Černá Skála.

RALPH CONNOR.

Class PR6013
Book .O5 B7
Copyright No.

COPYRIGHT DEPOSIT.

Tit. str.

V okamžení všichni muži byli seřadčni za oba kuchaře.

Černá Skála.

Obraz života v pralese amerického severu.

ANGLICKY NAPSAL RALPH CONNOR.

Přeložil Pavel Věrný.

S obrázky.

Nákladem Americké Traktátní Společnosti,
150 Nassau Str., New York.

Boh. *Black Rock.*

PR6013
.U5B7

LIBRARY of CONGRESS
Two Copies Received
JUL 20 1907
Copyright Entry
July 17, 1907
CLASS A XXc., No.
182111
COPY B.

Copyright 1907

by American Tract Society.

OBSAH:

		Str
I.	Štědrý večer v dřevařském ležení	5
II.	Vánoční hody v Černé Skále	23
III.	Naše zápasy, Jeho vítězství	43
IV.	Příhody paní Mavorové	61
V.	Svaz učiněn	77
VI.	Jaké to náboženství bylo v Černé Skále	93
VII.	První stolování s Kristem v Černé Skále	107
VIII.	Rozvrácení svazu	121
IX.	Odveta	140
X.	Co se Slejvinovi přihodilo	156
XI.	Dvojí povolání	179
XII.	Láska není všecko	195
XIII.	Kterak Nelson přišel domů	207
XIV.	Graemovo znovuzrození	218
XV.	Oděni v brnění	218
XVI.	Přišli k svému	242

Vyobrazení:

Proti str.

V okamžení všichni muži byli seřaděni za oba kuchaře ..... tit

Viděl jsem starého Nelsona s rukama pozdvižený-ma k nebesům 22

Dostihy v Černé Skále 38

Sandy předčítal podobenství o marnotratném synu 109

Víc a více přibližovaly se vztažené jeho prsty k té smrtelné zbrani 146

Položili ho pod sosny vedle hrobu Lewise Mavora 154

Nahnul se nad Slejvinem a promluvil k němu několik slov 172

Drže obě její ruce, zvolal: "Nikdy nenechám vás odejíti!" 188

KAPITOLA PRVNÍ.

Štědrý večer v dřevařském ležení.

Tajuplným řízením Prozřetelnosti, ale také částečně vinou Leslia Graema, stalo se, že jsem slavil štědrý večer na sklonku roku 1882 v samém srdci Selkirských Vrchů. V úmyslu mém bylo stráviti vánoce daleko odtud, v Torontu, ve společnosti bezstarostných dobrodruhů z kruhů uměleckých a spisovatelských, jakých nebylo lze shledati hned tak na místě jiném. Však Leslie Graeme skřížil všecky moje plány; zastal mne ve vsi Černé Skále s uzly a vaky, připravenými k vyvezení v dopravníku, kterýž konával cesty mezi vsí a třicet mil vzdáleným přístavištěm. Jeho způsob, jakým on dovedl přemlouvati, byl neodolatelný; nevzpamatoval jsem se z vlivu, kterým přemohl vůli mou, až když jsme byli již na půl cestě, asi šest mil k jeho ležení v horách. Byl jsem překvapen, ano rozjařen tou jízdou, jemu toho však nedal jsem znáti, aby nepoznal, že jeho vůle jako za dob minulých má mne posavad ve své moci. Na universitě — v těch divokých dnech a snech — dělával jsem všecko, jak on chtěl. Býval tak lepotvárný a tak lehkovážný — ve své třídě schopnostmi svými zrovna jiskřil a plný vtipu v

poli, ať ve hře, ať v cvičbě, tak že dovedl zrovna očarovati některé z nás — ano i v trakaři by se bylo srdce roztřáslo nad jeho humorem. Není divu tedy, že na místě tří dnů, jak jsem očekával, ještě po třech týdnech pojednou ocitl jsem se v den 24. prosince před Graemovým dřevařským ležením číslo 2. sám sobě se divě. Ale nic mne to nemrzí, že jsem tak změnil své plány; v těch pár týdnech vypudil jsem zlého medvěda z jeho pelechu a vzbouřil šelmu ještě horší, ale nechám, ať povídka sama dopoví tu švandu — snad někdo nalezne v ní více humoru, nežli já.

Ležení se nacházelo na malé mýtině a sestávalo ze tří dlouhých, nízkých srubů, vystavěných z neotesaných klád s malými přístavky, do nichž vedly dveře i okénka. Uprostřed mýtiny byla společná jizba s přistavenou k ní kuchyní; nedaleko k jedné straně mýtiny byla společná ložnice, k níž přiroubena byla úřadovna a na straně druhé, protější, byla stáj a málo opodál lesní kovárna. Po obou stranách strměly hory, vysoko k obloze povznášejíce ostré vrcholky své. Paseka, na které ležení bylo zbudováno, nalézala se v údolí uprostřed velmi hustého lesa borového, který se rozprostíral po celém údolí a odtud stále více řídna, po stráních až k samým bokům strmých skalisek.

Bylo to v jeden z těch obdivuhodných kanadských zimních dnů, které se vyznamenávají jehličí ostrostí, ale nezebou, nýbrž rozpalují krev jako doušky ledově vystuzeného vína. Ticho přerušováno bylo jedině skřekem přeletují-

cích sojek, pištěním veveřic, které nebojácně ometaly všude kolem srubů a táhlým zavytím vlka, slídícího v hlubokých úžlabinách po kořisti. Mužstvo bylo nahoře v lese.

Když jsem tak stál a napájel duši svou těmi krásami, jimiž v své němé velkoleposti ozdobeny měly ňadra svá k nebesům trčící hory, pojednou vyrušen jsem byl z pisárny vystoupivším Graemem:

"Oslňující to počasí vánoční, starý brachu!" A přistoupiv blíž, dodal: "Musíš vskutku odjeti zítra?"

"Obávám se," odvětil jsem, věda to dobře, že i v něm mocně účinkuje nálada štědrovečerní.

"Přál bych si jeti s tebou," pravil tiše.

Ihned vytáhl jsem stavidla vší své výmluvnosti, abych ho k tomu přemluvil, ale když jsem zpozoroval jeho obličej plný bolestného výrazu, slova uvázla mi na rtech — oba jsme měli na paměti tu hroznou noc, kdy všecek jeho stkvělý výhled do života se zatemnil a smělá stavba budoucnosti jeho shroutila se v zříceninu hanby a opovržení. Nemohl jsem nežli ovinouti své rámě kolem jeho šíje a státi v mlčení po jeho boku. Pojednou zazněl zvuk rolniček z lesa. Vzpamatoval se, setřásl se sebe trudné ty vzpomínky a zvolal: "Tu již hoši se vracejí domů."

Za chvilku bylo na mýtině velmi živo; dřevaři žertovali, smáli se, škádlili se zrovna jako ze školy vyhrnuvší se chlapci.

"Jsou dnes trochu divocí," poznamenal

Graeme, "zítra jistě obarví Černou Skálu na červeno."

Po nemnoha minutách poslední vozka byl vyprán a všichni seskupili se, čekajíce netrpělivě, až kuchař dá své znamení, aby zasedli k večeři. Dnes očekávali tučnou večeři, skoro hostinu jakousi. Pojednou obrácena byla pozornost jejich zvukem zvonků blížících se lehkých sáněk, tažených "bronkem", ženoucím se úprkem dolů po svahu stráně.

"Vsadil bych se, že je to kazatel, už podle jízdy," pravil jeden ze skupiny.

"Bodejž by ne; aby on neměl nos s mílovou čichnou, když se obrací krocan v pekáči," zavtipkoval dobromyslný Planey, původem Irčan.

"Ba právě, a což teprve, když je výplata," dodal Keefe, spustle vyhlížející krajan Blaneyův, černého ježatého obočí, jenž byl velikým jeho přítelem, ač to nebývá obyčejem mezi Irčany.

Veliký Sandy McNaughton, kanadský horal z Glengarry, se pojednou dopálil: "Bille Keefe," pravil celý pobouřen. "Nedotýkej se svým špinavým jazykem toho kazatele — a co se té výplaty dotýče, z té on hrozně málo kdy co uvidí, aniž kdo jiný, vyjma Matěje Slejvina, když ti přesýchá v hrdle a nemůžeš se dočkat, aby někdo jiný ti hrtan prolil, a — snad páter Ryan, když tě posedne strach před roztopeným peklem."

Všichni stáli jako omráčeni tím náhlým hněvem a tou neobvyklou výmluvností Sandyho.

"Dobrá! To ti patří, můj chrabrý hochu,"

vpadl Baptista, vyschlý, ale houževnatý Frankokanaďan, Sandyho zapřisáhlý přívrženec a oddaný obdivovatel, hned od tenkrát toho dne, kdy veliký Škot v náhle vzplanuvším hněvu srazil ho jednou ranou ze spouště do rozvodněné řeky a potom skokem vrhl se za ním a z vody ho vynesl.

Teprve později jsem se dozvěděl příčinu toho náhlého vzplanutí hněvu, který ho přivedl k tak u něho neobvykle dlouhé přednášce. Nebylo to jedině proto, že jeho presbyteriánská krev nesla již s sebou přirozenou úctu ku kazateli a vrozenou nenávist k papežencům i Fenianům, ale, že ještě měl živě před očima, kterak týž kazatel trpělivě před měsícem vyprostil ho v Majk Slejvinovu saloonu ze spárů Keefeho, Slejvina a celého houfu podobných pijavic.

Keefe se vzepjal s ohavnou kletbou. Baptista skočil ke straně Sandyho, plácl mu na plec a zvolal: "Zabíš-li ho, já ho sním."

Vypadalo to jako k pračce, když pojednou ozval se drsný hluboký hlas surově: "Nechte křiku, vy blázni; srovnejte si to, chcete-li, někde jinde." Obrátil jsem se překvapen a spatřil jsem starocha Nelsona, který málo kdy co promluvil. Z očí sršel mu pohled ledového výsměšku, který se příkře obrážel v jeho tvrdé, ocelově šedé tváři, z níž zřela prudká hněvivost přisvědčující tomu, že pověsti o jeho pračkách a násilnostech v dolech a na pobřeží nejsou přeháněné. Nežli kdo jiný mohl k tomu odpovědíť, kazatel předejel a zastavil před samou skupinou. "Veselý štědrý večer, hoši," pozdra-

vil zvučným, radostným hlasem. "Haló, Sandy! Jak se máte, Baptisto? Jak se vám daří, pane Graeme?"

"Výborně! Dovolte, abych vám představil svého přítele, pana Connora — kdysi student mediciny, nyní umělec, lovec, tulák, světoběžník — ne však zlého druhu."

"Člověk, jemuž může býti záviděno," přívětivě kynul kazatel. "Vždycky se rád seznámím s přítelem pana Graema."

Pana Craiga zamiloval jsem si od prvního okamžení. Měl pár dobráckých přímých očí a výrazný, přesně modelovaný obličej, pevně v ramenách zasazený, postavy přímé, mužně se nesoucí. Nedal si odmluviti a šel spolu se Sandym do stáje, aby se přesvědčil, že bronko "Dandy" obdrží řádné obsloužení.

"Hodný člověk," poznamenal Graeme. "Ačkoliv má péči o své zvíře, právě nyní má více na mysli Sandyho."

"Přichází sem častěji? Míním, přináležíte k jeho církvi?"

"Nepochybuji ani dost málo o tom, že on si tak myslí, a jistě i nás presbyteriány jaksi přivádí k tomu, abychom to tak považovali." Po krátké pomlčce dodal: "Však jsme to čistá chásk a za účastníky sboru pro kohokolivěk. Tamhle Sandy by Keefovi srazil hlavu z pouhého církevního prostocviku; ale zítra Keefe bude střízlivý, co zatím Sandy bude spitý jako lord a čím bude opilejší, tím lepším bude presbyteriánem ku většímu zděšení kazatelovu." Po nové pomlčce ještě doložil: "Ale na mně není, abych

házel kamení po Sandym; nejsem sice bláznem podobným jemu, za to však náležím k pošetilcům několika druhů jiných."

V tom objevil se na zápraží kuchař a řinčel měchačkou do plechové poklice, že se to až děsivě rozléhalo po zamlklém údolí. Baptista zaječel překypujícím dobrým rozmarem. Ačkoli všichni byli náramně vyhladovělí, žádný z těch mužů nezahanbil se nemístným spěchem; vlekli se skoro zdráhavě ku svým místům při stole. Na druhém konci večeřadla byl ohromný krb pod visutým komínem. Od krbu až ke vchodu stál stůl, sbitý z hrubých prken, na němž prostřeno bylo v pravidelných mezerách; po prostředku pak byl obtížen mísami, naloženými rozsekaným krocanem, rozpukanými zeměkoule, jablečnou huspeninou a nádobkami s máslem, plechy s paštikami a rozkrájeným chlebem. Dvě svítilny visely od stropu a mdlým světlem osvěcovaly hodovní tabuli, po obou stranách ve stěnách vetknuty byly plechové svícny s rozžatými lojovými svíčkami. Bylo to slavnostní osvětlení, ale osvěcovalo neslavně.

Nastalo odmlčení; na pokyn Graemův zdvihl se pan Craig a pravil: "Nevím, jak vy, druzi, o tom soudíte, ale já cítím, že bychom za tuto hojnost měli vzdáti dík."

"Tak to tedy spusťte," ozval se hlas, svědčící vážné náladě.

"Za Krista, našeho Pána, který přišel, aby nás spasil; za všechnu tu lásku a dobrotu, kterou jsme poznali a za tyto dary tvé v ten-

to dnešní štědrý večer, Otče náš nebeský, učiň nás vděčnými býti. Amen."

"Dobře to provedl," liboval si Baptista, "zdá se mi, že mi to dodalo ještě lepší chuť k jídlu."

Nikdo si žvatlání jeho nevšimnul a na čtvrt hodiny slova nebylo promluveno. Byla to chvíle pro všechny tuze posvátná, nežli aby ji rušili prázdnými slovy. Když ale hromady bílého chleba a hnědého krocana již po druhé mizely se stolu a na konec už ani po paštikách drobečků nezbylo, tu pojednou nastalo napjetí, zvýšené očekáváním očekávaného překvapení — a tu se objevil kuchař a za ním kuchtík, každý s velikou nádobou kouřícího se nákypu.

"Hurááá!" zajásal Blaney. "Sem s tím!" a uchopil kuchaře za ramena od zadu a strkal jím proti všem čtyrem úhlům světa.

Pan Craig byl hned také na nohou a uchopil tímtéž způsobem kuchtíka. "Do šiku!" zvolal. "Rychlým pochodem pochod!" V okamžení všichni muži byli od stolu a těsně seřaděni za oba kuchaře a hotovi k průvodu.

"Začni Bapčiši!" zvolal opět Blaney, což bylo jaksi poklonou kazateli, jemuž Francouz zvláště přál to k vůli svému příteli Škotu McNaughtonovi. A Baptista se nedal nutit, ale začal veselým hlasem:

Foukej větře, foukej z rána,
foukej vesele!
Vyfoukej z nás, vyfoukej z nás
všecky svízele.

Při každém tom foukej pochodující dupli

těžkou botou o prkennou podlahu, až se jim střecha nad hlavami otřásala.

Po druhém obejití vyskočil pan Craig na lavici a provolal: "Třikrát sláva kuchaři Jackovi!" V nastalém tichu po provolání slávy bylo slyšeti Baptistu pravícího: "Dobře; to na mne tak blahodějně účinkuje, že bych ten nákyp snědl všecek sám."

"Slyšte ho, dobytka!" zvolal Blaney pohoršen.

"Bapčiši!" káral ho Sandy vážně. "Ty zdáš se míti v sobě více žaludku nežli slušnosti."

"Bodejť by ne," odtušil Francouz rozmařile. "Neboť čím větší žaludek, tím lepší pro ten nákyp."

Po nějaké chvíli stoly byly odstaveny ku stěně a řada přišla na dýmky. Muži poddali se svému způsobu pohodlí, rozsadili se v širokém polokruhu okolo krbu, v němž nyní praskal mohutný oheň a rudé světlo své rozléval po okoralých tvářích těch dřevorubců. To byla "pěkná hodinka" obyvatelů pustin pralesa. Ba i Nelsonova líc se trochu vyjasnila; seděl osamocen opodál, bafaje ze své dýmky. Když druhá nácpa byla v plném ohni, jeden z mužů sejmul se stěny housle a podal je Lachlanu Campbellovi. Byli tu dva bratři Campbellové nedávno přišlí z Argyllů, typičtí to horalé. Lachlan tmavý, zamlklý, dumavý s obličejem blouznila, a Angus, ryšavý, vznětlivý a náhlý, však svému bratru cele oddaný, ale oddanost svou projevoval mu často způsobem neobvyklým, v kousavých a posměšných narážkách.

Lachlan po dlouhém zdráhání, které bylo pronásledováno jízlivými průpověďmi ryšavého bratra, vzal housle přinucen domluvami všech a zanotoval jednu z těch veselých skočných, z nichž odvozena jest "škotská" na programech plesových. V okamžení byli všichni na nohách a nohy v taktu a k tomu prstoma si louskali v čistě divokém pořádku. Na to Baptista dal se do tančení "Red River Jigu", tance to velmi obtížného, složeného z nesnadných kročejů po dvaatřiceti do jednoho taktu, k čemuž tleskání dlaní, louskání prstů, výskání, mlaskání slouží za okrasu.

Když byl "džig" skončen, Sandy žádal za píseň "Lochaber No More"; Campbell však odepřel, pravě: "Ne, ne, tu přehráti dnes mi není možné. Pan Craig nám něco zahraje."

Craig tedy vzal housle; při prvním zvuku jejich poznal jsem, že jest hráčem ne všedním. Nebyl jsem s to dovtípiti se, co hraje, ale byly to melodie jímavé, zkypřující srdce a vyluzující z něj vzpomínky a pocity ty nejněžnější a nejtklivější. Když přehrál tři takové skladby, vrátil housle Lachlanovi se slovy: "A teď vy zahrajte nám "Lochaber!"

Beze slova Lachlan jal se housti, ne však "Lochaber"; k tomu ještě nebyl hotov, ale hrál některé oblíbené písně škotské, smutnější a dojemnější, až konečně ozval se ze strun nástroje ten vzácný škotský žaluplný zpěv — "Lochaber No More". Hned jak zabočil v tu píseň, bratr jeho, který ležel na houních blíže ohně, obrátil se oblićejem k zemi, čině se jako by spal. San-

dy McNaughton vyňal dýmku z úst a seděl vzpřímen a jako strnulý hledě někam do vzdáleného prázdna. Graeme na druhé straně ohně krátce a těžce oddychoval. Pamatuji se, kterak za studentských let býval jsem u večer v domově jeho, kde otec jeho se zalíbením hrával tu píseň na své dudy. Dovtipoval jsem se, že té chvíle vžíraly se mu v srdce vzpomínky bolestné, duši jeho těžce rmoutící.

Opět a opět horal opakoval to úpění — jistě zapomněl na nás, na okolí i na sebe a viděl v duchu ty vrchy a stráně a rozsedliny a hvozdy daleko vzdálené vlasti a strhl i nás k vidinám v naší minulosti, vzbuzujícím v nás tklivé vzpomínky, ano bolestné. Bezděky oči mé vyhledaly Nelsona. Ten hleděl očima vyděšenýma a v nich cele zrcadlila se zbědovanost jeho nitra; bylo mi ho líto v té chvíli a přál jsem si, aby toho již Campbell nechal. Pan Craig vyčetl to přání z mých zraků; vztáhl ruku a položil ji na strunník houslí. Campbell mlčky přenechal housle kazateli. Ještě nedozněl poslední záchvěv truchlivých zvuků Lochabru, když z houslí se ozvala známá a oblíbená píseň v těchto osamělých příbytcích zálesáckých: "Krásnou vlast na nebi....."

Když byl přehrál první verš, tichounce zanotoval dozpěv; při druhém verši někteří osmělili se jaksi bázlivě doprovázeti zvuk houslí zpěvem, ale třetím veršem rozhlaholil se zpěv z plných hrdel:

Až se náš na zemi zboří stan,
příbytek od Boha v nebesích

pro svou krev předrahou dá nám Pán,
žít kde s ním budeme ve plesích.

Krásnou vlast na nebi
připravil věrným svým Spasitel!
Krásnou vlast na nebi
připravil věrným svým Spasitel!

Opět zabloudily oči mé k Nelsonovi; byl jako prvé v myšlenkách, ale ta jiskra v oku jeho nyní byla vyhaslá; zůstala tam pouze beznadějnost, jakési určité vzdání se všeho, co znamenalo život a podíl na štěstí lidském, k němuž i hudba přináleží. Ještě když umlknul zpěv, pan Craig dohrával v opakováních dozpěv slaběji a volněji — na to položil housle na Campbellův klín a vytáhnul z kapsy svou malou Bibli a řekl:

"Muži, s dovolením pana Graema přečtu vám něco o tom vzácném vánočním večeru. Jistě již jste to dříve slyšeli, ale proto opět rádi to uslyšíte."

Hlas jeho byl měkký, tichý, ale pronikavý, když četl tu neumírající zvěst o andělech, pastýřích a betlemském děťátku. Na nás všechny ta vánoční zvěst měla nepopsatelný účinek; my jsme to téměř spatřovali, ten obraz byl živý v nás, ta záře byla vůkol nás a ta hudba nebeská nad všemi námi. Zavřel knížku a téměř tichým hlasem plným vlahého citu počal vyprávěti, kterak za dětských let naslouchával těmto rozněcujícím zprávám, když plynuly z úst matčiných.

"Bával jsem se jako hošík andělů, poněvač mi kamarád napovídal, že to jsou duchové, ale matka mne z bludu toho vyvedla a od těch časů

nebojím se jich. A to malé děťátko, to sladké děťátko! My všichni milujeme děťátka!“

Zaštkání, suché, lámané zaštkání se ozvalo a přišlo z hrdla Nelsonova. “Jednou schválně jsem se díval do jeslí, kde na slámě položeno bylo děťátko v plenkách; vše bylo tak přirozené, opravdové, tak krásné.....” odmlčel se. Dýchání bylo lze slyšeti.

“Však jednoho štědrého večera nebylo nikoho, kdo by mi byl opakoval ty sladké zvěsti. — Rostl jsem a zapomínal. Odešel jsem do škol a tam učil jsem se mysliti a přišlo mi na mysl, ty vánoční zvěsti, to že jsou pouhé pohádky pro děti a ne pro muže dospělého. Nadešly mi moje zlé dny a co horšího, pozbyl jsem vlády sám nad sebou — ztratil jsem konečně i naději v štěstí, v dobro, ano i v život. Tak jsem se uviděl jednoho štědrého večera ve čtvrti vyvrhelů vzdáleného velkého města. Tenkrát byl jsem celý v objetí ďábla — a tu mi přišlo opět slyšeti tu vánoční zvěst. Poslouchal jsem, ale srdce mé sevřeno bylo hořkou bolestí — celá moje minulost tanula mi v očích. Rozpomenul jsem se na své dětství, na matku, na jesle, na to děťátko v nich, na tu záři světel, na hlahol písní, a tu najednou byl jsem zachvácen jako by mohutnou vlnou, která odpláchla všechny ty rumy, které přikrývaly oslepené moje srdce. A já viděl. Já poznal, že jméno jeho jest Ježíš, proto že on vysvobodí lid svůj od hříchů jejich. Vysvobodí! Vysvobodí! Moje srdce bylo uprostřed prudkého vlnobití zmítáno těžce a mocně a za nedlouho, nežli jsem se nadál, zvo-

lal jsem: "Může i mne vysvoboditi?!" Bylo to v malé misijní stanici na postranní ulici a tam byli na takové výkřiky zvyklí, a proto nikdo nebyl překvapen. Mladý člověk jakýs sedící přede mnou obrátil se a pravil: "Toť se ví, že může"; jeho slova a ta jistota v nich i ten jeho zářivý pohled ujišťující ano přesvědčující, posílil velice moji důvěru, že by tomu mohlo tak býti. Té naděje jsem se chopil!" zvolal nyní kazatel vroucně a hlasem pronikajícím a plným zápalu hluboce procítěného přesvědčení. "A ještě mne nesklamala — ani jednou, ani jedenkrát!".....

Ukončil náhle a mně bylo tuze hloupě při pomyšlení, že já jsem v těch dnech ještě ani nepomyslil, jak se v těchto věcech rozhodnouti. Graeme chudák, toužebnými zraky visel na něm, jako by čekal co ještě přijde dál; veliký Sandy seděl jako ze dřeva vystrouhán a hleděl ještě upřeněji do ohně, nežli před tím; Baptista se celý třásl rozechvěním; Blaney docela zřejmě stíral si s očí slzy, které se mu vylily do tváří; než mé oči upřeny byly na toho starého muže opodál, Nelsona. Jeho obličej byl zsinalý, zraky jeho plály z hlubokých důlků jako by palčivou žízní a rty jeho byly rozevřeny k výkřiku, který sevřeným hrdlem nemohl ven.

Kazatel pokračoval: "Ani mne nenapadlo tohleto všechno vám vyprávěti, muži. Přišlo to na mne náhle, nic méně je to pravda; každé slovo! Nic bych z toho neodvolal. A co víc, tohle vám řeknu: Co On učinil pro mne, může učinit pro každého — nic na tom nesejde, ja-

kou má člověk minulost, a" — nyní nahnul se ku předu a stišeným, mocným pohnutím chvějícím se hlasem — "ó, hoši, proč vy nedáte mu za příležitost sebe samých? Bez něj nikdy nebudete těmi muži, jakými si býti žádáte!" Pojednou hodil hlavou na zad a obličejem patře vzhůru, zašeptal jako by pro sebe: "Ježíš, On vysvobodí lid svůj od hříchů jejich", a na to: "Modleme se."

Graeme sklonil hlavu a zakryl si obličej rukama; Baptista a Blaney poklekli, Sandy a oba Campbellové a někteří jiní povstali. Starý Nelson zůstal sedět jako přimrazený, upíraje stále zraky své na kazatele.

Ten jeho pohled připamatoval mi výjev, jehož jsem byl svědkem před lety. Mladý chasník probořil se na řece skrze led. Led byl silný a kluzký a černá voda vystupovala až ku hladině; hochovi klouzaly prsty s ledu, ač křečovitě se zachycoval. To zděšení v jeho tváři, ty němé rozevřené rty, to volání vytřeštěných jeho očí, když pomalu voda táhla ho dolů — vídal jsem ten hrůzný pohled několik nocí. —

To vše připomenula mi živě tvář Nelsona v té chvíli. Za modlitby však tvář jeho se proměnila; bylo v ní zřetelné rozhodnutí se pro něco určitého, rozložila se v ní jakási vážnost jako při člověku, který učinil sázku, na níž závisí život.

Po modlitbě pan Craig pozval všecky přítomné k vánoční hostině na druhý den do Černé Skály. "A protože jste lidi neodvislí, církvi

nepříslušní, budeme vám čítat každému za oběd spolu s divadlem u večer padesát centů."

Potom se zdvihl. Na stole zanechal balík obrázkových časopisů a jiné dobré četby a rozloučiv se, vyšel ven.

Bylo ujednáno, že se svezu do městečka s kazatelem. Vskočil jsem první do sáněk a čekal až se rozloučil s Graemem, kterého ty večerní služby hluboce dojaly. Zaslechl jsem poslední slova pana Craiga: "Jsou to slova pravá a věrná: Zkuste Ho!"

Sandy chlácholil Dandyho, nejzajímavějšího to bronka v celém okolí, který se zkoušel v chození na zadních nohách, hledaje svou rovnováhu někde na měsíčku a maje naše sáňky za těžisko.

"Sandy, žádám vás, abyste, jak do městečka přijedete, nejprvé vyhledal mne."

"Ano, já vím, já přijdu, pane Craig," sliboval Sandy upřímně, zatím co Dandy již úprkem letěl víc v povětří, nežli ve sněhu přes mýtinu a můstek, mírně se v běhu, když cesta počala příkře stoupati do stráně.

"Upokoj se, blázne!" tak zakřikl svého bronka, který pojednou odbočil skokem s cesty na stranu a jen tak tak že nepřevrátil sáňky a nevyklopil nás do závěje.

Ze stínu vystoupil muž: Byl to starý Nelson. Šel přímo k saním, mě si vůbec ani nevšímaje a pravil:

"Pane Craigu, jste si toho jistý, naprosto jistý? Bude to pracovat?"

"Míníte to, zda-li Ježíš může vás vysvoboditi od hříchů vašich a učinit z vás muže?"

Staroch přikývl hlavou, pohlížeje svýma žíznivýma očima ve tvář kazatelovu.

"Nuže, slyšte, zde jest jeho vzkaz pro vás: Syn člověka přišel, aby hledal a spasil, což bylo zahynulo."

"To že se týká i mne, i mne?" dotazoval se naléhavě starý muž.

"Slyšte ještě tato jeho slova: "Toho, kdo ke mně přijde, nevyvrhu ven." To se týká vás přímo a nyní — neboť teď přicházíte k němu."

"Vy mne ale neznáte, pane Craigu. Já jsem opustil před patnácti lety své dítko, protože . . . . ."

"Zadržte!" přerušil ho kazatel. "Nic mi nepovídejte, alespoň ne dnes, a třeba nikdy. Jemu se vyzpovídejte, který zná všecko a jenž nikdy žádného tajemství neprozradí. S ním se svěřte. Neobávejte se jemu povědít všecko."

Nelson podíval se na něj a tváří jeho škubalo prudké vnitřní chvění; pravil přesykavým hlasem: "Jestliže tohle sklame, pak na mne neceká nežli peklo."

"Sklamalo-li by to, pak čeká peklo na nás na všecky," pravil Craig s vážnou přísností.

Muž se vzpřímil; vznesl pohled svůj ku hvězdám, a opět upřel ho na pana Craiga, a potom na mne a oddechnuv z hluboka, pravil: "Já ho zkusím." Když se odvracel, poťukal mu kazatel na rameno a pravil tiše: "Neopomeňte dáti zítra pozor na Sandyho."

Nelson přikývnul hlavou, my pak jsme jeli dál. Při záhybu cesty bezděky poohlédnul jsem se za nás a to co jsem spatřil, sevřelo mi nitro.

Viděl jsem starého Nelsona tam uprostřed cesty na kolenách v sněhu s rukama pozdviženýma k nebesům. Jistě vyznával se z hříchů svých, žaluje na sebe tomu, který hříšníky přijímá a s nimi hoduje. Za okamžik stromy zastínily ten výjev.

****

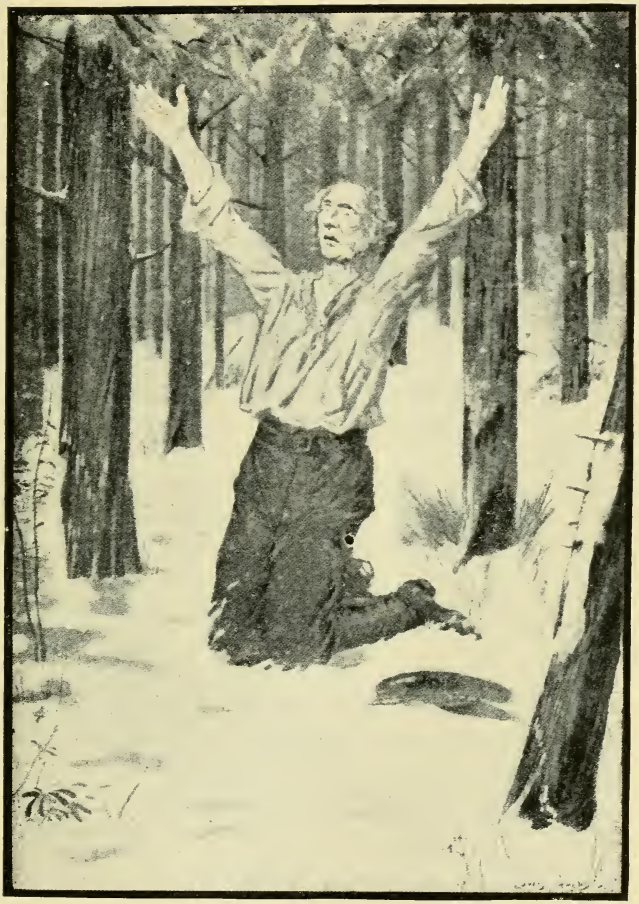

Str. 22.

Viděl jsem starého Nelsona s rukama pozdviženýma k nebesům.

KAPITOLA DRUHÁ.

Vánoční hody v Černé Skále.

Mnohé a divné již vánoce jsem zažil, ale ten divoký vánoční Boží hod v Černé Skále jest nad ně nad všecky nejprapodivnější. Byl jsem v ranním polosnění; dospával jsem poslední verš, ten nejsladší — člověk ještě sní, ale už jest dost při smyslech, aby tu rozkoš vědomě požíval. Pojednou vešel pan Craig a oznamoval snídani. "Doufám, že jste se na to dobře vyspal, dnes očekává nás veliká práce", dodal.

"Dobrýtro!" zvolal jsem, protrhávaje poslední předíva těch dřímotných pavučinek, jimiž jsem byl opředen a nechtěl jsem, aby kazatel zpozoroval tu moji slabost. "Co nového?"

"Ďábel je tu," odvětil krátce s takovým důrazem, že jsem vyskočil a bezděčně se ohlédl vůkol, nestojí-li mi za zády.

"Ó, nemusíte se lekati. Nepřišel si pro vás, alespoň dnes ne", pronesl Craig a záblesk úsměvu zakmitl se mu ve tváři. "Však za to vám stojím, že se tu dnes bude jak se patří roztahovat."

Zatím jsem byl se úplně vzpamatoval. "V jaké pak asi úloze jeho pekelné veličenstvo se nám hodlá představiti dnešního jitra?"

Craig vytáhl návěštní ceduli. "Zvláště veselá a křiklavá, co?"

Jednotlivá čísla programu byla skutečně přítažliva. Operní společnost až ze San Franciska měla provozovati frašku k potrhání: "Veselý Důd", na to následovati měl "skvělý ples", při kterém kalifornské kopandy budou rozhazovati nohama do nejdelikátnějších figur tanečních. Na to bude slouženo stolem naplněným lahůdkami v souvaru velkolepé večeře, při které každý účastník obdrží dvakrát zadarmo napít, ať pán anebo dáma, ale dámy mají přednost — to všecko za nepatrnou maličkost celých dvou dollarů. — Nevídáno!

"Můžete tohle přebít lepším trumfem?" tázal jsem se.

Utkvěl na mně tázavým pohledem, jenž prozrazoval pocit ošklivosti.

"Co mohu já nasadit proti pití darmo, tanci a nestydatým kopandám?" zabouřil skoro hněvivě.

"Nic", pokračoval. "jsme přebiti hned v samém začátku. Havíři a lesáci budou mít dnes v kapsách deset tisíc dollarů a každý dollar jim v kapse propálí díru. Slejvin a jeho spřež z toho odnesou větší díl. Ale", dodal vzpamatovav se, "vy musíte jít k snídani. V kuchyni naleznete škop s vodou — nedbejte nic na to, že našplícháte kolem. Je to to nejlepší, co vám mohu poskytnout."

Škopek zrovna zazvonil o můj sluch; za ne mnoho minut již jsem se nalézal v okřívajícím rozpoložení, jaké s sebou přináší studená lázeň a

drsný ručník; ovšem že k rozehřátí za takového mrazivého jitra bylo zapotřebí plného vědomí té odvahy, která jistě zvyšuje sebevědomí a stupňuje mužnou ctnost.

Snídaně byla vskutku příchutná. U prostřed stolu zasazená v hrnci stála malá borovička a něžně rozkládala své chvostnaté snítky nad stolem.

"Jen se podívejme: kaše, roštěnka, zemčata, topinky.."

"Doufám, že si na tom všem pochutnáte."

Tuze mnoho se nemluvilo. Byli jsme oba pilni, nad to pan Craig byl tak mrzut, jak mu to jen zdvořilost dovolovala. Slejvinovo vítězství tuze kormoutilo jeho ducha. Najednou jako kdyby v něm cosi puklo: "Pohleďte", zvolal," tohle přece nemohu snésti, to se nedá strpět — něco se musí podniknout! V loni trvaly zde ‚vánoce' čtrnáct dní a jeden z havířů to označil: Černá Skála byla v ty dny malým předměstím pekla. K závěrku padl jeden mladý život a asi dvacet zalezlo jich do svých bud bez jediného centu ze tříměsíční mzdy; všecko to pohltil Slejvin a těch pár pijavic s ním spřažených.

"Tohle přece nelze strpěti!" rozhněván prudce obrátil se ke mně. "Co jest tu činiti?"

Pro mne bylo velmi nesnadné dáti mu odpověď, neboť takovýmihle otázkami jsem se v celém svém životě až po tu chvíli neobtěžoval; staral jsem se právě jenom o sebe a to právo i jiným jsem ponechával. Tedy jsem spustil s lacinou útěchou, pravě, že učinil co mohl, a že jedno hýření víc anebo míň při těch lidech ma-

lý bude činit rozdíl. Avšak sotva jsem ta slova vyřknul, již jsem toho litoval; ani nečekal až domluvím, ale zrovna se na mne obořil celým přívalem ohnivých slov.

"Bůh vám buď' milostiv a odpusť vám ta nesrdečná slova! Víte —? Ba nikoli, vy nevíte, co pravíte. Vy nemáte ani zdání, kterak ti lidé tři měsíce těžce sami s sebou zápasí, aby se vyškrabali z té prokleté jámy a udrželi se. A někteří velmi statečně si vedli — ubozí hoši! Nepomyslil jste, že někteří z nich mají manželky a rodiny, většina pak matky a sestry na východě, až i za mořem, k vůli nimž až sem daleko na severozápad zašli, a tu otročí; havíři v té naději, že uhospodaří dost, aby přepravili sem do těchto pustin rodiny své a založili si tu nový domov a druzí zase, aby si ušetřili nějakou částku peněz, aby se se ctí navrátit mohli zpět. Zde máte příklad na Nixonu, havíři, má nejlepší mzdu ze všech. Již dvakrát stál na samém prahu svého nebe — ve dvou letech — má ženu a dvě dítky, jež miluje — a dvakrát ho ten ochotný nástroj lstivého ďábla — rozumějte Slejvin — strhnul zpět, a "vyválel ho", jak zdejší hoši říkají, až v něm nezbylo ani vindry. Tak chudák, na těle i na duši rozerván, zdrcen se vrátil zpět do dolu. Dnes jest jeho třetí a poslední příležitost. Dostane-li ho Slejvin do svých spárů, jeho žena, jeho dítky nikdy ho víc nespatří, ani zde na zemi, ani na věčnosti. A Sandy rovněž tak a druzí všichni. A, hleďte", dodal tišeji a důtklivěji hlasem téměř se chvějícím—"dnes máme oslaviti památku příchodu Spasitele na svět —" a po

krátké pomlčce dodal: "Ale já jistě nechci vás obtěžovati."

"Ó, jen dál! dělá mi to dobře: nejsem-liž já jako zvíře, sobecké zvíře!" Jeho rozplameňující horlivá opravdivost činila mne hloupě malicherným. — "Co jsme s to?" tázal jsem se.

"Počkejte, až spořádáme tyhle věci před námi a uklidím dům."

Pokusil jsem se nesměle nabízeti mu svou pomoc, ale ovšem, nic se mi tak neprotiví jako ráchání se v pomejích, ale on si toho ode mne nepřál. "Nemyslete si, že bych své porcelánové nádobí svěřil nezkušeným rukám."

"Ba právě, ale ty vaše koflíky by se mohly vystřelovat z děla na místě šrapnelů a nepukly by." Byly jistě čtvrt palce silny. Zatím co on umýval, utíral, metl, opražoval a urovnával, já seděl a pokuřoval si.

Teprve když všechno bylo tak uspořádáno, jak jemu se to líbilo, přikročili jsme ku poradě. Na svůj program mohl postaviti: Hostinu, světelné obrazy a hudbu. Dvě hodiny můžeme je zabaviti, ale proti tanci a těm kopandám — nemůžeme nic postaviti."

"Nemáte nic nového, překvapujícího?"

Zavrtěl hlavou.

"Nějakou podívanou? Psí výstavu? Krotitele hadů?.."

"Na "hady" má Slejvin monopol."

Za chvíli na to dodal váhavě. "Loni tady byl člověk s loutkovým divadlem, ale zemřel. Kořalka ho sprovodila se světa."

"Co se stalo s jeho loutkama?"

"Majitel strávního domu v Černé Skále si to ponechal na srovnání svého účtu, za stravu, byt a kořalku. Bezpochyby, že to má ještě."

Tuze se mi do takového povolání nechtělo; však vskutku nepřál jsem si viděti jeho porážky, tedy jsem prohodil: "Hrával jsem divadlo s loutkama jako ochotník na universitě — pro legraci."

Vyskočil rovnýma nohama s výskotem.

"Vy jste hrával?! Jistě? Míníte to do opravdy? Tedy je máme v hrsti. My jsme zvítězili!" Měltě on zvláštní svůj způsob vzíti vás za slovo. Jemu se to již samo sebou rozumělo, že budu hrát. "Tihle havíři jsou skoro napořád Valesští a Angličani a byli po divadélku celí divocí, proto on chudák ten loutkář ze samé vděčnosti k nim se k smrti upil."

Nyní jal se přecházeti ve velikém rozčilení a v takové rozjařené náladě, že jsem se cítil povinen učiniti to nejlepší v mých silách pro jeho věc.

"Dobrá", pravil jsem, "nejprvé cedule — i v tom je musíme překonati."

Hned mi snesl vše co měl po ruce: velké archy hnědého papíru. Za dvě hodiny pomaloval jsem je strakatě zbarvenými Kašpárky a všelijak divoce vykroucenými ozdobami z pola s hlavními čísly programu na nich: Pečený krocan. — Světelné obrazy. — Loutkové divadlo s Kašpárkem. Dav smějících obdivovatelů Kašpárka s Fraucimórem vyplňoval zbývající místo na každém archu.

Craig skákal radostí a spěšně doplňoval své

plány. Měl asi půl tuctu mladíků, čtyry dívky, osm až deset starších paní, na něž mohl spolehnouti. Ty ustavil ve zvláštní dozorčí výbor a uložil jim dávati pozor, ano střežiti, aby havíři se neobrátili do Slejvinovy krčmy. "Největší nebezpečí nastane před a po obědě a potom opět po divadle", vysvětloval. "Ta první dvě odvrátí loutkář a to poslední — ještě nejsem jist jak je překonáme." Uhodl jsem že už má něco na mysli, neboť doložil: "Promluvím s paní Mavorovou."

"Kdo jest to, paní Mavorová?" tázal jsem se. Neodpověděl. Byl rozeným zápasníkem a svým duchem všechny nás nakazil. Musili jsme zvítězit.

Hry měly začíti o druhé hodině s poledne. O dvanácté všecko bylo připraveno. Pojedli jsme něco a já se usadil se svou zamilovanou dýmčičkou, když tu najednou Craig vrazí do vnitř. — "Ztratíme celou bitvu dřív než bude začata!" zvolal.

"Co se děje?"

"Slejvin už číhá! Havíři se hrnou do vsi a za malou půl hodinky bude je mít všecky na honičkách."

Hleděl na mne tak vybízivě—hned jsem uhodl co chce.

"Nu tedy dobře, když to musí být", zabručel jsem. "Ale je to k nevystání, člověk si nemůže ani s pokojem zabafčit."

"Však vy nejste ani z polovičky tak zlý člověk", usmál se chlácholivě. "Já nyní seženu paní, aby v boudě připravily kávu. Zatím vy

podávejte jim sousta rozmaru kořeněná vtipem až se jim budou brady třást.“

Poslal chlapce se zvoncem, aby prohlašoval, že před vánoční boudou u kostela se právě začíná produkovat “Kašpárek“ s “Fraucimórem“. Celé tři čtvrti hodiny jsem syptěl, skuhral, pištěl, kňoural, chechtal se a fňukal až se mi pot vyrážel na čelo, v tom hrozném malém kumbálku. — Ale nešť. Stálo to za ten výskot, za ten smích, za tu pochvalu, s kterou mé představení bylo přijato a doprovázeno. Ovšem že posluchači při tom všem se málo zahřáli a byli celí prokřehlí, když vystoupil ku konci Kašpárek a s pitvornou zdvořilostí zval všecko slavné shromáždění do boudy na horkou kávu, kterou Fraucimór dala připravit pro své hosty. Vevalili se tam všichni a půl bitvy bylo vyhráno.

Sotva že havíři zabrali se do požitku, jaký jim poskytovala vřelá káva, nastal hluk a poplach a chřestění rolniček a výskot. Když jsem se dostal na ulici, spatřil jsem zálesáky vjížděti do vsi. Dvoje ohromné saně pestře ozdobené chvojí a fábory a tažené každé dvěma páry bujných ořů, také pestře omašlovanými. V saních nacházelo se asi padesát mužů výskajících a vřískajících co jim hrdla stačila a koně hnaly se strání dolů v divokém úprku a kolem prudkého záhybu a přes úzký most přímo do ulice právě jako větrná smršť. Diváci žasli nad tou odvážlivostí. Ovšem, kde jinde by zastavili, nežli před hospodou, kde Slejvin je vítal a kolem nich se lichotil, obzvláště k Sandymu se měl přátelsky a hned mu pomáhal odpínat koně.

"Ó, není potřebí, aby's se namáhal s mým spřežením, Majku Slejvine. Bapčiš a já a hoši to dokážeme pěkně", pravil Sandy k němu chladně.

Tomu zamítnutí pohostinství bylo dobře rozuměno se strany Slejvina i všemi kolem.

"To jest zlé, to jest zlé, ha?!" smál se zlomyslně Baptista, "a Sandy má plné kapsy peněz a k tomu dobré jako zlato." Ostatní dali se do smíchu. Slejvin smál se též a obrátě se, doprovázen Keefem a Blaneyem k nálevně odcházel. Všimnul jsem si dobře jeho pohledu; poznal jsem, že msta zaujala hrozivé místo v jeho srdci.

V tom přichvátal pan Craig. "Vítám vás, braši — přijeli jste trochu pozdě na divadlo, ale právě se podává horká káva a smaženky."

"Výborně!" zvolal Baptista rozmarně. "To si dám líbit. Kde pak to najdeme?"

"Tamhle pod plátěnou boudou při kostele. Havíři jsou tam všichni do jednoho."

"Co že! To je špatná novina pro krčmáře, ha, Sandy?" prohodil se strojeným zármutkem Francouz.

"Plný koš smaženic a kotel kávy tam vřel právě nyní když jsem odcházel", povzbuzoval Craig.

"Vzhůru hoši! za mnou", volal nadšeně Baptista a trhal s koňů řemení v spěchu.

Ale Sandy nechtěl své koně opustit. Opatrně je odrhnul, přikryl dekami a krmil; byltě zaznamenán jako účastník dostihů v saních dvojspřežních a ovšem tu se slušelo na něj podnik-

nouti všecko to nejlepší, aby dosáhnul vítězství. Nad to pak pohrdal každým spěchem, jen k vůli tak nedůležité věci, jako jest na příklad jídlo; ba i na Baptistu se pro to mrzel. Panu Craigovi se podařilo, prvé nežli se vrátil, promluviti s ním pár slov. Viděl jsem Sandyho, kterak potřásal důrazně hlavou pravě: "Však my ho dnes dostaneme." Soudil jsem z toho, že byl přidělen ku hlídce bezpečnosti.

Starý Nelson měl na pilno se svým vlastním potahem. Pomalu se obrátil k pozdravivšímu jej panu Craigovi. "Jak je, Nelsone?" Byla to velmi vážná odpověď, kterou mu dal: "Sám to sotva vím, pane. Ještě jsem toho nedosáhl, ale drží mne to — trochu."

"Všecko co jest potřebí k uchycení jest ruka. Co chcete ještě víc? Mimo to, víte, proč jste nedosáhl?"

Staroch tázavě utkvěl na kazateli.

"Protože jste se nespustil docela na něj. On vás má ve své ruce."

"Jak víte, že mne má v ruce?"

"Hleďte, Nelsone, chcete nyní přestat a vzdáti se všeho toho?"

"Ne, ne. Pro všecko na světě, jen to ne! Proč myslíte, že bych všecko mohl opět ztratit?" pravil Nelson poděšen.

"On má větší péči o vás nežli vy sám. Vsadil bych, že vás ani nenapadlo, abyste mu děkoval."

"Děkoval?" opakoval zaraženě "za —"

"Za to, že vás udržel přes tu noc", odvětil pan Craig přísně.

Staroch s úžasem hleděl na kazatele a v oku jeho rozšiřovalo se světlo.

"Máte pravdu. Díky Bohu, máte pravdu." V tom rychle se obrátil a odkvapil do stáje za své spřežení. Zdržel se tam sotva minutu, ale vrátil se s tváří ozářenou radostí.

"Čím mohu vám býti dnes k službám?" žádal pokorně.

"V mnohém, vskutku", pravil kazatel a uchopiv Nelsonovu pravici mocně ní potřásal. Krátce vysvětlil mu program Slejvinův a náš.

"Sandy jest mimo vše nebezpečí až do skončení dostihů, potom přijde jeho chvíle", pravil pan Craig.

"Dám na něj pozor", odtušil Nelson, čině tak slavný slib, načež hned zamířil k stanu, kde se sloužilo kávou.

"Zde právě přichází nový branec pro váš voj", promluvil jsem já, ukazuje na blížící se lehké saně, v nichž ulicí dolů v kožešiny zahrabán přibližoval se Leslie Graeme.

"Nejsem jím jist. Myslíte vy, že byste ho mohl získat?"

"Vy jste pěkný", smál jsem se.

"Nu a? Což není tohle právě tak boj váš jako můj", to skoro vyzývavě.

"To vy se ovšem domníváte, než já sám toliko musím dosvědčit, že sama sebe dnes nepoznávám. Však zde ho máme." Nežli jsem se nadál, již jsem mu s velikým nadšením rozkládal naše plány a on sedě posud v saních poslouchal, potutelně se ušklebuje, což mi mnoho dobrého neznamenalo.

"Má vás taky", prohodil. "Obával jsem se toho."

"Nešť", smál jsem se já, "ať si. Ale chci toho Slejvina spražit. Právě jsem ho teď prohlédl a věřte, že je ten chlap všecko to, co v něm vidí Craig — plný lsti a vší nešlechetnosti, syn ďáblův. Nehrozte se toho. Stojí prý to tak v písmu."

"Tak to asi jest", odpověděl Graeme vážně, zatím co pan Craig se zdál býti trochu zaražen. —

"Jakou úlohu jste přisoudil mně, pane Craigu? vím dobře, že tenhle zde jest pouhým vaším jednatelem."

Odmrštil jsem od sebe takové podezření a pan Craig pořád neříkal nic.

"Co mám dělat já?" tázal se Graeme.

"Víte", začal váhavě pan Craig, "bez porady s vámi nebyl bych se pustil do ničeho. Chci někoho, kdo by za mne převzal místo při dostihách; jsem oznamovatelem."

"To je v pořádku", přisvědčil Graeme s patrným ulehčením; "očekával jsem něco obtížnějšího."

"A pak jsem si myslil, zdali byste nepředsedal při hostině — rád bych, aby se to odbylo slušně."

"Povšimnul jste si?" obrátil se Graeme ke mně. "To není k zahození, co?"

"To není však nic proti tomu, jak mne si předešel, počkejte až uslyšíte", odvětil jsem, zatím co Craig zdál se býti v úzkostech. "Nic se nebojte se, pane Craigu," řekl jsem mu, "on to

přijme na sebe a ještě leckterou menší službu, jež by se nahodila."

"To není od vás hezké. Vše co chci jest vás poctít", opáčil a dodal. "Přišel jste právě v čas na koflík kávy, pane Graeme. Nyní ale musím k paní Mavorové."

"Kdo jest to, ta paní Mavorová?" obrátil jsem se s otázkou ku Graemovi.

"Paní Mavorová?" Havířů anděl strážný."

Uklidili jsme koně a šli na kávu. Když jsme se přibližovali k boudě, Graeme zahlédl loutkové divadélko, zůstal překvapením stát a zvolal: "Což mohou mrtví ožíti?"

"Loutková divadla nikdy nevymrou!" slavnostně jsem řekl já na to.

"Avšak ten starý loutkář jest docela mrtev, chudák stařík."

"Ale jeho "plášť" zůstal zde, jak vidíte."

Podíval se na mne.

"Cože? Chcete říci že —"

"Ano, to právě míním."

"Velikým mužem je ten člověk, tenhle ten Craig, v pravdě mužem velikým!"

Opřel se o strom a popustil uzdu nevázanému smíchu až mu do očí slzy vstoupily. "Povídám, starý brachu, nic si z toho nedělejte", pravil mi, když mohl dechu nabrat. "Pamatujete se ještě na tu dávnou hru na universitě?"

"Ovšem že, vy taškáři, a vaši v tom ruku jsem také ještě nezapomněl. Divím se, jak ještě v těchto pozdních letech se můžete tomu smát." Měl jsem velmi zřetelně v paměti tu událost, když jednou po vysoce uměleckém a slušně proveda-

ném představení na tom středověkém jevišti před vzácnou společností torontskou, padací dvířka, kudy jsem do divadelní skříně vstoupil, někdo ze zlomyslnosti sklapnul a uzamknul a nechali mne tam potit a se dusit, zatím co pošeptem z obou konců hlediště vysílány byly ke mně pošklebné poznámky: "Haló, Kašpárku. Kde je Fraucimor?" Dlouhý čas na to ještě musil jsem přeslechnout jízlivý výraz soustrasti aneb snésti osten škodolibého pohledu — vše zaobalené v nevinné roucho universitní kolegiality.

"Ó, ty drahé staré časy!" pravil a opakoval tónem tak smutným, až mne srdce zabolelo a rád jsem mu to všecko odpustil.

Hry a zápasy se odbyly v tom pravém duchu západu amerického. Vedle předbíhání a skoků o závod střílelo se též o ceny z revolverů i z pušek, v obém byl starý Nelson prvním a Shaw, dílovedoucí v šachtách, druhým.

Hlavním však číslem sportovního programu byly dostihy na saních tažených dvěma páry. Troje saně se přihlásily k závodu. Jedny náležely havířům a byly řízeny Nixonem, přítelem Craigovým, spřežení občanů městečka a potah Sandyho. O vítězství děliti se měli havíři s dřevoštěpy, neboť vesničtí neměli koní secvičených ani na sebe zvyklých, ač byli to koníci jinak rychlí. Spřežení havířů byla skoro trochu těžká do zápasu, ale byli to koně jako lvi, dobře spárovaní, náležitě vycvičení a naprosto spolehliví v rukou svého kočího.

Sandy měl svůj potah lesácký a za přípřež pár polodivokých bronků; byli lapeni téhož léta

před tím na stepích Alberty, štíhlí jako jeleni, ale zlí a nespolehliví. Baptista je odchovával a byl na ně velmi hrdý. Jen kdyby si dali říci a běželi rovně, — žádný by jich nepředstihl — vítězství i sláva byla by jejich; ale nikdo nemohl říci, kdy něco vyvedou, něco rozbijí, s někým uteču.

Poněvač byl jsem já sám ten jediný vskutku nestranný člověk ve vsi, požádali mne, abych přijal úřad oznamovatele. Závody provedeny měly býti do vzdálenosti půl míle a zpět, první a poslední čtvrt na ledu; z ledu vedla cesta do táhlého břehu na vysokou stráň a zatáčela se trochu ostře kolem staré tvrze. Podmínky závodu byly jednoduché. Současně mělo se vyjeti z odměřené čáry, obrátiti u staré tvrze a přiraziti opět k čáře. Žádného pravidla nebylo ohledně úskoků, aneb zlomyslných nástrah; takový přestupek byl by strestal příkladně zástup diváků sám. Ti byli postačitelnou zárukou, že provedeny budou dostihy jak se sluší a patří. Poněvač nikde nebylo nějaké upravené tratě, nezáleželo pouze na rychlosti ořů, nýbrž i na obratnosti toho, který je řídil. Nejnebezpečnějšími místy byly obrat u tvrze a k řece vedoucí výmol, přes který vedl trámový most. Na obrubě planiny, kde se lámala v stráň tvořící břeh řeky, byla nejlepší vyhlídka; tam též rozvinul se velmi pestrý a čilý život té chvíle. Byli tu havíři ve svých tmavých oděvech a špičatých čepicích, vesničané v občanském odění, dobytkáři v pastevských širácích a ve spodkách a kabátcích z jelenice, někteří měli kolem boků ovinutý opasek s náboji, za nímž

vstrčeny byly pistole; pár poloindiánů a několik plnokrevných v šatech dílem indiánských, dílem civilisovaných, lesáci s křiklavě červenými neb modrými flanelovými kazajkami. Všichni byli v dobré náladě, ale snadno vznětliví. U hlavy každého koně stál muž, ale bronky hlídal Baptista sám, snaže se upokojiti podsedního, který se plašil výskotem a pokřikem zástupu.

Pomaloučku nastával klid až zavládlo ticho, tak že byla zřetelně slyšet slova: "Jste hotovi?" Hned na to zavzněl výstřel a závody začaly. Nad vřesk zástupu zaječel pronikavý výkřik Baptisty, který co mohl plácl bronka svou dlaní a vyšvihl se do sání k Sandymu, když ten se kmitnul kolem něj.

Jako blesk vyrazili ku předu a již byli o dvě délky před ostatními, ale tu padl na ně strach ječícího zástupu a oni uhnuli na stranu a letěli po řece dolů.

Baptista vyrážel ze sebe skřeky smíšeniny francouzských i anglických slov, ale Sandy jimi přec vládl až je dostal po břehu vzhůru na planinu. Jak bronky shlédli před sebou uhánějící druhá dvě spřežení, dali se úprkem za nimi a každou vteřinou krátila se vzdálenost, nejprvé asi sto loket, mezi nimi a oběma druhými zápasícími saněmi, z nichž vesnické byly o poznání u předu ale dohánéné již potahem havířů. Však při ohybu se ukázalo, že nad rychlost koní váží důmysl jich řídiče. Nixon, když se přibližoval k ostrému ohybu kolem tvrze, zmírnil prudkost svých ořů a udržel se na trati, zatím co vesnické spřežení zarylo se hluboko do sněhu a nežli se

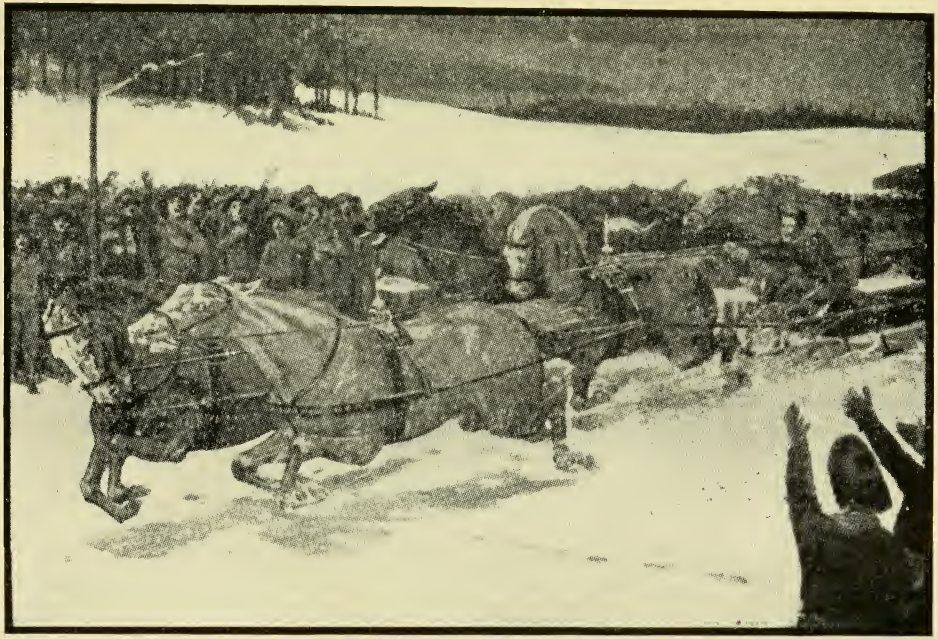

Str. 38.

Dostihy v Černé Skále.

vypracovalo ven na trať, uháněly saně havířů kolem nich, zanechavše je za sebou. Ale již tu byli také bronky. Sandy jim nechal vůli. Otočili se jako "vítr na opatku" a drželi a táhli zadní pár za sebou tak, že Sandy neztratil ani trať ani čas a dohánět vesnické, kteří opět dostihovali havíře. A nyní nastal divoký chvat mezi zápasníky, kdo první se dostane na most. Nemohli přejeti nežli jeden za druhým. Havíři drželi posud své, ale vesničtí už jim byli v týle a po straně letěli bronky. Ve vleku jiných byli jisti, ale napřed? Kdo mohl říci kam se obrátí? Byli jako příval z prolomené hráze a konečně mostů nenáviděli. Sandy je nepustil — čekal na příležitost až za mostem. Čím ale blíž byl most, tím blíže byly si ty troje saně, tak že se zdálo, že se na mostě musí svinout v jedno klubko — to znamenalo záhubu možná všem, jednomu jistě. Sandy to spatřoval zcela zřetelně, ale nedbal, ano netroufal si zdržovati prudký chvat svých běhounů. Pojednou v okamžení když most měl býti dosažen, nenadále vrhl se Baptista na otěže a vyrval je Sandymu z rukou než ten se toho nadál a strhl koně od mostu přímo do výmolu, přes který most byl položen. Strouha nebyla hluboká, ale široká, naplněna ledem spoře pokrytým sněhem, z kterého čnělo roští vypučelé z vyčuhujících pařezů. Byla to náramná opovážlivost, obzvláště takovým tryskem a se saněmi k tomu odvážiti se přes tu sluj. Nic než střeštěný pokus vyraziti kostlivé smrti bezzubou sanici. Ale Baptista s divokým skřekem pustil svým čtyrem větrotepcům uzdy a řval: "Ku předu, moje děťátka! Kuráž! Jen

do toho! Jen do toho!“ Na okamžik zmizeli na dně výmolu a v druhém okamžení už se hrabali vzhůru; tu ale saně zachytily o vyčnívající kořen a s velikou prudkostí mrskly sebou na stranu a do výše. Avšak Baptista nedbal na nic; visel na opratích a ječel, až mu přesykoval hlas. Saně lítaly za koňmi sem a tam ale Sandyho nebylo nikde k spatření.

Ještě zbývá tři sta loket. Havíři se dostali přes most napřed a nechali vesničany za sebou celý půl tucet délek a za nimi žene své bronky Baptista. Buď nyní nebo nikdy! tomu jak se zdálo rozuměla ta zvířata výborně. Chřestění saní, řev davu, výskot, střílení přivádí bronky ve vzteklost. Nyní popadli uzdy do zubů a letěli jako by do hlubin propasti. Jako vichr švihli sebou kolem potahu vesničanů a za několik vteřin měli saně havířů po své straně. Nixona zmocnilo se rozčilení — poprvé uchopil bič a divoce počal práskati do svých zpěněných ořů. Ještě padesát loket — již jen pár skoků!

Baptista, celý v povětří, zatočil opratěmi ve vzduchu a chopiv svůj širák mrštil jím vší silou mezi bronky. To rozhodlo. Třemi mocnými skoky předstihli havíře, přeběhnuvše je na čáře o celou délku svých těl.

Nyní nastala vřava trvající celou čtvrthodinu. Zálesáci strhali se sebe kazajky a mávajíce jimi v povětří řvali do úplného vysílení. Dobytkáři vypalovali své revolvery do vzduchu až člověku naskakovala husí kůže. Když se poněkud dav upokojil, spatřil přicházeti zvolna a jaksi strnulou postavu Sandyho. Asi tucet zálesáků

ihned běželo mu vstříc, ptajíce se jeden přes druhého, zdali si neublížil. Ale Sandyho ústa překypovala proklínáním toho Frančíka, že ztratil závody.

"Co? Ztratil? Člověče, vždyť my jsme zvítězili!" zvolali a Sandyho hněv byl hned ten tam, ba ani se nebránil, když ho kamarádi vyzdvihli na ramena a nesli do zástupu.

"Kde je ten chlapec?" dostal se konečně Sandy opět k slovu.

"Tomu kdo ví kde je konec. Bronky s ním utekli až někam do proudů.

"Pusťte mne!" zvolal Sandy a dal se do běhu po trati, kterou saně za sebou nechaly. Ale neběžel daleko; Baptista se vracel volně. Z koní se jen kouřilo; zadní cupali volně, ale bronky tancovali jako baletky celí divocí dáti se zase do toho.

"Sláva, výborný hochu", výskal Baptista. "Nejsi mrtev, hé? Děkuj dobrému Pánu Bohu, že tě nemusíme jít sbírat do nůše. Jsi ty to veliký kavalír, jistě!"

Tak se dostali nazpět až k čáře, kde Sandy byl prohlášen úředně vítězem. Do saní za fantastického tance bronků naskákali lesáci a tak se průvod ubíral zpět do vsi.

Nejdivnější to všechno přicházelo Slejvinovi— co se to jen děje. Nikdo se k tomu nemá, aby dal "nalejvat kolem." Taková veliká událost: dostihy čtyrma a pít při tom nic. — To bylo skutečně nejen nepochopitelné, ale k náramnému se dožrání vedle toho. Nemohl popříti si, že pro tu chvíli jest poražen a proto s velikým v sobě ta-

jeným vztekem vytratil se z davu. Však jeho pobočníci zůstali zde. On se nemínil vzdáti jen tak lehko.

Pan Craig se valně neradoval. Obrátil se ke mně a pravil posuňkem hlavy ukazuje na Sandyho, obklíčeného rozjařenými dřevoštěpy: "Ubohý Sandy! Jak snadno se dá lapit. Keefe je při něm jako stín všeho zlého."

"Však on se Slejvinovy kořalky dnes ani nedotkne", jistil jsem doufanlivě.

"Dvacet lahví bude na něj čekat až vstoupí do stáje", prohodil trpce. "A já nemohu dnes býti mu na blízku."

"On tomu neodolá, kdo by mohl?! Bůh pomozi nám všechněm." Ani jsem se nepoznával, neboť slova toho povzdechu nacházela upřímný ohlas v mém srdci. Pozoroval jsem ho ubírati se opět k zástupu; jeho vzezření prozrazovalo rozhodné jakés předsevzetí. Připadal mi jako kapitán ztracené lodi — v té chvíli byl jsem hrdý na to, že ho mohu následovat.

KAPITOLA TŘETÍ.

Naše zápasy, Jeho vítězství.

Hry a zápasy byly u konce. Do večeře zbývala ještě celá hodina. Byla to hodina plná nebezpečí pro plány Craigovy, jež mu přinésti měly vítězství, neboť všechno mužstvo bylo zdivočilo rozčilením a tak hotové téměř ku každému bláznovství z pouhé bujnosti. Vskutku musím se obdivovati té jeho vlastnosti, s jakou dovedl obrátit na sebe jejich pozornost.

"Pánové, zapomněli jsme docela na rozhodčího těch velkolepých dostihů!" zvolal. "Třikrát sláva panu Connorovi!"

Dva ze zálesáků mne hned popadli a vyzdvihli na ramena, zatím co ostatní provolávali slávu.

"Ohlaste divadlo," polohlasitě zažadonil pan Craig.

Učinil jsem tak v krátkém ale trefném proslovu a hned nesen na ramenou následován jsem byl k boudě celým zástupem, který výskal a řičel jako sběsilý.

Rozčilení toho zástupu nakazilo i mne, tak že jsem hodinu vydržel mlíti prsty i jazykem, že jsem za celý život tolik nesmyslů do jedné hodiny nevměstnal. Však jsem ale byl rád, když konečně Graeme vyšel, aby mi dal znamení, že večeře je hotova. A protož hned jeho výsost Kašpárek ctěnému obecenstvu oznámil, že Fraucimor ráčil vystrojiti hostinu, ku které jsou všichni zváni bez výjimky. A všechno množství hned vhrnulo se pod plátěnou boudu vedle kostelíka.

Jen tak že jsme právě začali, když vtrhl do boudy Baptista a pošeptal mi:

"Pan Craig odspěchal k Slejvinovi a rád by, abyste vy a pan Graeme ho rychle následovali. Sandy si ve stáji pořádně přihnul a teď s ním čerti šijí."

Poslal jsem ho hned ku Graemovi a sám rychle se vytrativ, pádil jsem k Slejvinovi. Spatřil jsem už z daleka, kterak Craig a Nelson drží Sandyho polospitého, aby se nevrhnul na Slejvina, který byl vysvlečen do košile a chladně čekal s vyzývavým posměškem ve tváři.

"Pusťte mne, pane Craigu," blábolil Sandy, "já jsem dobrý presbyterián — a on papežák, zloděj — a má moje peníze — a já mu je musím vydřít třeba až z té jeho duše".

"Pusťte ho, kazateli," ušklíbl se Slejvin, "já vám ho skrotím — ale nechcete-li, abych mu rozmásloval ciferník, tak si ho raději dobře držte!"

"Pusťte ho," otevřel si hubu Keefe.

"Nedotýkejte se," dozvukoval Blaney.

"Co se děje!?" vzkřikl jsem, proraziv si cestu až k tomu výjevu.

"Pane Connore," pravil jaksi slavnostně Sandy. "Vy jste gentleman, jistě gentleman jste, ač ne zrovna podle přijmí a já jsem dobrý presbyterián a mohu vám odříkat desatero a všechno, co o nich katechismus vykládá, ale tamto stojí ten zloděj, papšácký zloděj a já mám právo, abych z té jeho černé duše vytloukl svoje peníze."

"Ale takto jich nedostanete," odporoval jsem.

"On má moje peníze," opáčil Sandy rozhořčen.

"Je drzý lhář a má strach utkati se se mnou," pravil Slejvin ledově hlasem stlumeným.

S řevem Sandy se vytrhl svým přátelům a vyřítil se na něj; Slejvin se ani neuhnul, ale setkav se s ním, zasadil mu levicí tak prudkou ránu, že ho tím rázem k zemi srazil.

"Hurrá!" ječel Blaney. "Ať žije Irsko!" a popadnuv železný pohrabáč, počal jím točiti nad hlavou a křičel: "Zpátky, nebo u všech rohatých zabiju toho prvního, který se bude do toho míchat."

"Jen do něj!" surově popouzel Keefe. "Jen mu jich nasol."

Sandy se pomalu sbíral a zpitomělý ohlížel se vůkol.

"On ani neví, co ho to praštilo!" zachechtal se Keefe.

To přivedlo Škota k sobě i poznamenal: "S tebou já se spravím potom, pane Keefe," a

učinil nový náběh proti Slejvinu. A opět Slejvin ho udeřil pěstí levice a nežli se Sandy skácel, vykročil hbitě proti němu a zasadil mu ukrutnou ránu pravicí do sanice. Ubohý Sandy svalil se na hromadu za divokého jásotu Blaneye a Keefa a několika jiných z té Slejvinovy spřeže. Bylo mně k zoufání, když tu přichvátal Baptista s Graemem.

Sotva že Sandyho zahlédl Baptista, strhl se sebe kazajku a mrštil jí o podlahu a počal divoce po ní supati, pojednou děsně zaječel a jako vítr hnal se po Slejvinovi. Avšak Graeme chňapnul po něm a uchopil ho vzadu za límec u košile. "Počkej, človíčku — —" a obrátiv se k Slejvinovi, ukazoval na Sandyho, který pěčí Nelsona nabýval opět vědomí: "Proč tohle?"

"Jeho se ptejte," odvětil Slejvin hrubě. "On ví."

"Co se tu děje, Nelsone?"

Nelson krátce vysvětloval, že Sandy si trochu přihnul ve stáji a potom v Black Rock hotelu vypil jednu skleničku a vrátil se s Keefem a jinými a tu pohřešil své peníze, z krádeže pak obvinil Slejvina.

"Nastrojil vy jste mu tu kořalku?" ptal se Graeme přísně

"Po tom vám nic není," osupil se Slejvin s hrubým zaklením.

"Do toho jest mi mnoho; není to dnes prvně, co moji lidé přišli o všechny své peníze v tomto salooně.

"Vy lžete," pravil Slejvin s celou váhou

potupy, jakou to slovo s sebou přináší.

"Slejvine," pravil Graeme klidně —" žel mi toho, že jste to řekl, protože, jestli to hned neodvoláte, já vás k tomu přivedu, že budete toho litovat."

"Odvolat?!" řval Slejvin, "odprošovat vás?" a k tomu doložil nesnesitelně potupnou nadávku.

Graeme zbledl a řekl ještě klidněji: "Teď už ani odprošení nepostačí — dostanete to."

Pomalu počal svlékati kabát a vestu. Pan Craig vložil se do toho a prosil Graema, aby to všechno pominul. Jistě za to ten člověk nestojí.

"Pane Craigu," odvětil Graeme s lehkým úsměvem, "těm věcem vy ještě nerozumíte, — žádný člověk nemůže mne potupit tím jménem a vzpomínati si na to s pocitem uspokojení." Potom obrátil se k Slejvinovi a řekl: "Přejete-li si minutu odpočinku, můžete ji míti."

Slejvin ale s novým zalořečením ho vyzval, aby jen šel.

"Blaney," pravil ostře Graeme, "jděte zpátky." Blaney okamžitě uposlechl a zaujal místo vedle Keefa. "Nelsone, a vy, Baptisto, dávejte na ně pozor, aby se nehnuli z místa."

Staroch přikývnul hlavou a ohlédl se, co tomu řekne Craig; ten pravil: "Co můžete nejlepšího, čiňte."

Byl to tuhý zápas. Slejvinu nescházelo na statečnosti a z počátku zápas stupňoval stále smělejším dorážením. Graeme ale bezpečně odrážel a s jakousi hravou snadností, při

čemž několikráte ho lehce zasáhl do nosu a pod oči, takže Slejvin krvácel, ale nezemdléval. Pojednou ale zmocnil se ho strach, bázeň vytryskla mu z očí a na čele a skráních vyvstaly mu krůpěje potu. Pojednou bylo mu jasno, že měl před sebou mistra.

"Aha, Slejvine, už vás to začíná mrzet, ale já vám teď teprve ukážu, z jaké látky jste uhněten." Hned na ta slova Graeme učinil dva bleskurychlé pohyby a zasadil Slejvinovi jednu, dvě, tři děsné rány, tak že se bez smyslů svalil na zem.

V tom Keefe i Blaney učinili pochop ku předu, ale zarazil je ledový sykot z protější strany:

"Sssstůjte!" Byl to Nelson s namířeným revolverem. "Ty mne znáš, Keefe," pravil temně. "Toho nebude, abys tentokráte spáchal vraždu."

Keefe zrovna sežloutnul při těchto slovech a vrávoral zpět; Slejvin zatím tak dalece se zotavil, že se počal přímiti.

"Nemáte ještě dost?" tázal se ho Graeme. "Mnoho jsem vám toho ještě nedal, ale vězte, že jsem si přestal s vámi hrát. Nelsone, schovejte bambitku. Nikdo se nebude už teď do toho plést."

Slejvin na okamžik váhal, pojednou učinil výpad a v okamžení na to viděli jsme jeho paty v povětří, když se skácel pozpátku k zemi; prsty u nohou křečovitě se mu škubaly.

"Výborně!" křičel Baptista. "Chlapík! To bylo dobré. Teď dostal co proto." Ale v tom

vzkřikl zděšením — než bylo pozdě. Rozlehl se řinkot rozbitého skla a Graeme se skácel k zemi s hlubokou ranou ve spánku. Byl to Keefe, který mrštil po něm lahvicí a zasáhl ho ranou tuze jistou a dal se na útěk. Myslil jsem, že klesl mrtev. Ale když jsme ho vynášeli ven, zaúpěl a otevřel oči, však hned zase ztratil vědomí.

"Kam ho máme zanésti?" volal jsem v úzkostech.

"Do mého srubu," odtušil pan Craig.

"Není zde nic na blízku?"

"Ano, paní Mavorová. Pospíším jí to oznámiti."

Vyšla nám vstříc do dveří. Měl jsem v úmyslu pronésti několik slov omluvy, ale když jsem jí pohleděl do tváře, zapomněl jsem, co jsem říci chtěl, ano i na to jsem zapomněl, proč přicházím a zůstal jsem stát, hledě tak na ni.

"Pojďte dál, pojďte dál, a přineste ho do vnitř. Neotálejte." Její hlas byl něžný, sladkozvučný, ale pevný.

Uložili jsme ho do postranní světnice za dílnou, nad kterou nalézal se vlastní příbytek paní Mavorové. Spolu jsme ránu obvazovali; divil jsem se, s jakou zručností a jistotou to konaly ty její bílé prsty. Ještě nežli byla rána obvázána, přinutil jsem Craiga, aby se odebral do stanu a byl hotov započíti podívanou se světelnými obrazy v kostele, věděl jsem dobře, jak důležitý, ano rozhodný byl to okamžik v na-

šem zápase. "Jděte jen," pravil jsem, "on se zotavuje, zde vás již není potřebí."

Za malou chvíli na to Graeme nabyl vědomí, ale pamět posud mu nesloužila; díval se udiveně vůkol a zašeptal: "Co se to děje?" pojednou upamatoval se a doložil: "Ó, ta šelma Keefe," a popatře na můj úzkostlivý obličej, pravil bezstarostně. "Jsem já to trapič, co? Je mi líto, že tě tak sužuji, starý brachu."

"Jdi někam na horoucí skálu", zamumlal jsem; vida jeho téměř šelmovský úsměv pohrávati mu kolem rtů, nemohl jsem to snésti. "Paní Mavorová a já máme velení v rukou a vy musíte poslušně ležet a ani se nehnout."

"Paní Mavorová?" podivil se v překvapení. Přistoupila blíže; líc její slabě se zažehla nachem.

"Mám za to, že mne znáte, pane Graeme?"

"Často jsem vás viděl a toužil jsem vás poznati. Jest mi velmi líto, že vás takto obtěžuji."

"Nesmíte takto mluviti," bránila paní, "ale dovolte, abych pro vás učinila, co mohu. Ano, a lékař nařizuje, abyste zůstal klidně ležet."

"Lékař? Ach, vy míníte Connora? Tam on se asi ještě nedostal. Vy ještě nejste seznámeni. Dovolte, abych vám představil pana Connora, paní Mavorová."

Uklonila se a oči její ne zvědavě, ale výzvědně zabořily se do mých zraků, jakoby jimi chtěla propátrati hlubiny mojí duše. Já pak hledě do těch její očí, zapomněl jsem na všechno kolem sebe a když jsem se vzpamatoval,

připadalo mi, jakobych se byl právě vrátil ze vzdálených kdesi končin; nebyla to barva aneb jiskrnost těch očí. Ba ani teď ještě nevím, jaké barvy jsou ty oči její a přece často díval jsem se do nich; ani zářící nebyly, ale byly velice jasné a člověk hledě v ně, viděl do nesmírné hloubky a daleko v nich plálo klidné, veliké světlo. Běže do Black Rock hotelu k lékaři pro léky, nepřestával jsem se diviti tomu hluboko planoucímu světlu, a ten její hlas jakoby ani z ní nevycházel, ale odkudsi z daleka.

Lékaře zastal jsem notně spitého, právě jak se byl pan Craig obával, než léky jeho byly dobré a tak brzy jsem se opatřil vším, co jsem potřeboval a rychle jsem se navrátil.

Zatím co Graeme zdřímnul, paní Mavorová připravila mi čaj. Večer se vlekl skoro nudně; abych tu nudu oživil, líčil jsem jí události toho dne, a neskrblil jsem obdivem vojevůdcovství pana Craiga. Tomu se usmála.

"Mne také dostal", pravila. "Poslal ke mně Nixona, krátce než započaly zápasy; doufám, že dnes již nepadne, jsem tomu velmi povděčna." A oči její jasně zaplály.

"Jsem si toho jist," pomyslil jsem si, ale nahlas neřekl jsem ani slova.

Po delší pomlčce sama opět řeč navázala. "Přislíbila jsem panu Craigovi, že budu dnes večer zpívati, bude-li mne zapotřebí — — —" a po okamžitém váhání dodala: "Jest tomu již dva roky, co jsem neotevřela ku zpěvu úst svých — dva roky," opakovala, "co" —a po-

sud pevný její hlas počal se chvíti — "můj manžel byl zabit."

"Pochopuji vás," pravil jsem, nevěda nic lepšího co říci v té chvíli.

"Myslím ale," pokračovala opět pevněji, "že jsem byla tuze sobecká. Je to těžké zpívati pořád jednu píseň. Však havíři rádi mne poslouchají, když pěji a myslím, že se při tom necítí tak osamělí, tak opuštění a zdržuje je to od zlého. Chci to dnes zkusiti, bude-li mne potřeba. Pan Craig nebude toho na mně žádati, než nebude-li vyhnutí.

Mně připadalo, že bych raději viděl všecky havíře i lesáky spité do němoty, nežli bych se odhodlal k tomu, abych ji žádal zpívati, věda, že má při tom bolest v srdci. Proto jsem projevil podiv nad jednáním Craigovým a pravil skoro hněvivě:

"On nemyslí na nikoho, nežli na ty své schátralé havíře a drvoštěpy."

Podívala se na mne s úžasem v zracích a pravila laskavě: "A nejsou oni také Kristovi?"

Mně nezbylo slova v ústech.

Táhlo na desátou; byl jsem zvědav, jak asi zápas pokračuje a těšil jsem se, že nebude paní Mavorové zapotřebí, když tu náhle byly dveře otevřeny a jimi vstoupili starý Nelson a Sandy, tento v líci zohavený a zahanbený. Přišli se vzkazem paní Mavorové.

"Přijdu hned," odvětila prostě.

Spatřila mne, že se chystám doprovoditi ji i otázala se: Myslíte, že ho můžete nechati samotného?"

"Nelson se o něho dobře postará."

"Tomu jsem velmi ráda, neboť musím svou maličkou vzíti s sebou. Neuložila jsem ji do postýlky, kdyby se stalo a musila odejíti, — samotnu bych ji tu nechtěla zanechati."

Vstoupili jsme do kostelíka zadními dveřmi a hned jsme seznali, že ještě nyní snadno by celá bitva mohla býti ztracena.

Právě vstoupilo několik havířů dobře napitých a Slejvinem navedených, aby schůzi přerušili a rozptýlili, jako oplátku za pokažený tanec, kterého Slejvin nemohl ani užít, tím méně pořádat. Craig se držel statečně, namáhaje se všelijak, aby udržel muže v dobré náladě a tak zamezil pračku, neboť již někteří se kasali na poloopilého jednoho havíře a bylo slyšeti hlasy: "Vyhoďte ho! Vyrazte ním dveře, dobytkem!" A havíř se sápal tím vyzývavěji.

Když nás spatřil Craig, těžký kámen svalil se mu se srdce; bylo to patrné na proměně v jeho tváři, jak se mu ulehčilo. Hned jsem mu v duchu odpustil to "sobectví", že přiměl paní Mavorovou, aby zpívala. "Díky dobrému Bohu!" oddechl tlumeným hlasem. "Byl jsem již téměř zoufalý."

Okamžitě přistoupil k okraji řečiště a prohlásil:

"Pánové, pakli si to přejete, paní Mavorová nám zazpívá."

Nastalo ticho hrobové. Kdosi dal se do tleskání, ale drsný hlas jednoho z havířů ho hned usadil: "Zaraz, ty blázne!"

Opět několik vteřin ticho. Potom ozval se jeden hlas ze shromáždění: "Vskutku chce paní Mavorová zpívat?" a hned ozvalo se z deseti asi hrdel: "Ano, tak jest!" Na to vystal Shaw, který zastával místo dozorce při práci v důlu a pravil:

"Pane Craigu a pánové, víte všichni, že před třemi léty byl jsem po tomto okolí znám jako "starý bloumal" a že po Bohu všechno co jsem, povinen jsem paní Mavorové a" — se záchvěvem v hlase — "jejímu děťátku. . . My pak všichni víme, že dva roky již nezpívala a všichni též víme, proč. Je tedy jisté, jestliže nemá do zpěvu chuť, tedy nebude zpívat proto, aby nějakou takovou šelmu ze Slejvinových kumpánů konejšila."

Hluboký brukot souhlasu rozvlnil se celým shromážděním. Byl bych Shawa objal za to, co řekl. Craig couvnul a přistoupil k paní Mavorové a vyměnil s ní pár slov, a vrátiv se s ní v popředí řečniště, pravil:

"Paní Mavorová požádala mne, abych vyslovil její dík milému příteli jejímu panu Shawovi, ale praví, že by dnes večer ráda zazpívala."

Odpovědí na to bylo dokonalé ticho. Pan Craig přisedl k harmoniu a přehrál několik akordů jako úvod k dojemnému nápěvu: "Často za tiché noci." Paní Mavorová postoupila ku předu a s úsměvem dokonalé sladkosti ozařujícím smutnou její tvář, a pohlížejíc přímo na nás svýma překrásnýma očima, počala zpívati.

Její plný, bohatý sopránový hlas stoupal

a padal, zvučel a šuměl, až se chvěl v celé místnosti každý atom ve vzduchu i v člověku. Byla to záplava čarovné hudby. Slyšel jsem zpívati Patti tu píseň "Domove, sladký domove" a od té doby nic mnou tak nepohnulo, až tento zpěv.

Nežli ukončila první verš, těch pár žen zde přítomných, ano i několik mužů tiše štkalo, avšak když se dostala k slovům:

"Leč, když se na vše rozpomínám,
na dávných přátel pevný kruh,"

tu počalo se ozývati štkání ze všech stran a sám Shaw nemohl se více opanovati; ona ale zpívala hlasem pevným a stále zvučněji a sladčeji, až poslední vzdech písně odumřel jí na rtech. Zůstala zrakem utkvělým na shromáždění, jako v udivení nad tím, že ti lidé pláčí. Nikdo se nepohnul. Pan Craig hrál tiše a měkce bez ustání až po mnohých přechodech a obratech konečně navázal píseň:

"Jezu, milovníče můj."

Za zpěvu té písně zraky i tvář její zvedly se vzhůru — takže neviděla žádného z nás, ale spatřovala kohosi jiného, kynoucího jí vstříc, neboť hlas její prozrazoval pocit blahé jistoty, že pomoc jest na blízku. A více a mohutněji se vlnil její hlas vymývaje i nejzazší hlubiny srdce mého — ale když se dostala až k slovům:

"Tys' má všechna naděje",

tu vztáhla rámě své vstříc tomu Neviditelnému a zapomenuvši docela přítomnost zástupu, duší

svou plula na vlnách hlasu do jiného světa — tu také má duše byla celá hotova poddati se a obětovati všechno.

A zase pan Craig přehrával melodii za melodií až se dostal ševelem známých zvuků poznovu k srdci pěvkyně, která hlasem chvějícím vylévala duši svou v Bernardovu velepíseň —

"Jeruzaléme zlatý."

Tuto píseň zpívala všechna srdce spolu až myslí svou cele zaujati pohlíželi jsme vzhůru, v nádherné a skvoucí příbytky Sionu s jeho jásajícími zástupy. Pojednou nastala přestávka. Pan Craig přehrál verš sám a znovu zabíral, ale když se neozval hlas a ohlédl se — spatřil obličej její bledý, téměř zsinalý. Ustal a již povstával, aby k ní přispíšil, v tom ale zavzněl opět její hlas —

"Sladká vlasti požehnaná."

To bylo nepopsatelně dojímavé. Celý zástup byl jakoby začarován, jako u vytržení. Ponuré tváře havířů, které nikdy nejsou do běla vymyté, leskly se naschlými potůčky slz. Shaw hleděl vysoko nad hlavy někam tam, kde možno spatřiti vítězící voje běloskvoucích rouch s oslňující září kolem. Cítilť velikou důležitost boje a proto vidění vítězů v jejich slávě přitáhlo jeho duši a celou ji proniklo. Nixon byl též u vidění; ale jeho vidění nebylo ve výšinách, jemu úplně dostačila zpěvačka — její obličej a její zářící oči; díval se na ni tak nábožně jako na světici z onoho světa.

Okamžitě po vyznění poslední noty paní

Mavorová vztáhla ruce ku své dcerušce, která seděla na mém klíně a popadnouc ji, rychle se obrátila a zmizela za záclonou, dítko tisknouc ku svým ňadrům. Ani vzdech se neozval — nic se nepohnulo, až zmizela; potom vstal pan Craig a posuňkem ponuknuv mne, abych následoval paní Mavorovou, počal zřetelným, ale stlumeným hlasem:

"Pánové, nebylo to snadné pro paní Mavorovou zpívati nám; vy dobře víte, že zpívala jen proto, že jest manželkou havíře a srdce její jest při nich. Ale zpívala také proto, že miluje toho, jehož příchodu na svět památka dnes oslavována jest — jemuž, který spasiti přišel nás, srdce její odevzdáno jest; a touhou její jest, abyste i vy Jej milovali. Milujete-li Jej, již tím vysvobozeni jste ode vší nízké lásky a žádosti a vy mi dobře rozumíte, co tím chci říci.

"Nežli si dáme dnes dobrou noc, muži, chci věděti, zdali již nenadešel čas, abyste vy, kteří máte upřímnou touhu státi se lepšími, nežli jste, nepřihotovili se k skutku odložiti ty věci, které vás uvádějí do hanby a uvrhují v zármutek všechny, kteří vás milují. Vy mi rozumíte. Z vás někteří jste silní — chcete nadále státi netečně a přihlížeti k tomu, jak ti slabší jsou olupováni o svou mzdu, kterou těžce našetřili pro ty, kteří daleko jsou vzdáleni, aby olupováni byli o lidskou důstojnost svou, kteráž za žádné peníze znovu nabýti se nedá?

"Ti silní, ti zmužilí — zdali pomohou? Chceme si všichni podati ruce k tomu dílu? Co vy pravíte? V této vsi tuze často spatřo-

vali jsme peklo, ale právě před okamžikem pohlíželi jsme v říši nebeskou, v tu sladkou, požehnanou vlast. Ó, mužové!“ a hlas jeho bolestně rozléhal se v budově. “Ó, muži! co sobě vyvolíme? Pro milosrdenství Boží, pomozme jeden druhému!“

Díval jsem se skulinou v zácloně. Muži, již bez toho až k nejvyššímu stupni citů svých vzrušeni, naslouchali s plápolajícími zraky ve zkourmoucených tvářích. A když Craig zvolal: “Kdo chce?“ a zdvihl ruku vzhůru, Shaw, Nixon a sto jiných jako na povel povstali a vysoko nad hlavou jako k přísaze pozdvihli své pravice.

Dosti často byl jsem svědkem rozčilujících výjevů, ale to, co jsem té chvíle viděl před očima, převyšovalo každé pomyšlení. Ten jeden muž sám na vyvýšeném místě vysoko vzpřímen a s rukou ve výši a pod ním dole ke stu mužů bez pohnutí jako zkamenělí s pažemi vztýčenými.

Tak několik okamžiků ten výjev potrval; a opět zavzněl hlas Craigův, nyní pevněji a přísněji:

“Všichni, kteří v pravdě to myslíte, rcete: ‚S pomocí Boží, já chci!‘ ”

Ohlasem ze sta hrdel přišla mu nazpět žádaná slova: “S pomocí Boží, já chci!“

V té chvíli paní Mavorová, na kterou jsem docela byl zapomněl, položila svou ruku na mé rameno: “Jděte a řekněte mu,“ prosila, “že je žádám, aby přišli ve čtvrtek večer, jak to bývalo za dřívějších časů—jděte rychle“,

a téměř mne vystrčila. Oznámil jsem Craigovi její vzkaz; dal znamení k tichu.

"Paní Mavorová si přeje, abych vám vyřídil, že vás ráda uvidí všechny ve čtvrtek u večer, jako to bývalo dříve a já nemohu si pomysliti na lepší příležitost, kde bychom mohli náš dnešní slib lépe obnoviti a upevniti."

Pozvání i návrh byl přijat jednomyslně. Potom se kdesi kdosi vyskytl a vyzval přítomné, aby provolali paní Mavorové třikrát sláva! Udušené, zadržené city horníků provalily se tím provoláním a srdcím jejich se uvolnilo.

"A nyní si zapějme naši starou hymnu!" zvolal pan Craig, "a paní Mavorová nás povede." Zasedl k harmoniu a zanotoval počáteční akordy k písni: "Krásnou vlast připravil...."

Paní Mavorová započala pěti, však jediný hlásek se nepřipojil, až když dospěla ke sboru, tu vpadly hlasy, z nichž šlehal život lítostí a nadšením roztavených srdcí. Muži byli v ohni a zpěv jejich byl jako oheň. Po posledním sboru, ještě jednou tiše odumírajícím hlasem po nich opakovala ho paní Mavorová, pohlížejíc daleko a vysoko před sebe.

Žádného slova požehnání promluveno nebylo, snad že ho nebylo zapotřebí: mužové mlčky se rozcházeli. Mně však se zdálo, že zas a opět slyším v uších svých ten libozvučný dozpěv.

Když pak za chvíli všechny saně muži obtížené odjely a náves osaměla a vše v ní utichlo, stáli jsme Craig a já v tiché noci a v plné záři měsíce. Od stráně třpytící se zmrzlým sněhem

ještě dozvukovala píseň — Baptista si opakoval svým anglo-francouzským nářečím —

"Krásnou vlast na nebi
připravil věrným svým Spasitel."

"Ubohý, starý Shaw!" zavzdychl Craig měkce.

Konečně umlklo všechno. Obrátil jsem se k němu a řekl:

"Vy jste vyhrál dnes svou při."

"Zvítězili jsme v našem zápasu, ale já podlehl," odpověděl v zápětí mých slov a podával mi ruku. Potom sejmuv s hlavy čepici, díval se vysoko nad hřebeny vrchů k tichým hvězdám a doložil: "Naše zápasy, — Jeho vítězství!"

A když jsem o tom přemítal, přicházelo mi, že snad měl pravdu.

KAPITOLA ČTVRTÁ.

Příhody paní Mavorové.

Dny následující vánoční hody v Černé Skále byly dobou únavy a neuspokojení, ale dnes nevyměnil bych je za ty nejšťastnější ve svém životě. Tak jako večery po parných dnech aneb prudkých bouřích bývají osvíceny zlatozáří mnohých nenapodobitelných barev a ukládají se v náruči noci s tichostí posvátnou, i tyto dny námahy pozbyly své tíhy a plovou minulostí, zahaleny třpytným závojem slastných vzpomínek. Léta mnohých bolestí, přehnavší se přes hlavy naše, odplaví s sebou všecko to ohyzdné, to trpké a to, co nám způsobilo bol, zůstane s nimi, však krása, líbeznost a odpočinutí zanechají nám nedotknuté, neboť ty věci věčné jsou. Právě jako ty hory vůkol rozpukány, rozbrázděny, z daleka splývají v jemném rouchu obestírajících je mlh v malebné okrouhlé tvary velebnosti a krásna.

Jen jsem se tak rozpomněl na ty dny utrpení a úzkosti, když den ze dne, noc po noci čekali jsme na nadějný obrat horečky, mysle obzvláště na ni, jež s obdivuhodnou statečností, trpělivostí a něhou podle mne stojíc, nesla více nežli polovici mého břemene. A když vidím před sebou ten vyhublý obličej Graemův, buď

zsinalý, buď zrůmělý horečkou a slyším jeho úpění aneb přerývaná slova, mluvená v bezvědomí, vždy nejprvé vzpomenu na tu jasnou tvář, chýlící se nad něj a na tu ruku, která tak lehce a hlasitě dovedla stírati, rovnati a konejšiti a na ten hlas podobající se tichému popěvku ptáčka za svitání, kterým každé srdce dochází skonejšení.

Paní Mavorová a já byli jsme skoro stále pospolu za těch dnů. Ubytoval jsem se v chýši Craigově, však větší část času jsem strávil u lože svého přítele. Craiga nebylo k uhlídání — jeho celé srdce bylo v práci mezi havíři, aby je připravil na ten čtvrtek večer, v který měla býti utvořena líga střídmosti; byl on sice právě tak úzkostliv o stav nemocného a hotov kdykoli vystřídati nás, ale jeho řeč stále připomínala, že jeho myšlenky se otáčejí okolo lígy.

Večery paní Mavorové věnovány byly havířům, odpůldne pak náležela Graemovi a mně a tu právě měl jsem příležitost nahlédnouti v jinou stránku jejího karakteru. Sedávali jsme spolu v její malé jídelně, kde obrazy na stěnách, zamželé stříbro na stole a kusy skleněného nádobí, podivně brouseného, připomínaly jiné dny; tam hovořívali jsme a toulávali se světem literatury a umění. Jsouc břitce citliva pro vše dobré a krásné i v tom, měla i ona své miláčky mezi mistry a dovedla rytířsky pro ně zápasiti, a když důvody její, důvtip, tušení a představy selhaly, dovedla to vše nahradit nadšením a já konečně, ač jsem cítil, že je poražena a já vítězem, zůstal jsem beze slov — bez trofejí. —

Shakespeara, Tennysona i Burnse milovala, ne ale Shelleye, Byrona aneb Wordswortha. Browninga neznala a proto ani nemohla ho řaditi s těmi nejlepšími třemi, ale když jsem jí předčítal "Smrt na poušti" a přišel k těm ušlechtilým větám závěrečných veršů;

> A všecko bylo tak, jak dím — a ted' ten muž
> leží tak jak ležel dřív — s Bohem tváří v tvář,

z očí jejích vyšlehlo světlo a ona řekla: "Ó, jaké to vznešené a veliké! mnoho z něj získám; vždy jsem se obávala, že jest nemožný!" Rovněž "Paracelsus" ji vzrušil, ale když jsem přednášel úryvek z "Prospice", ten výkřik závěrečný —

> A světlem pak, k prsoum tvým,
> Ó, duše duši mé — ve tvé zas náruči
> vše co jsem v Bohu zvím —

zmizel z lící jejích každý červánek, těžký vzdech vyzněl v zaštkání a náhle povstavši odkvapila bez jediného slova. Od té doby Browning náležel k jejím bůžkům. Mluvili-li jsme ale o hudbě, její obdiv náležel Wagnerovi; na perutích mohutného Tannhäusera povznesla se vysoko do neznámých kruhů a vrstev zanechavši mne střízlivě se obírati s Beethovenem a Mendelssohnem.

Přese všechen ten volný rozhovor, v němž svobodně pronášeli jsme své názory, její něžná zdvořilost dovedla mne zdržeti každé všetečné otázky; ano zůstávaly mi komory srdce jejího uzamčeny, aniž jsem cítil odvahu ptáti se po osudech její minulosti. Otázka ta čím dál více mne

pálila, a když po celotýdenním pobytu u přístaviště pan Craig se navrátil, má první k němu otázka byla:

"Kdo jest paní Mavorová? A jak pro všecky všudy divy a nemožnosti dostala se sem? A k čemu tu vlastně je?"

Neodpověděl mi. Buď že se mu nezdálo, buď že mysl jeho byla zaměstnána jinak, nevím. Teprve večer, když jsme se usadili spolu u krbu v jeho chatrči, vyprávěl mi o ní, zatím co já jsem pokuřoval. Byl zajisté unaven dlouhou namáhavou jízdou a obtížen starostmi své práce, ale když se zabral ve své vypravování, zraky své upjaty maje na oheň v krbu, duše jeho obdivuhodně obživla při líčení těch obrazů, které ze své paměti mi kreslil. Vypravoval mi takto:

"Pamatuji se dobře na to, když poprvé jsem ji spatřil, kterak se snesla s předního sedadla dopravníku k zemi, sotva se dotknuvši ruky svého manžela. Vypadala jako děvče. Počkejte — je tomu pět let — nemohlo jí býti přes třiadvacet let, ale vypadala tak dvacetiletá. Mžikem přeměřila svými zraky hlouček havířů, stojících ve dveřích hotelu a spočinula pak na horách strmících tu v celé své podzimní slávě.

Jistě byl jsem toho večera pyšný na naše vrchy. Obrátíc se ku svému manželi, zvolala: "Ó, Ludvíku, jak velkolepé a při tom rozkošné!" Všichni havíři byli ní okouzleni té chvíle, ale nevyslovili se, nýbrž čekali na Abea, kočího dopravníku, až co on řekne. Abe však zadržel

úsudek, dokud nevpustil do hrdla doušek přiměřený své žízni. Potom teprve poručil, aby všem se nalilo a pozdvihna svou sklenici, pravil slavnostně:

"Hoši, na její zdraví!"

Jedním mžikem všecky sklenice byly obráceny dnem vzhůru a Abe zvolal zase:

"Nalejte všem ještě jednou! Já platím!"

Patrně byl hodně rozebrán; na to započal slavnostně a s důrazem:

"Hoši, poslechněte mne! Ona je vám "číslo první", jak se říká, a nad to ještě z toho nejjemnějšího tkání upředená, ano je zrovna — zrovna — abych tak řekl — učiněný —" Bylo to poprvé v celých dějinách Černé Skály, že Abe nemohl nalézti vhodného slova. Kdosi nadhodil: "anděl".

"Anděl?" pohrdlivě opakoval Abe a výraz celé tváře zračil nekonečné opovržení.

"Anděl — toho vypískat," (Abe užil silnějšího výrazu.) "Andělé ani vody nemohou podati. Já bych rád viděl toho anděla, který by dokázal prošvihnout se s mým potahem těmi zatáčkami a brvou nepohnout."

"Měla opratě v rukách?" ptal se jeden z havířů.

"To bych řek'," přisvědčil Abe a dal se do takového odborně vědeckého láteření, že havíři celí uchváceni posvědčovali si navzájem, doznávajíce Abeovu v tomto odboru nepřekonatelnost.

"Abe jest řádný člověk, ale jeho řeči nejsou pro tisk."

Zde se Craig odmlčel, jakoby vážil Abeho ctnosti a nectnosti.

"Nu tak," pobízel jsem ho — "kdo jest ona?"

"Ach ano," pravil, vzpamatovav se. "Je to mladá dáma z Edinburgu — seznámila se s Ludvíkem Mavorem, mladým Škoto-Angličanem, v Londýně — boháč, z dobré rodiny, všecko v pořádku, jen to ne, že byl marnotratník a přivedl se k pádu. Jeho rodina, která má v těchto dolech zde velký peněžní podíl, vzpomněla si poslati ho sem, ven, aby se tu napravil. Prapodivně nevědomé jsou ty nápady starých lidí z venkova, kteří si slibují od toho ovzduší zde takovýchto ozdravujících vlastností! Sem oni posílají tu mladou nevybouřenou krev, aby se zde polepšila — zde, kde ďábel si zřídil ležení, kde bezuzdnost a chtivost jsou zákony a revolvery a nože jich strážci a kde z úmorné nudy není jiného vykoupení, nežli to vzpružení, které poskytuje saloon. Dobří lidé na východě v svatém zděšení spínají ruce nad hlavou, ale pravím vám, že se tu od těch hochů žádá trochu mnoho — totiž, aby zůstali čistí a přímí v takovémto místě. Já si dopřávám toho vzpružení, které spočívá v utloukání ďábla a podpírání mdlých a mám dost co dělat, — ale ti ubožáci pracují těžce, jsou bez domovů, bez změny, bez ušlechtilého vyražení.... Bůh pomozi jim i mně!" Hlas pojednou mu selhal; odmlčel se.

"Co dál?" dotíral jsem; "polepšil se Mavor?"

Opětně se vzebral "Polepšil? to právě ne.

Po šesti měsících úsilí a sebezapření propadl své horší přirozenosti. Pomyslete si, nebylo to vinou havířů, ani příčina k tomu jejich netečnost. Byly to výjevy, nad nimiž anděl by musil zaplakat, když paní Mavorová sama přicházívala do saloonu pro svého manžela; tu hned každý havíř se vytratil, žádný z nich nebyl s to patřiti na její ponížení, když odváděla Mavora domů, obyčejně v průvodu Billy Breena, podivně vyhlížejícího človíčka, který, jak se šeptalo, byl s rodinou ve starém kraji v přízni. On a ona odvedli ho domů. Ještě dnes nemohu si to v mysli srovnati, jak to mohla snášeti, však ona nikdy nenechala to na sobě znát a odvaha její nikdy neselhala. Na svět vždycky dívala se obličejem jasným, plna sebevědomí a důstojnosti. Než s jednou výjimkou — v kostele; tam byla docela jiná. Kázával jsem, jak se dobře pamatuji, vždycky obzvláštně k vůli ní — ale tak, aby toho nepozorovala — a vždy v duchu povzbuzujícím a potěšujícím, jak nejlíp jsem věděl. A když poslouchala — a když zpívala — ó, jak krásně zpívala za těch dob — nikdy ve tváři její nebylo znáti hrdosti, její statečnost ji neopouštěla, ale duše její volala k nebesům. Nahlas byl bych mohl klnouti té příčině její bídy a hlasitě zaplakati nad ní. Krátce nežli se jim narodilo děťátko, muž její sebral se dohromady, nebo prv byl jí téměř nenáviděl — však od té hodiny, kdy dítko přišlo na svět — představte si ten zázrak — od té chvíle nepřešla jediná krůpěje opojného nápoje přes jeho

rty. Ona sama podala mu to nemluvně a od toho dne děcko úplně zaujalo bytost jeho.

"Byl z něho nový člověk. Nemohl píti kořalku a líbati své dítě. A což havíři — věru bylo by to směšné, kdyby to nebylo tak tklivé! To bylo první nemluvňátko v Černé Skále a všichni tlačívali se do Mavorova krámu a kradmo nakukávali do zadní jizby, hoříce zvědavostí a touhou pohleděti na to děťátko. Zapomněl jsem vám říci, že když ztratil svůj úřad jako ředitel dolů, zařídil si krámek se železným zbožím. Jeho rodina ho chtěla trestati a on byl tuze hrdý, než aby se pokořil a žádal za pomoc. Nejvíce dotčen byl Nixon, který plakal jako dítě stoje v koutě krámku; takový dojem na něj to robátko učinilo. Ptal jsem se ho, proč pláče; odpověděl mi: "Jest zrovna jako moje vlastní. Toho vy pochopiti nemůžete; ale mužům, kteří dlouhá léta obývají ty hory, až i zapomněli, jak děcko vypadá, a kteří pociťují lidskost jen v těch nejnižších, nejzpustlejších způsobách, ta maličká osůbka, něžná a čistá jako z cukru, byla představitelkou nebešťana — tím jediným článkem mezi zhrublým zálesáckým ležením a tou nejkrásnější vzpomínkou, jaká jim z celé minulosti jejich zbyla.

"A což kdybyste viděl, jak to děcko a jeho matka s těmi havíři zacházely.

"To se nikterak nedá slovy vylíčit. Nikdy mi z paměti nevymizí leknutí, jaké jsem pocítil, když jsem jednou spatřil starého "bloumala", kterak to děťátko konejšil. Býval schlastaný pod němou tvář, ale tenkrát seděl v krámku

polostřízliv a dělal obličejem všelijaké směšné posuňky na dítě, které hrabalo se mu ve vousech, krákalo mu vlasy a tahalo jej za nos a při tom broukalo vesele a chvílemi se zajíkalo rozpustilým smíchem. Když mne shlédl chuděra starý, velice se zahanbil a v rozpacích jako by býval byl při krádeži přistižen, hleděl rychle se dostati pryč a zmateně se ohlížel, kam by to děcko honem položil, když přispěla mu na pomoc matka a svým libým přímým způsobem pravila mu: "Ó, pane Bloumale, (teprve později dozvěděla se, že pravé jeho jméno jest Shaw), nechtěl byste mi to děťátko pochovati ještě chvílenku? Já se vrátím za několik okamžení." A starý Bloumal myslil, že ještě může chvílenku chovat.

"Tak za pouhých šest měsíců matka a to robě přeměnily starého "bloumala" v pana Shawa, žármistra v dolech. Každého pak večera scházeli se havíři do krámku, takže býval naplněn, aby slyšeli zpívati paní Mavorovou ukolébavku svému dítku, a písně anglické a písně skotské, neboť zpívala víc k vůli nim, těm havířům, nežli pro své dítko. Není divu, že ji obdivovali. Byla tak veselá, tak oživující a jakés vlahé světlo bylo vždycky s ní, ať navštívila ležení anebo důl — a ona se neštítila sestoupiti do jámy, aby viděla muže pracovati — aneb osamělou chatrč, v níž nemocný horník v osamělosti a bolesti tesknil. A kolik jich bylo, kteří v té světnici za krámkem nalezli útěchu, povzbuzení a novou odvahu, obživenou nadějí, lék pro zkormoucené srdce, toužící po manželce, dít-

kách, matce a jiných milých, avšak daleko vzdálených příbuzných. Tak hojila rány a uzdravovala nemoci. Ta zadní světnice byla pro havíře předsíní k nebi — tak oni sami si ji označili."

Pan Craig se odmlčel a já trpělivě čekal, až opět naváže. Začal váhavě:

"Rok a půl byl to ten nejšťastnější domov na světě, až jednoho dne — —"

Skryl tvář svou do dlaní a otřásl se.

"Nemyslím, že někdy zapomenu na to zděšení, jaké nás popadlo jednoho krásného podzimního odpůldne, když starý "bloumal" bez dechu vrazil sem do mé světnice a vyjektal: "Pojďte! pro Boha pospěšte!" Vyřítil jsem se ven za ním. Při ústí důlu leželi tři mrtví muži. Jeden z nich byl Ludvík Mavor. Vedl dozor při otvírání nové postranní štoly, když dva Slejvinovou kořalou napolo zpití havíři předčasně vystřelili náboj trhací třáskaviny; oba byli těžce popáleni, ale Mavorův obličej nebyl tknut; jen z úst prýštila mu krev, kterou jeden z havířů houbou stíral. Ostatní stáli kolem čekajíce, abych já promluvil. Než mně nebylo lze nalézti slov — srdce mi usedalo při pomyšlení na mladou manželku a její dítko, jež doma návrat otcův očekávaly. Tedy jsem hloupě pohlížel s jednoho na druhého, hledaje někoho, kdo by tu hroznou zprávu spíš nežli já mohl vyřídit. Zatím co jsme tak stáli, hledíce bez rady jeden na druhého, zalehl nám v uši zpěv, píseň stoupající vysoko nad vrcholky buků a bříz, pějící:

Což se mi víc již nevrátíš,
což se mi víc již nevrátíš?
Raděj si pospěš, co můžeš jen,
at' se mne spadne smutku tíž.

"Všichni jsme se otřásli hrůzou. Bezděčně muži se těsně srazili kolem mrtvol a stáli beze slov. Blíž a blíže přicházel ten jasný zvonivý hlas zrovna jako stříbrný zvonek ze štíhlé vížky starobylého kostelíka:

Tak sladký je ten ohlas skal,
přes něž se vine pramen blíž,
pták píseň pěje opodál
a ty se posud nevracíš?

Než ta sloka dozněla starý "bloumal" sklesl na kolena a štkavě ze sebe vyrážel: "Ó, Bože! ó, Bože! Slituj se, slituj se, slituj se!" Všichni obnažili své hlavy — a hlas vesele zvučný stále více se přibližoval:

"Což se mi víc již nevrátíš?"

"To bylo nesnesitelné. Starý "bloumal" vyskočil a popadl mne za rámě, pravě útrpně: "Ó, jděte k ní! Pro milosrdenství Boží pospěšte si — jděte k ní!"

"První věc na to, kterou si pamatuji, octnul jsem se jí v cestě a spatřil ji držící v ruce kytici červených lilií a volající mi vstříc: "Nejsou spanilé?! Ludvík je má tak tuze rád." Se slibem, že najde ještě mnohem krásnější, obrátil jsem ji po svahu dolů k řece, mluvě k ní nevěda sám ani jaké pošetilosti, až konečně její velké oči pozastřel stín obavy, pak úzkosti a já se zakoktal a konečně odmlčel.

"Položila mi svou ruku na rameno a pravila něžně a vroucně: "Povězte mi o svém zármutku, pane Craigu." Cítil jsem, že nadešel čas mého utrpení i propukl jsem: "Ó, by to byl jenom můj!" Nápadně zbledla a její oči zabořily se do zraků mých, aby z nich naváži-ly pravdy — vy znáte již ty její oči — potom řekla: "Jest můj, pane Craigu, a mého děcka?"

"Váhal jsem, přemýšleje o vhodných slovech, jak začíti.

"Jednu ruku přitiskla si k srdci a druhou zachytila se mladé břízky, která se chvěla v tom jejím sevření a žádala ještě vlídněji: "Povězte mi."

"Nevím ani, jak se stalo, že můj hlas byl tak pevný, když jsem opět k ní promluvil: "Paní Mavorová, Bůh pomůže vám a dítku vašemu. Stalo se neštěstí — jest po všem veta."

"Byla manželkou havíře a více nežli to nebylo jí zapotřebí věděti. Bylo ticho kolem nás. Světlo sluneční hrálo si se stínem stromoví na zeleném mechu. Z daleka šuměla řeka, ve hvozdu zakvíkal pták — příroda byla živa ve svatém pokoji, ale my nacházeli jsme se ve světě nepřirozeném a cizím. Pojednou vztáhla proti mně ruce a tiše zasténala: "Vezměte mne k němu."

"Usedněte na chvilku," prosil jsem ji.

"Ne, ne — jsem hotova teď. Vidíte," dodala tiše, "jsem ku všemu dosti silná."

"Dali jsme se přímým směrem nejkratší cestou k jejímu příbytku — kojil jsem se nadějí, že muži zatím už tam budou — ale ona

mne předešla a v spěchu kráčela stromovím, já pak sotva jsem stačil ji následovati a to s bázní. Když jsme se přibližovali k hlavní stezce, uslyšel jsem dunění mužských kroků; chtěl jsem ji zadržeti, ale ona již ten dusot zaslechla a hned i pochopila.

"Ó, nechte mne jen jíti, nic se o mne neobávejte!"

"Nemohl jsem vzdorovati úpěnlivé její prosbě. Na malé mýtince uprostřed vysokých borovic setkali jsme se s nosiči. Když ji havíři spatřili, položili své břímě šetrně na zem pokrytou kobercem ze žlutého jehličí a na to se srdcem soucitem přetékajícím vzdálili se a zanechali ji samotnou s mrtvým manželem. Rychle se přivinula k márám a pohleděvši na zsinalou tvář jeho, počala mu hladiti skráně a líce i ruce a dotýkala se prsty kučer jeho vlasů. Při tom šeptala laskavá slova a sladká jména, jimiž jako by ho chtěla k životu probuditi: "Ó, můj miláčku, má sladká dušinko, drahý tatínku, což mi ani slova neodpovíš? Ó, můj drahý, můj milovaný, slyš mne, můj Ludvíčku....!" A přiložila rty své k jeho uchu, aby mu pošeptala něžná slova lásky — na to zavládlo ticho, takové těžké, nehybné ticho. Pojednou vztýčila hlavu a několikrát přejela si rukou obličej a zděšeně rozhlédla se vůkol; z očí jí hledělo divoké překvapení; zvolala: "On nechce na mne mluviti. Ó, on na mne více nemluví!"

"Dal jsem znamení mužům, kteří postoupili ku předu; přistoupil jsem k ní a ujal ji za ruce.

"Ó," zalkala úpěnlivě, "on na mne více nepromluví!" Muži štkali hlasitě. Dívala se na ně vytřeštěnými zraky, jakoby se divila tomu. "Proč tak pláčou?" obrátila se ke mně. "Což neuslyším ho promluviti na mne nikdy víc?! — Mluvte!" Její slova padala jako kamení na mou hlavu.

"Jeť zem krásnější nad jasný den —" šeptal jsem jí vstříc, drže ruce její pevně ve svých. Zahleděla se na mne jako ve snách a světlo duše její haslo v těch krásných výrazných očích. Vyškubla ruce své z mého sevření a zamávala jimi proti horám a lesům.

"Zde již nikdy víc? Nikdy víc zde?"

"Věřím v nebe a život za hrobem, ale přiznávám se, že po nějaké okamžení vše ono zdálo se mi býti jen stínem proti tomu skutečnému vlahému a jasnému světlu, plnému života a lásky. Po dva dny byla nebezpečně, těžce nemocna a nežli rakev uzavřeli, nové nemluvňátko položili v lokty zesnulému otci.

"Pozvolna počala se opět sbírati k životu, ale písní v ní více nebylo. Havíři posud přicházívali do jejího krámu a laškovali s jejím děckem a sdíleli se s ní se svými těžkostmi a trampotami, a ona jest posud tak přívětivá, tak laskavá a vlídná k nim, avšak nižádný z nich více nežádá jí, aby zpívala. Proto jsem tomu rád, že minulý týden zpívala; bude to dobré pro ni a bude to dobré i pro ně."

"Proč zde zůstává?" ptal jsem se.

"Mavorovi příbuzní chtěli, aby se navrátila k nim," odvětil.

"Mají dost peněz, vyprávěla mi o tom, ale její srdce je tam v tom hrobě pod borovicemi; mimo to pak má naději, že těm havířům zde může býti k užitku, proto nechce je opustit."

Myslím, že jsem trochu netrpělivě zabručel ta slova: "Hlouposti!" Ona — se svým obličejem, mravy, hlasem a vzděláním dokázala by vše, co by chtěla, ať v Edinburgu aneb v Londýně."

"A proč právě v Edinburgu aneb v Londýně?" opáčil on chladně.

"Proč?" dopaloval jsem se. "Myslíte, tohle že jest lepší?"

"Nazaret byl dobrý dost pro Pána slávy," odtušil s úsměvem ne právě veselým; ale ta slova přivábila mne opět k němu a můj dopal zmizel.

"Jak dlouho tu ještě hodlá pobýti?" ptal jsem se.

"Až bude zde práce její skončena," řekl on.

"A kdy to bude?" již netrpělivě tázal jsem se.

"Až Bůh to určí," odpověděl on vážně. "Nedomnívejte se, že by ta práce nebyla hodna takové oběti. Podle toho se dílo necení, jak mnoho lidí na něj zevluje. Muži, čtěte dějiny!"

Povstal prudce a jal se přecházeti po jizbě sem a tam.

"Hleďte, abyste konečně nepřehlédnul celý ten význam toho života, na němž jest založeno vaše náboženství. Ano," jako pro sebe doložil,

"to dílo jest hodno, aby konáno bylo — hodno i jejích snah."

Ani potom nemohl jsem souhlasiti s ním, ale světlo let pozdějších dosvědčilo jemu, že moudřejším byl mne. Člověk, aby daleko viděl, musí vystoupiti do výše, já však za oněch dnů stál jsem na příliš nízké ploše a nemohl jsem proto ani zachytit paprsky, které padaly na vzdálené a v záři světel tonoucí hřebeny vysočin takových úspěchů lidského úsilí, které se zdvihají k oblakům teprve za údolím sebezapření a sebeobětování.

KAPITOLA PÁTÁ.

Svaz učiněn.

Jitro čtvrteční nalezlo Craiga v obavách a zakaboněného, ale každý rys jeho tváře věstil bojovnost. Podle svého nemotorného způsobu pokoušel jsem se povyraziti ho vtipy na jeho "lígu". Než nevyšlehlo v něm nic podobného dobrému rozmaru, jak se stávalo někdy. Ta věc ležela srdci jeho tuze blízko. Trochu se pozastavil nad hloupou jalovostí mé řeči a pravil:

"Nechte toho, starý brachu, mně na tom velmi záleží. Po celé dva roky jsem o to pracoval a jestli nyní z toho nic nebude, velmi těžce to ponesu."

Litoval jsem svých lehkovážných slov a řekl jsem: "Proč by ta věc neměla se uskutečniti, po tom výjevu v kostele jistě nikdo z nich necouvne."

"Ubozí hoši!" víc pro sebe hovořil Craig. "Kořalka je pro ně tím jediným vyražením, které zde mají a té jistě velmi těžce se odřeknou; někteří pak jsou rozhodní proti úplné zdrželivosti; je jim to bláznovstvím."

"Ono to jest trochu příkré," souhlasil jsem. "Nemůžete to ponechati stranou?"

"Ne, obávám se, že nikoli. To se nenechá obejíti. Někteří navrhovali dohodu. Žádali za obrácení se zády k saloonu a že si vypijí svůj doušek doma v boudě. Mírný piják může míti své místo v jiných zemích, ač já toho nenahlížím. Nikdy jsem o tom hlouběji nepřemýšlel, ale zde bezpečný jest jenom ten muž, který se tomu učiní smrtelným nepřítelem a bojuje proti tomu celý svůj život. Vše ostatní vedle toho jest posměšek a nesmysl."

Já jsem sám až do toho času pro úplnou zdrželivost nebyl, a to hlavně proto, že zastávatelé toho názvu, podle mého mínění byli sami neustáleni a odporovali si. Když jsem vyslechl důvody Craigovy, nahlížel jsem, že otázka střídmosti má stránku, ku které naprostá zdrželivost dobře přiléhá; co pak se týkalo Černé Skály, tu jsem docela souhlasil s ním, že buď jedno nebo druhé, ale žádné prostřední cesty si tu nelze mysleti.

Paní Mavorovou jsme nalezli čilou a veselou. Sdílela sice obavy pana Craiga, nikoli však jeho trudnomyslnost. Její doufanlivost byla taková, že si ani nedovedla mysliti možnost porážky a pozdvihovala mysl každého k naději ve vítězství. Sama po celý uplynulý týden velmi obezřele rozestavovala své bojovníky a nové brance přivábila pro svůj bojovný šik. Však nikomu se ani nezdálo, že by koho přemlouvala, neb domluvami nutila, ale jak přicházeli k ní, aby ji slyšeli, buď rozmlouvati, buď zazpívati,

okouzlila je všecky a převedla na svou stranu, tak že by i životy byli za ni položili. Ona pak té jejich oddanosti důvěřovala, na jejich věrnost spoléhala a tím učinila jim skoro nemožné, aby se zpronevěřovali poctivé mužnosti.

Toho večera paní Mavorové velká krámová místnost, hojně sedadly opatřená, byla přeplněna havíři, když pan Craig a já jsme vstoupili.

Jediným mrknutím oka Craig změřil ten zástup a poznamenal tiše: "Tamto je správce, to znamená boj." Spatřil jsem muže štíhlého, velmi příjemného zevnějšku s malou, v hrdle ztrácející se bradou a s vlasy uprostřed hlavy rozčesanými, který horlivě rozprávěl s paní Mavorovou. Byla oblečena v jakési bohatě vypadající šaty, které jí velmi slušely. Vyjímala se přerozkošně a něco nového bylo při ní k pozorování; ta její důvěřivá domácká přívětivost ustoupila blahosklonnosti vysokorodé dámy, která s něžnou důstojností milostivě ku svému hostu se skláněla, jej sobě podmaňovala, ale jakési důvěrnější přiblížení z daleka ze vší možnosti vylučovala. Královna mezi poddanými.

Správce dolu počínal si samolibě a činil to zjevné všem, jak sám s sebou jest spokojen. "Ona jediná ho získá, je-li to vůbec možné. Mně se to nepodařilo," pravil Craig.

Díval jsem se mlčky na to mužstvo. Jaká to směs; a byli mezi nimi pěkní lidé. Neodvislí, nepoddajní, smělí ve svých způsobech, ale ani známka hrubosti neb sprostoty; pozoroval jsem z pohledů jejich kradmo vržených po paní Mavorové, že nespouštěli z mysli přítomnost je-

jí. Nikde na světě nejsou muži tak rytířští jako západaané u přítomnosti hodné ženy; jsou pravými šlechtici. Bylo patrno, že původně přináleželi všem stavům a třídám, ale zde na západě, kde člověk teprve ukáže právě co jest v něm, tu liší se jeden od druhého jedině tím, jakým mužem z nich který jest. "Vidíte tam toho mladého jonáka se sličným, ale vyžilým obličejem? Je to Vernon Winton, universitán z Oxfordu; modrá krev, neobyčejně odvážlivý, ale již polou stráven. Když přijde k sobě, na místě aby se v zoufalství svém zastřelil, jde k paní Mavorové. Věřil byste tomu?"

"Z oxfordské university do havířského brlohu v Černé Skále — to je kapitální skok!" podotknul jsem.

"Tam ten malý, nápadně vypadající mužík v koutě, jest Billy Breen. Jak ale ten se sem dostal?" pokračoval pan Craig. Jistě bylo to podivné stvoření. Malé postavy s malou hlavou v širokých ramenách, dlouhých rukou a velikých, tak že jich bylo po celém těle; byla to pitvorná postavička.

Té právě chvíle paní Mavorová dohovořila se správcem a ocitla se uprostřed hloučku havířů. Zde odložila ten přídech vznešené blahosklonnosti a stala se hned důvěrnou společnicí, přítelkyní, jako jednou z nich, aniž se podjala úkolu baviti je, ale s ostychem, který jí velmi slušel, snášela jejich zdvořilosti a oni skutečně si vedli jako praví dvořani. Není to tak snadné vylákati západana k hovoru, už dokonce ne ty z prvních usedlíků. Ale jí to nebylo nesnad-

né; její způsoby vyvolaly můj obdiv, jak ona dovedla vylouditi i z toho nejbručivějšího medvěda slovy i činy oplývající zkušenosti z těch dávných dnů, když překročil před dvaceti lety hřebeny děličného horstva a když zakoušel život, po jakém nyní zbyla již sotva ozvěna. Tak dobyla si srdcí těch prvních zákopníků. Ale jistě nejlepší bylo, s jakou dětinnou roztomilostí nadešla si Billy Breena a zavedši si ho stranou k harmoniu, laškovně dobývala se k jeho svědomí; co vše k němu mluvila, nemohl jsem slyšeti, ale viděl jsem, kterak Billy rozhazoval svýma velkýma rukama, jakoby chtěl odpírati tomu, co k němu pravila.

Schůze byla zahájena zvolením Shawa za předsedu a toho sličného Oxford'ana za tajemníka. Shaw krátkými, ale pádnými slovy objasnil účel schůze, ale když zavadil o to, kterak se sešli opět po dlouhém čase v této síni, hlas jeho změkl a vyléval se proudem vlahých, vděčných slov. Na to následovala přestávka a pan Craig byl vyvoláván, ale zdržel se. Věděl dobře, že nebyla ještě jeho chvíle; po krátkém váhání povstal Nixon nesměle, ale úsměv na tváři paní Mavorové ho vzpřímil a učinil ho hotovým k boji.

"Abych já promluvil tohle nebo takhle — k tomu já nejsem," započal zajíkavě. "Ale po řeči nám nic není. My jsme se sešli, abychom něco svedli — a chcem vědít, jak to dokázat. A abych to řekl zkrátka a rovně, chcem vědět, jak tu kletou kořalu sprovodit z Černé Skály. Vy to všichni dobře víte, co s námi provádí — myslím — jako s některými z nás. A už je čas,

aby tomu byl konec, nebo někteří z nás zde doklepají a to už hodně brzy. Já vidím z toho jenom jednu cestu — nechat toho být nadobro a pomáhat jiným, aby učinili podobně. Slyším tu jmenovat nějakou lígu a tohleto povídám: je-li to líga skrz na skrz proti kořale, tc jako pro úplné se zdržení pití kořalky vůbec, dobře — jsem proto — a proto jsem také vstal — a činím návrh, abychom utvořili takovou lígu."

Nixon se hřmotně posadil za jásotu a hlasitých poznámek: "Dobře!" — "Tohle je řeč!" "Takhle mluvme!" — ale Nixon hledal odměnu jinde. Ze zákoutí od harmonia pousmál se na něj spanilý obličej — na tom měl dost.

A opět nastalo ticho. Na to povstal tajemník schůze — jeho jemný obličej přeletěl lehký růměnec, když návrh podporoval a doložil: "Dovolíte-li mi učiniti osobní poznámku, opru své schválení návrhu důvodem. Přišel jsem do této země, abych zde udělal štěstí; nyní však už jen toužím uspořiti si dost na cestu, abych se mohl navrátit s jakous takous ctí. Doma mne očekává vše, co jest mi drahé na tomto světě. Mezi mnou a domovem mým, mezi mnou a vším, co jest drahé a milé a počestné stojí pálenka. S hanbou to doznávám!" — a líce jeho pokryly se tmavým růměncem a rty jeho se stenčily — "že sám cítím potřebu takové lígy." Jeho ušlechtilé vzezření, jeho přesná, logická řeč, ale nad to vše ta přímost sebeobvinění učinily na posluchače mocný dojem; ale jediné slovo pochvaly se neozvalo.

Pan Craig si oddechl, počal nabývati naděje; avšak paní Mavorová prozrazovala na vzezření svém soucit a traplivé dojmutí pro toho řečníka, neboť vycítila, jaké sebezapření to přiznání jeho vyžadovalo.

Na to hned povstal utuhlý muž tvrdých rysů, hřmotného hlasu, který při prvním otevření úst prozradil, odkud pocházel. Jméno jeho bylo Jiří Crawford. To jsem zvěděl později; všeobecně byl znám pod názvem Džordy. Po jedné stránce byl to karakterní člověk, liboval si svou skleničku, ačkoli nikdo si nepamatoval, že by byl kdy zamítnul přípitek, také nebylo nikoho, kdo by byl mohl říci, že viděl Crawforda opilého. Obyčejně píval ve své chatrči, přikusuje chléb a sýr a někdy také si připíjel s přáteli, ale vždy zůstal střízliv, nikdo též ho nemohl svésti k tomu, aby se podílel na nestřídmých pitkách v Slejvinovu saloonu. Jeho mzda byla vyšší nežli všech ostatních, ale byltě příliš věrný Škot, nežli aby něco spronevěřil, byť to i vlastní jeho peníze byly. Každý dychtivě čekal, jak se Džordy vysloví. Mluvil slavnostně, jak se sluší a patří Škotovi, byl vybíravý v slovech a důkladný ve výrocích a zdržoval se, neboť když se dal popadnouti rozčilením, žádný z celé Černé Skály nebyl s to rozuměti, co mluví.

"Pane předsedo: I já jsem také pro střídmost ve všech věcech." Výbuch smíchu se ozval a Džordy se udiveně rozhlížel, kde se kdo směje a proč. "Já toho nikoliv nezapírám," pokračoval s důrazem na každé slovo, "že si líznu trochu po ránu a někdy také, když se mi

zrovna zachce za poledne, tak jednu kapku — ale jenom kapičku, nu a toť se ví, večer taky a to si přihnu — nu a proč by ne — pěkně střídmě a to neuškodí a dobře se to spí při zahřátém žaludku. Abych šel do saloonu a tam vyhazoval své dobré peníze za všelijakou rasovinu — tam člověk ani pořádný doušek pálenky nedostane — to je hrozné místo ten saloon. Mně se udělá špatně, jak na to vzpomenu, jaké bryndy tam člověku za drahý peníz nalejvají.“ Džordy se začínal rozehřívat. “Síra páchne z toho saloonu na kus cesty — Ale o nějaký temperenční spolek taky nestojím, proč slibovat úplné zdržení, když nějaká láhev pravé jalovcové udělá člověku dobře?”

Proslov Džordyho byl doprovázen bouřlivou pochvalou, někteří souhlasili s řečníkem a jiní s jeho pálenkou.

Dva, tři jiní řečníci se vystřídali, cupajíce věrně za Crawfordem. Odporučovali spolek, který by pěstoval lepší mravy a střídmost, ale bez povinného se odřeknutí lihovin. Proti saloonu byli všichni, ale neviděli příčiny, proč by si člověk nemohl někdy dopřáti sklenky na posilněnou.

Konečně povstal správce důlu, aby podporoval návrh svého přítele: “Mistva Cvofovda“. Posmíval se té myšlence úplného se zdržení opojných nápojů a pravil, to že je “střeštěné a bez rozumu“. Navrhoval, aby se proti saloonu postavila klubovní místnost a do ní se pořídila pohodlná sedadla, knihy, časopisy, obrazy, hry, cokoliv vozumíte?” aby ušel příjemně čas —

ale "zdvžovati povádné lidi od blahodávného tvuňku" — protože někteří lidé ze sebe učiní ohavu pod zvíře — je "pvostě pvoti vozumu". Svou "vozpvavu" ukončil slibem složiti sám padesát dollarů k zařízení klubovní místnosti.

Bylo patrné, že mínění velké většiny přítomných bylo silně předpojato proti úplné zdrželivosti a Craigova tvář byla tuhá a oči mu plály jako řeřavé uhly. Bvla řada na něm, aby se chopil vedení sám. Učinil návrh, aby nyní, když mají před sebou dva jasné návrhy, odročili na pár minut jednání a dohovořili se osobně a zatím paní Mavorová zazpívá píseň, což jistě každý přivítá s povděkem, mínil pan Craig. Muži honem byli v sobě a nebýti přítomné paní Mavorové, která přecházela od skupiny ke skupině, byli by jadrným klením dokládali své "přesvědčení". Ale její slova a úsměvy působily jako olej na spínající se vlny mořské. Mně připomínala vojevůdce, který objíždí pluky a rozněcuje ve svých vojínech srdnatost k boji povzbudivými slovy. U Džordyho zastavila se a promluvila k němu několik důtklivých slov a Džordy díval se na ni s posvátným obdivem, potom se přitočila k Billy Breenovi, který seděl v rohu poblíž mne. Nerozuměl jsem, co pravil, ale jeho veliké ruce házely se mu v rozčilení kolem těla, však v tváři jeho byl výraz úplné odevzdanosti do vůle její.

"Ubohý Billy byl tak hodný k mému manželi," ta slova pravila ke mně hlasem změklým; "jest dobrého srdce."

"Ale mnoho toho na něm k vidění není," uklouzlo mým rtům.

"Ústřice skrývá svou perlu," odtušila ona, ne bez výčitky.

"Ovšem, skořepina za to jest tím patrnější," opáčil jsem, jistě v bezděčné nezbednosti.

"Ach, ano, ale tu perlu skrytou, tu milujeme," ona na to přitlumeně.

Já se obrátil k Billymu, který sledoval zraky svými paní Mavorovou, jež odešla promluviti s Craigem.

"Zdá se mi," pravil jsem, "že vy všichni máte o ní mínění velmi dobré."

"Velmi dobré?!" odvětil on opovržlivě — "velmi dobré mínění že máme, vy pravíte!?" a podíval se na mne zrovna jako by mi chtěl kůži s hlavy stáhnout.

"Nu, tak, jak vy byste to označil?" ptal jsem se, chtěje vylákati ho k rozprávce.

"Já to nikterak neoznačuji," on na to, a již opět své široké ruce rozhodil.

"Zdá se býti tuze hodná," já opět na to, jen abych vydráždil něco více z jeho duše.

Teprve nyní upustil od doprovázení svýma očima paní Mavorovou a pohledem utkvěl na mně.

"Hodná — —!" To už přímo káravě a potom dodal s velikou důtklivostí. "Ti, kteří ji neznají, měli by mlčet."

"Máte pravdu," pravil jsem vážně, "v tom s vámi souhlasím."

Pohlédl na mne plaše; jeho malé, hluboko vězící oči, pomněnkově modré se zaleskly. Ote-

vřel mi své srdce. Vyprávěl mi, kterak opět a opět ho léčila a povzbuzovala k tomu, aby se vzchopil a zápasil proti svým náklonnostem, až konečně nemoha v sobě zmoci své špatné zvyky a cítě se velice pro to zahanben před ní, počal se jí vyhýbati a klesal stále hloub.

"A teď jsem pouhým otrokem, ale když mi dnes večer pravila: ‚Ó, Billy', víte, ona mi říká Billy" (to podotknul s přídechem pýchy). ‚Ó, Billy', pravila, ‚my musíme dnes utvořit lígu s úplným vzdáním se nápojů opojných a já chci, abyste nám pomohl', a při tom na mne se zadívala těma svýma očima, až, věřte mi", (a nyní snížil hlas na pouhý šepot a pravil s důrazem) "až se mi hlava zatočila a mžitky udělaly v očích, nemohl jsem si pomoci a slíbil jí všecko, co ode mne žádala. Když ty oči její řeknou: ‚dělej', člověk dělá třeba kotrmelce."

Připamatoval jsem si ten její první pohled a dobře jsem porozuměl mínění těch Billyho slov i jeho jí se poddání.

Ještě nežli započala pěti, přidružil jsem se k Džordymu a sedl si vedle něho. Počala anglickou ukolébavkou: "Spi, děťátko, spi", a na to líbeznou píseň lásky, obě byly dojemny, ale nedotkly se mne. Počal jsem se obávati, že hlas její ztratil již moc nade mnou. Džordy také poslouchal lhostejně, ale povzbudil mne slovy: "Člověče, to ona si jen tak s námi zahrává, ono to přijde čím dál těžší."

Po několika minutách počala škotský povzdech po domovině. Džordy vzdychl hlubokým uspokojením a po prvním verši rýpnul mne pod

žebra, až se ve mně zatajil dech a při tom mi pošeptal: "Člověče, posloucháte? To je něco, ha?"

A já vskutku poslouchal; nebyl to hlas pouze, který opět si mne podmanil, ale ta hloubka citu, kterou tlumočil. Ona viděla, cítila, žila to, o čem zpívala a její hlas byly variace bušícího srdce jejího. A my jsme ty výjevy z té písně viděli a žili s ní. Při tom posledním verši:

"Když přisednu blíž
k svému krbu doma,
mé srdce v písni taje
na srdci mého Toma,"

— nebylo-li ještě slzí v očích, v té písni jich bylo již znát. My všichni cítili, že ta slova přivedla ji před zraky duchovně vlastní její prázdný krb jako všech nás zde přítomných. Moje oči se zalily a bezděčně, kradmo obezřel jsem posluchače, abych viděl, jaký účinek má ta píseň na ostatní, a viděl jsem ve všech zracích tutéž nepřítomnost věcí kolem nás, neboť všichni hleděli někam do své minulosti, kde blaženost domácího štěstí zářila vlahou vzpomínkou.

Na to zapěla jinou píseň, která opět Džordyho se velmi hluboce dotekla; to jsem poznal a soudil dle štulce, který mi opět vrazil pod žebra, až jsem vyjeknul.

"To je má píseň!" vzkřikl šeptem.

"Co že?" ptám se já, vzpamatovav se.

"Člověče, poslouchejte a mlčte!" houknul na mne hněvivě stlumeným šepotem a hrozivý jeho pohled to napomenutí doprovázel.

V pomlčce mezi verši povzdychl Džordy

sám k sobě: "Tohle si už dám něco líbit, je to radost poslechnout."

"Co?" opovážil jsem se ptát, mysle, že mluví ke mně.

"Nic!" obořil se na mne. "Člověče, vy jste ale dotěrná osoba."

Už jsem ani nedutal.

Hned po té písni schůze opět byla zavolána k pořádku.

Pan Craig promluvil řeč, která jistě stála za vyslechnutí. Nejprvé jasně představil účel schůze a potom předložil vedle sebe podstatu těch dvou návrhů, dle jakých líga měla býti ustavena. Jedna, ve které by se muži zavázali píti, ale jen střídmě a druhá, v níž by se všichni pití úplně odřekli a ještě se zavázali jiné všemi čestnými prostředky od pití zdržovati. Žádných dlouhatánských důvodů nebylo v řeči jeho, ale mluvil s ohněm, v němž by se byla ocel dala roztaviti. A když se odvolával ku každému z mužů, aby nebyli pamětlivi jenom sebe, ale aby myslili i na své bližní, tu hlas jeho se chvěl tou žhoucí žádostí vyživenou truchlivými zkušenostmi mnoha měsíců a touha jeho přenášela se na srdce všech přítomných. Někteří se cítili velmi nevolně a jiní prozrazovali nejistotu svých předsevzetí; ani ten správce důlu se nemohl chlubiti bezpečností svého stanoviska.

V tomto rozhodujícím okamžení celý ten zástup byl překvapen. Billy Breen šoural se do předu a hlasem rozechvělým pohnutím počal mluviti, rozhazuje kolem sebe svýma širokýma rukama.

"Abych byl nějaký krasořečník pro temperenci, to nejsem, ani nevím, mám-li tu právo hubu otevřít, ale já chci něco říci a musí to ven, a tak to řeknu.

"Farář tadyhle povídá, že buď spolek s pálenkou, nebo bez pálenky. Když se mne zeptáte, řeknu: žádnou pálenku! a když se mne budete ptát proč? Pohledněte na mne! Jednou dokázal jsem nakopati víc uhlí, nežli kterýkoliv havíř na šichtě a teď? Teď už se nehodím ani za přesívače. Někdy jsem se za někoho měl, teď se už nemám za nic. Dřív mohl jsem se lidem podívat do očí, teď se studem propadám. Mojí matce posílával jsem každý měsíc podporu a nyní už rok a půl — nic. Je žebračka; to co ona je dnes, je mou vinou. Když si Billy byl chlapík a měl kupu kamarádů, teď ho Slejvin vykopne ven hned, jak nemá čím platit za kořalu. Proč? Proč?!" a hlas jeho zasyptěl přepnutím. "Proto, že když Billy měl peníze, celé tohle nevázané ležení ho mělo rádo a volalo na něj: "Billy, pojď, vypijeme spolu jednu!" A všude jest vidět jenom samá kořala. U Slejvina je kořala, v boudách je kořala, na každou neděli a svátek nic než kořala, a když se vám udělá nanic, taky kořala, a jestli se cítíte dobře, pak zas kořala. A vy tomu chcete udělat konec, ale jak? Správce povídá: magacíny a obrázky. Správce popíjí pivo a víno jako džentlmen — tak to dělá, ale Billy Breen je u něj za psa; nemá pro něj citu, ani slitování — a kope ho na pravo a kope ho na levo. Ale vezmeme si tohle: Billy si řekne dost

a přestane pít a být ukopaným zvířetem a začne dělat člověka. Jak dlouho se zdrží? Tak dlouho, nežli přijde kamarád a zasměje se na něj a řekne: "Billy, pojď a zavdáme si." Co mi pomůže obrázek a magacín? Překazí to?! Bůh pomoz tam, kde se chlapi chtějí zachraňovat obrázky a magacíny, aby jim pomohly, když je ďábel v nich a ďábel kolem nich a ukazuje jim rovnou cestu do pekla a strká je tam, aby s nimi byl dříve hotov. A tu jsme. Tedy lígu s pálenkou, nebo bez pálenky. Co mně to pomůže? Ale když — —" a vztýčil ruku vysoko nad hlavou — "když zastavíte ten prokletý nápoj, aby více se nenaléval v Černé Skále, tedy odstraníte pokušení od těchto mladých hochů, aby neklopýtali za mnou a nedošli tam, kde já dnes dodělávám. To tobě, tobě taky a tobě též!" a hrozícím prstem ukazoval na některé v shromáždění.

"Lidi, to je opravdu hrůza, toho člověka poslechnout," ozval se za tížícího ticha Džordy a uchopil potácejícího se Breena za ruku a strhl ho k sobě na židli. "Posaď se, starý brachu, a seď, my z tebe ještě člověka uděláme!" Na to se vztýčil až ho přibylo o několik palců a pravil: "Pane předsedo, já myslím, abysme toho zanechali docela."

"Co? zanechali?" vyskočil Nixon, "zanechali lígy?"

"Ne, ne, chlapče, abysme nechali pití, nechali pálenky. Je to stakraheltská cena, jakou musíme za ni platit. U Hendersona na Buchanan ulici v Glasgově dostanu pintu za tři

pence, u Slejvina musíte vyklopit za ni pět dollarů. K tomu tady je zrovna jako moč, tam to má přeci jiskru." (S přídechem lítosti.) "Takové tady nedostanete, a já zrovna teď se rozhodl, že tu úplnou zdrželivost taky podpíšu." A hned vykročil a zamířil k panu Craigovi, který již měl připravenu knihu pro podpisy a namaloval tam s velikou okázalostí své jméno. Potom se obrátil k Breenovi. Pojď, chlapče, postav tam též své jméno a já budu při tobě."

Billy seděl jako zařezán, síly ho byly opustily. Ale v okamžení přišustěla k němu paní Mavorová a postavivši se mu ku straně, pravila tiše, že toho ostatní slyšeti nemohli: "Vy podepíšete se mnou, Billy, ano?"

Billy se na ni podíval pohledem beznadějným a zavrtěl svojí malou hlavou.

Naklonila se blíže k němu a s jasným úsměvem, a něžně ruku na rameno jeho položivši, pravila:

"Pojďte, Billy, a nebojte se," a hlasem stišeným dodala:

"Bůh vám pomůže!"

Všichni hleděli na ten výjev. Paní Mavorová šla napřed, Billy Breen za ní v patách. Pro všechny přítomné byl to okamžik ochvějný, když on podpisoval. Muž za mužem se přiblížil a zanesl své jméno. Craig sedél s hlavou skloněnou, až jsem se dotknul jeho ramene. Vzal mne za ruku a stisknul ji a opakoval opět a opět: "Díky Bohu, díky Bohu!"

A tak byl utvořen ten svaz.

* * *

KAPITOLA ŠESTÁ.

Jaké to náboženství bylo v Černé Skále.

Když unaví mne nudná obřadnost náboženská a duše má zastoná v nitru mém, protože sycena jest plevou, jakou bývá tuze často ten duchovní pokrm mnohých kostelů, kde se při okázalém přisluhování podává vyšperkovaná krasořeč, tak že až ve své churavosti se zmítám pochybnostmi — zaletím zpět k prvnímu vysluhování večeře Páně v Černé Skále a k těm dnům, které ji předcházely; — má únava a horečnost mne přejde a já stávám se pokornějším a sílím. Ta jednoduchost, prostota a drsná velikost té víry jejich, ta pokorná vděčnost těch hrubých lidí, jež vždy ještě na očích mám před sebou a tu klidnou svatozáři kolem jednoho obličeje — to mne utišuje a zotavuje. Ani ten nejnadšenější zastance by býval Černou Skálu nenazval obcí náboženskou, však přece sídlila tam náboženská snášelivost v znamenitě vysokém stupni. Všechna vyznání, ano i každý odlišný náhled o náboženství byl dovolen a obecně bylo přiznáno, že jedno vyznání jest tak dobré jako jiné; ale to zajisté jen proto, že zobecněla v Černé Skále lhostejnost ku věcem víry. Jen to vyznání setkávalo se tam s odporem, které se vydávalo za nezbytné. Ani snad nikomu nenapadlo náboženství-

ství považovati za něco jiného, nežli ctihodnou starožitnost, jakýsi okrasný přívěsek na společenský život ve starých krajích.

Za těch téhodnů, jež následovaly utvoření svazu, lhostejnost k věcem náboženským vymizela a nastala čilost, horlivé zkoumání a rozsuzování. Tak s odložením lhostejnosti vzala za své z velké části i snášelivost. Pan Craig měl zásluhu o to první, ale za to druhé nemohl býti zodpovědným. Jestli vůbec která osobnost nesla na tom vinu, že ve vsi náboženská snášelivost vymizela, byl to Džordy Crawford. Měltě on svých "pár řádků" jako vysvědčení příslušnosti k ústavní církvi Skotské, a když pan Craig oznámil svůj úmysl vysluhovati svátost večeře Páně, Džordy se vytasil se svými řádky a předložil je Craigovi. Nyní ale nebylo zde druhého s podobným ověřením duchovním a tudíž nabýval Džordy jakéhosi staršovského práva s dvojím důstojenstvím, totiž střežiti stůl Páně a bdíti nad čistotou bohosloveckých názorů v obci, obzvláště těch členů, kteří měli dostačitelnou schopnost náhledy své vyjadřovati.

Stalo se obyčejem panu Craigovi navštěvovati čítárnu lígy a když se schylovalo k ukončení večera, přečetl odstavec z evangelia. Potom naskytla se příležitost Džordymu. Pan Craig odešel, schůzka byla rozpuštěna, a muži v malých skupinách rokovali, nebo přeli se a posuzovali to, co se bylo pravilo při doprovození přečtených veršů výkladem; jedni souhlasili, jiní opět odporovali, dle toho jak jim se to býti zdálo. To byly zajímavé hovory. Některé ty nápady byly

prazvláštní, původní, se žádným znalcem, ani školou se nesrovnávající a pak, jakých pádných slov bylo při tom užíváno, a s jakou otevřeností vyslovovány—to bylo obdivuhodné! Obzvláště bohatá a plodná byla rozprava Abeho Bakera, kočího dopravníku u Džordyho. Za základ takové jedné hádky sloužilo podobenství o farizeu a publikánu.

Hlavní osoby toho obdivuhodného podobenství přeneseny byly na jeviště v Černé Skále a objevily se v odění havířů. Abe zvláště z toho se těšil, "že ten stakraheltský starý kohout, který kokrhal z tak vysoka", byl spražen—ovšem, že to jeho mínění bylo částečně i následkem popuzení, jež vyvolala poznámka Džordyho, že "není to ku cti člověka, aby byl hříšný," a když k tomu navázal ještě naučení, že jest to důležité, aby se lidé chovali mravně a ve vší slušnosti. Abe nemohl se zdržeti, aby se nevylil ze svého opovržení a hněvu, který vzkypěl v něm proti všem farizejcům a pokrytcům, kteří měli se za lepší lidi všech ostatních. Ale Džordy nedal se vylákati ze svého klidu, však dal se v bědování nad tou potměšilostí lidu, který byl vychován církví episkopální, nebo methodistskou, kteří prý ani neznají rozdílu mezi kacířstvím antinomiánů a arminiánů.

"Anti — tanty nebo franty" — rozzlobil se Abe do opravdy; "moje matka byla methodistka a já, já se zastanu každého stakraheltského methodisty proti jakémukoliv prazatrolenému dlouholícímu, vyzáblému a hranatému presbyteriánu", — a hned byl již i žádostiv dokázati to

ku spokojenosti všech přítomných, pobízeje Džordyho, aby jen vyšel ven na ulici.

Džordy stále zůstával jako netknutý, ale pospíšil si s ujištěním rozhněvaného Abeho, omlouvaje se, že neměl v úmyslu uraziti jeho matky, "která nemusila být zrovna zpozdilá osoba, když člověk soudí podle toho jejího syna," Abe se hned dal upokojiti těmi slovy a poručil, aby se všem podalo po skleničce jako na znamení smíru. Avšak Džordy, ač velmi nerad, jak bylo patrné, zamítnul tu poctu řka: "Ne, ne, hochu, já patřím k svazu, rozumíš — —?"

Byl jsem jist té chvíle, že Džordy pocítil, kterak členství toho svazu má také své nepříjemné stránky.

Však ani Craigova pravověrnost nebyla Džordymu zárukou jistoty, a paní Mavorovou, jíž byl otrocky oddán, litoval pro její volné názory náboženské.

"Je to ženská moc dobrá, jen co je pravda," pravil, "ale je jí škoda, že byla zavlečena do těch episkopálních bludů."

Pro ty příčiny připadla Džordymu svatá povinnost, aby tím spíše a více bděl, ježto ti, kteří se zdáli býti sloupové církve, byli dle jeho mínění nespolehliví, vrtkaví, a na něm tedy spočívala všechna zodpovědnost. Než byl on sám v podrobnostech nedůsledný až k smíchu. Bylo to jednoho večera po rozhovoru, ve kterém byl obzvláště neshovívavý ku všem bezbožníkům a nedoukům, když jsem na pohled nevinně obrátil řeč na Billy Breena, kterého Džordy přijal do své boudy od toho večera, ve

kterém byl svaz učiněn. Byl velmi hrdý na dosavadní úspěch, jaký měl s ubohým Billem v jeho zápase proti pálence — zásluhu o to dělil mezi sebe a paní Mavorovou.

"On je celý jí poddán, jako by ho měla na řetízku," vysvětloval mi; "to já nikoliv nepopírám, že mu moc pomáhá, ano náramně ho posiluje; ale co je to všechno platné, když sama neví, co pálenka je, ani jak to vypadá v člověku, který má na ni takovou žízeň. Chudáček, dělá co může, toť se ví. Když se vrátí z důlu večer sedřený a jazyk se mu lípne k dásni — tu přichází ona jako ptáček z modravých jasných oblaků dolů do stínu, celý večer nám zpívá a my posloucháme — na pálenku nikdo nevzpomene. Ale potom — ona odejde a já s ním zůstanu sám. Nadejde noc a vy nemůžete usnout — myslíte si, jen doušek kdybych si mohl vzít, spánek hned by se dostavil — a potom přec zdřímnutí a hned se vám zdá o samé jen pálence, zas se probudíte a zrovna cítíte ten vábný výpar vystupující z lahvice. Billy sebou zmítá jako by ho na vidlici napichoval."

"Jak s ním potom zacházíte, Džordy?" tázal jsem se.

"Vyjdu s ním trochu ven; projdeme se, potom udělám oheň a uvařím koflík čaje nebo kávy a opět si lehneme. Potom leží jako poleno až do rána."

"Ubohý Billy," vzdechl jsem útrpně; "pro něj již asi není žádné naděje, obávám se."

"Co vám to napadá," utrhl se na mne Džordy prudce. "Jak jen můžete si myslit, že

by ubohé stvoření nemělo už mít příležitost vydrápati se ze zlého obyčeje, tak aby se mohlo do něj vejít třeba i všechno dobro, co ho je?“

“Pomněte, Džordy,“ namítal jsem, “on nezná pranic z nauky náboženské. Pochybuji, že ví, proč jsou lidé vůbec na světě.”

“A kdo za to může!“ odvětil Džordy pln vnitřního pobouření. “Možná, že si vzpomenete na toho farizeje a na tu kající ženu, která se vplížila do jeho domu za Mistrem.“

Bylo radostí pohleděti do obličeje Džordyho v té chvíli, kdy obrážela se v něm posvátná hněvivost smíšená s něžným soucitem.

Odpověděl jsem mu krotce: “Doufám, že pan Craig nebude s těmi hochy tuze přísný.“

Džordy vrhl na mne nedůvěřivý pohled — ale já se stavěl nevinný jako májové jitro, tedy odvětil opatrně:

“On to tak přísně nebere — měl by dělat rozdíl mezi takovým a takovým — —rozumíte mi — — —?“

Džordy vrhl na mne nedůvěřivý pohled — Breen by měl býti připuštěn, ale co se týkalo správce důlu, který byl členem církve anglikánské, a některých jiných, kteří byli před lety přijati, ale mnoho již zapomněli a víc ještě zapřeli, o těch měl krajní pochybnost a také se o nich bez obalu vyslovil kazateli —

“Vy zajisté nebudete chtít pozvati ku stolu Páně ty osoby z církve episkopální — o těch přece nemůže být ani řeči — —?“

Ale pan Craig na okamžení zadíval se na

něj a pravil: "Toho, kdo ke mně přijde, nevyvrhnu ven."

Džordy více nepromluvil, ale uvnitř zůstával v pochybnostech.

Však se všemi těmi přemrštěnostmi náboženskými muži zůstali vážně opravdovými. Přípravné schůze čím dále byly četněji navštěvovány a zájem byl čím dále ohnivější. I ten zpěv dopadal jinak, nebylo to již jen pouhé hlaholení, nýbrž pění plné vřelého citu. Pan Craig obyčejně vyložil předem mínění písně a tak vzbudil tu pravou ozvěnu její v srdcích všech přítomných — ale pilně se vyhýbal vzrušiti v nich rozčilení — neboť toho se obával, aby se nedali unésti city svými k pouhým výlevům opojené duše, jejíž vystřízlivění bývá ochablost, ano často pád nazpět.

"Ti chasníci jsou snadno vznětliví," opakoval nejednou; "já pak chci, aby plně si byli vědomi toho, co činí a k čemu přistupují. S takovými věcmi není radno zahrávati si."

Ačkoliv Graeme nebyl s to, aby sešel dolů do schůze, přece zřetelně cítil bušiti to probuzené srdce celé obce. Já pak co den podrobně, pokud to bylo možné, vylíčil jsem mu všechny zajímavé příhody schůze; bylo mu to k dobrému; duch jeho často oživnul veselým rozmarem — ale za přítomnosti paní Mavorové přeci jsem nemohl z hrdla vypraviti nic, co by mohlo zlehčiti vážnost podniku Craigem připravovaného. Craig sám byl s Graemem velmi opatrný; nenaléhal, nenutil, nekáral, nevyčítal, netrápil kázáním, ba ani nepoužil příležitostí, když

L. OF C.

se vyskytly, při nichž byl Graeme v nevýhodě a jaksi vydán na milost i nemilost. Později jsem teprve seznal, že měl pro ten svůj způsob příčinu. Také paní Mavorová si počínala moudře a obezřele. Mohla mu býti sestrou, tak nenuceně a se zjevnou oddaností si vedla při něm; smávala se, když si mařikal a těšila ho v jeho trápení.

Nikdy nebylo lepších přátel nad nás čtyry a ty veselé, jasné dny rychle míjící vázaly nás ještě úžeji k sobě.

Ale přiblížil se jich konec. Graeme, sotva že byl s to přecházeti, stával se netrpělivým a toužil po návratu do svého dřevařského ležení; a tak ten den se přiblížil, dobře se naň pamatuji; byl plný světla a nakřehlý čiperným mrazem.

Jasná záře sluneční vznášela se ve vzduchu jako zlatý prach. Hory svými jiskřícími temeny pronikaly lehkými bílými mráčky v modrou hlubinu oblohy, která tak překrásně sluší tomu horskému pásmu západu americké pevniny — a svými patami zaryty stály pevně v počernalých houštinách borovic, hledíce tak zamlkle, však přívětivě dolů na Černou Skálu. — Jak by jich člověk neměl míti rád! Vysoko, tam nad houští borovičných korun, vystupoval šedý dým z parního stroje a vzduch byl tak klidný, že jsme zřetelně slyšeli i supění páry, ano i od dalekých brodů řeky šum vody bylo slyšeti. Jak velebný jest klid v přírodě Boží! I my jsme pocítili osamělost, která se vkrádala do srdcí našich, když jsme opustili příbytek paní Mavorové a zavě-

šeni jeden v rámě druhého tak kráčeli jsme ulicí dolů. Pojednou Graeme se zastavil a obrátil se, hledě k příbytku paní Mavorové a kynul jí rukou na rozloučenou. Stála v okně a doprovázela nás úsměvem, opětujíc kynutí jeho. Velikými přáteli stali se ti dva; zdálo se, že přišli k nějakému dohodnutí mezi sebou. Jistě způsoby jeho k ní byly docela jiné, než jaké choval ku každé jiné ženě. Jeho polouštěpačná, řekl bych blahosklonná aneb posměšná úslužnost, s jakou se choval k ženským vůbec, ustoupila zde nehledané, opravdové, téměř něžné úctě — při něm docela něco nového, což mu velmi slušelo.

An tak stál, kyna jí rukou, postřehl jsem na jeho tváři něco, co jsem dávno nebyl při něm spatřil — lehký růměnec a v oku zaleskl se svit upřímné víry. To mi připamatovalo první s ním se sejití na universitním prostranství, když přišel k zápisu. Tenkráte oko jeho zaplálo tím důvěryplným vznětem doprovázeným zážehem na jeho čisté, mladické tváři.

Nevím ani ký duch mne to posedl, snad tesklivost těch vzpomínek z mládí, když jsem docela drsně pronesl: "Není vám to nic platné, milý brachu; sám bych se byl do ní zamiloval, ale ani pro mne není tu žádné vyhlídky."

Jeho tvář ještě hlouběji se zarděla; obrátil se ke mně a pravil náramně zřetelně.

"Ne jako vy, Connore, stanu se oslem tohoto zvláštního druhu. Láska? To právě ne! Ona by se nezamilovala, leč by —" pojednou ustal v řeči a utkvěl zraky na Craigovi.

Než Craig snesl ten pohled nepohna ani brvou a poznamenal klidně: "Její srdce jest tamto pod borovicemi!" A šli jsme dál, každý zaměstnán svými vlastními myšlenkami a hádáním, o čem asi přemítá ten druhý.

Byli jsme na cestě do Craigovy chalupy a když kráčeli jsme okolo saloonu, Slejvin vystoupil ze dveří a pozdravil. Graeme se zastavil. "Helo, Slejvine; myslím, že to horší odnesl jsem já, že ano?"

Slejvin přistoupil blíže a pravil vážně: "To byla podlá lest a špinavá — vy se nedomníváte, že mám v tom podíl, pane Graeme?"

"Ne, ne, Slejvine ! Počínal jste si jako muž," odvětil Graeme vesele.

"Stloukl jste mne, jak se patřilo; pěkně jste mi je naložil, a v mém srdci není žádného zášti proti vám."

"Je dobře, Slejvine. Doufám, že nyní budeme si lépe rozuměti."

"Pravda, pane. A já se o to přičiním, aby vaši hoši byli ušetřeni — nebudu nalévat, nežli oč sami požádají," odpověděl Slejvin a couval zpět.

"A já doufám, že toho nebude tuze mnoho," mínil pan Craig; Slejvin se jenom zazubil.

Když dostali jsme se do příbytku Craigova, Graeme byl rád, že mohl usednouti do veliké lenošky, aby si odpočinul.

Craig připravil mu šálek čaje a já pokuřoval a v duchu obdivoval se té čisté ušlechtilosti a jednoduchosti, s jakou vedl svou domác-

nost i mateřské péči, kterou obsluhoval Graema.

Za rozprávky přenesli jsme se až do budoucnosti a Craig zjevil nám své tužby a naděje. Brzy povede tudy dráha, země tato není dosud prozkoumána a prameny bohatství jejího objeveny; dost ale jest již známo, aby veliká budoucnost Britské Kolumbie byla zajištěna. Nadšení jeho rostlo pokrokem řeči a unášel nás s sebou. Okem vojevůdce měřil celý ten kraj a určoval místa pro výboj, který musí zaujmouti církev, má-li podržeti svůj vliv. "Osm dobrých mužů," pravil, "to dokáže od tvrze Steele až k přímoří a od Kootenay ke Cariboo. Církev musí sem spolu se železnicí, aby hned od základu dávala tvářnost obyvatelstvu; pakliže zde společnost se vytvoří bez vlivu církve, celá tato země bude ztracena a Britská Kolumbie bude jen novými vraty do bezedných propastí pekla."

"Co obmýšlíte?" tázal jsem se.

"Založení církevního sboru zde, v Černé Skále."

"Kolik jich pro to získáte?"

"Nevím."

"Dost beznadějný podnik," řekl jsem na to.

"Beznadějný, beznadějný!" rozkřikl se. "Z počátku bylo nás jenom dvanáct, kteří byli ochotni následovati Ho, ale On je podpíral a přes to, že byli docela prostí, podmanili svět."

"Ovšem, ale teď jsou jiné poměry," mínil Graeme.

"Poměry? Ano, ano, ale On jest stále tentýž." Obličej jeho vzal na se výraz povznesený

a zrakem zahleděl se někam do veliké dálky.

"Dvanáct mužů v Černé Skále v jeho ruce by ty poměry brzo převrátili. A my jich dostaneme!" pokračoval s rostoucím nadšením. "Věřím ve svém srdci, my jich získáme."

"Hleďte, Craigu, jestliže vskutku seberete jich dvanáct i já se připojím," pravil Graeme pod vlivem Craigovy víry. "V to vaše vyznání mnoho nevěřím, aniž dám mnoho na církev, ale ať se z místa nehnu, jestliže nevěřím ve vás."

Craig zahleděl se na něj se smutným úsměvem v zraku a zavrtěl hlavou. "To by nepostačilo, starý brachu; já vás neudržím. Vám je potřebí silnějšího vůdce, nežli jsem já, a lepšího. Mimo to pak, ani bych vás o to nyní nežádal" — po krátkém váhání dodal: "Víte, abych byl veskrze jasný, — takový krok nesmí se stát k vůli mně, ani k vůli jakémukoliv člověku — a já se domnívám, že právě nyní chtěl byste se mně nějak zavděčiti."

"Právě jste řekl," pravil Graeme a vztáhl k němu ruku. "Ať visím, pakli neučiním, cokoli vy řeknete."

"Právě proto nic neřeknu," odpověděl Craig. K tomu pak dodal uctivě: "Ten spolek není můj, nýbrž mého Pána."

"Kdy to začnete?" ptal se opět Graeme.

"Za dvě neděle budeme míti večeři Páně a ti, kteří přistoupí, budou údové příští církve naší."

"Kolik jich asi přistoupí?" tázal jsem se v pochybnostech.

"Vím o třech."

"Tři!? Je zde na dvě stě havířů a sto a padesát lesáků. Tři — — —" a Graeme hleděl na něj v údivu a v překvapení. "A to myslíte, že stojí za to začínat s třemi?"

"Nu," odpovídal Craig a poprvé se usmál, "nebude to spolek nákladný, ale bude účinný a mimo to věrnost vyžaduje poslušenství."

Dlouho jsme seděli toho odpůldne a horlivě rokovali; nechtělo se nám rozejíti se. Cítili jsme, že ta chvíle je vzácná, a že rádi si ji budeme připomínati v budoucnosti. A v životě mém jest jenom jedna krásnější. Konečně jsme si dali s Bohem a odejeli jsme. Craig zacházel se mnou důstojně. "Ten, kdo miluje duši svou — ztratíť ji — nezahrávejte si s tím — —" s těmi slovy se rozloučil se mnou. Když však se obrátil ku Graemovi, celý obličej jeho se vyjasnil; uchopil ho za rameno a lehce jím zatřásl a dívaje se mu hluboko do očí, pravil přitlumeným měkkým hlasem:

"Vy se přihlásíte, vy přijdete, starý brachu, vy přijdete. Řekněte mi, že přijdete."

Ale Graeme nemohl říci ničeho, jen upjatě hleděl na něj. Mlčky potřásli si ruce a jeli jsme. Dlouho bez slova jeli jsme do hor, až teprve na hadité cestě ve hvozdu lesním jsem se vzpamatoval. Neboť ustavičná ozvěna vracela se mi z nitra: "Vy přijdete, vy přijdete", a mne to dusilo v hrdle.

Když jsem se pokusil o rozmluvu, nedostávalo se mi odpovědi. Graeme byl hluboce zamyšlen. Konečně dole ve hvozdu, kde bylo sko-

ro tma a syrový průvan táhl, otřásl se a pravil:

"Je to všechno motanina, nic než motanice."

"O čem přemýšlíte?" ptal jsem se.

"Tohle náboženství — co to jest jenom za pěřestvost? — Nelson, Džordy, Billy Breen — potom paní Mavorová, ovšem to je světice — a tu zase Craig. Kdo se v tom může vyznat?! Jistě on, nemíti to své náboženství, nebyl by o nic lepší nás. To jest trochu mnoho pro mne."

Co jemu bylo tajemstvím, mně bylo docela jasné. Ty rozličné druhy náboženstev v Černé Skále měly jednu společnou vlastnost; ačkoliv se velmi různily, přec sjednocovalo je skutečné hluboké přesvědčení potřeby náboženství; ten objev, to jsem dobře cítil, byl mi k zisku.

KAPITOLA SEDMÁ.

První stolování s Kristem v Černé Skále.

Jasná zář velkého ohně v krbu prokmitající okny dřevařského ležení, když jsme přes můstek vyjeli na mýtinu, přívětivě nás pozdravila. Graeme byl hluboce pohnut nadšeným uvítáním, jaké mu mužstvo připravilo. U stolu při večeři v krátkém proslovu děkoval jim za jejich věrnost, s jakou pracovali za jeho nepřítomnosti, zvláště pak pochválil Nelsonovu správu a vedení práce. Muži doprovázeli jeho slova hlučným souhlasem, Baptista je ale všecky překřičel svým pronikavým hlasem. Nelson byl volán a přinucen promluviti také několik vět. Vyslovil svoji radost nad tím, že se pán navrátil a děkoval mužstvu za přispění po ten čas, co ležení bylo v jeho péči.

Muži takto rozjaření již se k tomu chystali, že tu noc ztráví veselením se, než obával jsem se, že to by mělo neblahý účinek na Graema a promluvil jsem k Nelsonovi, ten pokynul ostatním a za chvíli v celém ležení zavládnul klid. Když jsme přecházeli z večeřadla k úřadovně, kde stálo naše lože, zastavili jsme se maličko, abychom pohleděli na krásu té noci. Měsíc plul vysoko nad temeny hor a vyléval mdlé světlo své do těsných údolin. V záři té ostré obrysy horstva zaokrouhlovaly se a jakás přívě-

tivost vyzírala z nich dolů k nám. Černé pole dole jako bez dechu v němém obdivu čnělo vzhůru a třpytný sníh oslňující bělostí jako svatební roucho nevěsty mnohými záhyby přikrýval mýtiny a každý pařez ozdoben byl čapkou bílou nějakého podivuhodného tvaru. Ze strážních ohňů vysoko vystupovaly sloupy dýmu k modré, hvězdami poseté obloze, která klenula se z jednoho temene hory ke druhé, tvoříc tak drahokamy posetý strop, pod nímž zdálo se býti tak bezpečno prodlévati. Všecko bylo tak vlídné, tak domácí a duši příbuzné. . .

"Jak krásné, překrásné!" pravil Graeme a rozpřáhl rámě své, jak by to všecko chtěl pojmouti do náručí. "Noc jako tato zaujímá celé srdce mé."

Stál jsem při něm beze slova a ssál z toho bohatství krásy a velebnosti.

"Co vlastně chci?!" pokračoval on. "Proč tato noc působí bolest v srdci mém? Cítím, že jsou za mnou věci k spatření a k slyšení a přece nemohu k nim se přiblížiti." Radostný záže z oka jeho vymizel a toužebné jakés dychtění zračilo se tam. "Často se ptám, zdali život nemá pro mne nic lepšího," vedl dále samomluvu svou hlasem rozbolestněným.

Nepromluvil jsem, ale vzal jsem ruku jeho ve svou a vřele jsem ji tisknul. Pojednou ve stáji zakmitlo se světlo; byl jsem tomu rád, že přijdem na jiné myšlenky. "Co znamená tam to světlo; pojďme a vizme," navrhnul jsem.

"Nejspíš Sandy šel se ještě podívati ku koním."

Str. 109.

Sandy předčítal podobenství o marnotratném synu.

Kráčeli jsme volně ku stáji bez slova. Když jsme se přiblížili, slyšeli jsme jednozvučný hlas kohosi, jenž předčítal. Přistoupil jsem k samé stěně, abych nahlédl do vnitř skrze skulinu mezi kládami. Graeme právě chtěl otevříti dveře, ale zdržel jsem ho a pokynul mu, aby přistoupil ke mně. V prázdném stání na prostřené slámě nalézala se skupina mužů. Sandy opíral se o sloup, na němž pověšena byla svítilna a četl; Nelson klečel na kolenách proti němu a hleděl do prázdna. Baptista ležel na žaludku s bradou ve dlaně zabořenou a s očima vzhůru k Sandymu upjatýma. Lachlan Campbell měl ruce sepjaté přes kolena a dva jiní muži seděli podle něho. Sandy předčítal to nesmrtelné podobenství o marnotratném synu. Nelson čas od času přerušil ho a činil poznámky; byl to výjev, který jsem nikdy s očí nemohl ztratit. Nyní po letech, když píši o tom, zdá se mi, jako bych právě tou skulinou do stáje nazíral, kde ten výjev se odehrával. Ta dlouhá "stáj" se sloupy a pažením mdle kmitným světlem svítilny ozářená a v pozadí malý hlouček mužů na pohled drsných, avšak s tváří, na níž zračil se obdiv a úcta, ano cosi jako svatobázeň, jakoby někdo veliký a mocný byl přítomen.

Když Sandy dočetl, podal knížku Nelsonovi, který ji zastrčil do kapsy, pravě: "To jest pro nás, hoši, že ano?"

"Ehm," přisvědčil Lachlan Campbell; "často jsem to slyšel čísti, ale obávám se, že pro mne se to nehodí"; poněkud sebou při těch slovech zaklátil a hlas jeho prozrazoval vnitřní bol.

"Kazatel mi pravil, že doufá o mne, že přijdu," pravil Nelson pln důvěry a opravdivosti.

"Snad ano, ale vy nejste Lachlan Campbell, a neměl jste těch výsad. Můj otec byl zbožný muž, starší ve svobodné církvi škotské, a u nás nebylo jitra a večera, aby se nečetlo z těch svatých písem."

"Dobře, ale On řekl: "kdožbykoli", trval Nelson na svém a položil ruku svou na kolena Lachlanova, — ten však zavrtěl jen hlavou.

"Ten mladý člověk," ozval se Baptista; "jaké bylo jeho jméno?"

"Nemá jména," vysvětloval Sandy; "to jest jenom takové podobenství."

"Nejmenuje se nikterak? Je to jen pohádka?" dotazoval se Baptista. "Tak to tedy nic neznamená?"

Tu Nelson ujal ho za ruku a vykládal mu význam toho podobenství. Baptista s velikou duševní lačností naslouchal slovům Nelsonovým a pokřikoval slova podivu a úžasu nad tím. Když Nelson byl hotov s výkladem, dal se Baptista do vzrušující samomluvy: "Tedy ten mladý muž se vlastně nazývá Baptista a jeho otec je dobrý Pán Bůh? Ó, to je tuze krásné a jak se dostat domů zpět? Jít ku knězi? "

"Kniha nepraví ku knězi, ani ne ku komu jinému, než do sebe samotného jít a potom k otci...." pravil Nelson.

"Že ano? — Však to je pravda! Ale —" pojednou jako by mu vzešlo světlo — "vskutku jen jít do sebe — teď udělejte na to krátkou modlitbu, jen tak kratičkou; rcete: Můj dobrý

otče, ó, já chci jít nazpět, jsem tak znaven, tolik hladov, tak zarmoucen. A on řekne: Pojď, přijď hned! Ó, to je výborné! Nelsone, jen maličko se pomodlete za mne a Sandyho."

Nelson pak pozvednul svůj obličej a svůj hlas a pravil: "Otče, všichni my daleko jsme od tebe zabloudili; všechno jsme promrhali a jsme velmi chudí a unaveni i lačni; chcem jinak cítit, jiný vésti život; chcem nazpět k tobě. Pán Ježíš přišel na svět, aby nás hříšné spasil, a on pravil, že kdo k němu přijde, toho že nevyvrhne ven, a byť bychom byli sebe horší, jenom když k němu přijdeme. Ó, Pane Ježíši Kriste!" — a jeho ocelově šedlý obličej se bolestně stáhnul a dvě těžké slzy vyperlily se mu z očí — "jsme velmi bídní a já nejbídnější ze všech, a my všichni chceme k tobě zpět, ó, Pane, ukaž nám cestu, jak se k tobě navrátit. Amen."

"Velmi krásně," radostně posvědčoval Baptista. "To ho jistě přivede až k nám!"

Graeme mne táhl zpět. Odešli jsme tiše do úřadovny a přisedli jsme ku kamnům. Graeme byl hluboce pohnut.

"Viděl jste jak živ něco podobného?" tázal se mne. "Starý Nelson! ten nejzatvrzelejší, nejsurovější, ano nejspustlejší starý hříšník na kolenou před svými soudruhy!"

"Před Bohem," uklouzlo mým rtům; nemohl jsem zdržeti těch slov, neboť všecko, co jsem viděl, bylo mi skutečné a patrné, že ten muž mluvil a svěřoval se někomu, jenž vskutku byl přítomen.

"Ano, domnívám se, že máte pravdu," při-

svědčil Graeme ne bez pochybností. "Ale jest při tom hromada věcí, které nelze mi přijmouti, ne všecky."

"Když užíváte lék, láhev necháte," odtušil jsem, neboť jeho sklíčenost nebyla mé duši čitedlna.

"Kdybych si byl jist účinností tohoto léku, na lahvici bych nic nedbal, a přec, cítím, že účinkuje," dokládal. "Na Lachlana mnoho nedám; to jest takový horalský snílek a oddává se vidinám, Sandy pak jest jen o něco málo lepší, a což Baptista, človíček ten se dá ku všemu hned strhnout; na těch málo záleží, ale ten stařec, Nelson! Jest rozvážlivý, chladnokrevný člověk; v svém životě mnoho zakusil a prodělal a nad tož pak Craig. Má lepší hlavu nežli já a pln vřelé krve a hle, on tu v bídné chatě otročí a raduje se z toho. Něco v tom přece být musí."

"Ach, Graeme, podívejte se," propukl jsem konečně již s nevolí, "co máte z toho přemítání. Ovšem že v tom něco jest. Ba je v tom všecko. Ale pro mne to není, já se nemohu tak přizpůsobit. Křesťanství vyžaduje sebezapření, přísný, ctnostný život, vytrvalou, úsilovnou práci, ale já miluji veselý, rozmarný život, volnost ve všem, co mne slibuje oblažiti, nad to ještě jsem tuze pohodlný, ať nedím líný. Ale tenhle člověk, Craig, dovede člověka přivésti do úzkých, až je hrozno na to pomysliti."

Graeme nechal hlavu uklonĕnou k jedné straně a zpytoval mne zvědavě.

"Mám za to, že jste se správně posoudil. Od

jakživa jste byl takovým marnotratným žebrákem. Avšak z té stránky mne to nejímá."

Tak jsme seděli a pokuřovali a rozmlouvali ještě asi hodinu, na to pak odebrali jsme se na lože. Právě počal jsem dřímati, když vytrhl mne hlas Graemův.

"Půjdete také do přípravného cvičení příštího pátku večer?"

"Nevím," odpověděl jsem v rozespalosti.

"Povídám, pamatujete se na ty přípravné služby doma?" V jeho hlase bylo něco, co mne přivedlo k úplné bdělosti.

"Ano, ovšem, bývalo to tuze silné — než pamatuji se, že po tom vždy cítil jsem se mnohem líp."

"Mně zas," pravil na to on a posadil se na loži, "mně zas to znělo jako zavolání do zbraně. Nikdo nebyl volán, než dobrovolníci. Pamatujete se na ten rozchvělý hlas ředitelův, když vyzýval, aby se nikdo neodvažoval přistoupiti, nežli ti, kteří to míní do opravdy?"

"Půjdeme," pravil jsem — — —

A šli jsme. Sandy naložil plné saně mužů a my dva následovali jsme v lehkých sáňkách.

Shromáždění odbýváno bylo v kostele a bylo přítomno přes jedno sto mužů. Nejprvé přezpíváno bylo několik písní, na to pan Craig předčítal týž příběh, který jsme slyšeli onoho večera ve stáji, to nejkrásnější ze všech podobenství: O marnotratném synu. Baptista byl cele rozníceň a co chvilka šeptal něco Sandymu, ten však hleděl před sebe upnutě a ani brvou nepohnul. Graeme si toho povšimnul a pravil:

"Pohleďte na Sandyho! Viděl jste jak živ tak nehybnou sochu? Musí býti náramně dojat."

Mužstvo bylo cele zaujato tím příběhem. Hlas předčítatelův byl přidušený, ale pln opravdovosti a prochvělý dojímavostí děje a nesl se nám přímo do srdce. Pohyby, kterými slova doprovázel, činily nám zřetelně pochopitelné ty výjevy, tak jako bychom zrovna na ně hleděli.

Na to slovy prostinkými vyložil nám, co ta slova znamenají; jeho pohyby, pohled, hlas, vše napomáhalo přivésti nás až k tomu, že jsme nejprvé cítili odpor k tomu mladému rozmařilci, který z čirého bláznovství se trhl od otce a domovu odcizil, své jmění a síly promrhal a v krutou bídu upadl. Potom, když byl opuštěn ode všech, sklíčen na duchu a hladov, ještě mu zbyla ta statečnost, rozhodnouti se pro návrat — jenom o vlas unikl zoufalství a na místě, aby si život vzal, vydal se na cestu zpět k životu novému. V hadrech, vysílený, v pokoře a s lítostí v srdci, tak se vracel domů k otci — ne co syn, ale co toulavý žebrák. A když se přibližoval k domovu, krok jeho váznul, obavy se vzmáhaly, hanba kalila zrak — klopýtal v zdráhavé chůzi — prachem té cesty — snad u samého prahu by se byl obrátil a zahynul; ale již postřehl ho otec a s chvátáním spěchá mu vstříc a vítá ho a za syna milého přijímá, hostinu strojí, veseliti se káže — — —

Ještě dnes to vidím a slyším.

Na to ohlásil píseň: "Tak, jakýž jsem, ač nemám nic", přečetl celý první verš, načež pravil: "Tak je to i s vámi, muži. Všichni

jste někde na cestě, někteří blíž, jiní dál. Někteří jste tuze líní — — —“ Při těch slovech Graeme posunul hlavu, aby mne významným pohledem na sebe upozornil — “a jiní opět nemáte té cizí, vzdálené země posavad dost. Kéž by pro vás všechny zbyla ještě příležitost, až budete chtít přijíti zpět. Muži, všichni vy toužíte domů zpět, ale prve chcete se pěkně ošatit, abyste byli k světu podobni, avšak kde že ten marnotratník obdržel oděv svůj?“

A odpověď na tu otázku přišla jako třesk za bleskem z úst Baptisty:

“U svého starého otce!“

Nikdo nebyl tím překvapen a kazatel pokračoval:

“Ano, ano, jen od něj můžeme i my obdržeti nové, čisté srdce, statečné srdce z rukou našeho Otce. Nečekejte tedy, a pojďte hned, tak jak jste. Zpívejme.“

Zpívali tiše, jakoby si chtěli sílu střádati na příležitější chvíli.

Po zpěvu Craig na okamžení se odmlčel, jakoby váhal a pátravě zkoumal zástup, na to pravil klidně:

”Chce někdo přijíti teď? Vy všichni měli byste přijíti. Všichni jednou musíme.“ Potom učinil pohyb rukou a ramenem, jakoby chtěl je všechny strhnouti k sobě a zvolal s výkřikem:

“Nuže, pojďte! Vraťme se!“

To bylo nesmírně účinné. Mně připadalo, jakoby se celé to shromáždění napolo zvedlo se svých míst.

Z modlitby, která hned po tom následova-

la, vyrozuměl jsem jenom tu první větu: "Otče, my se navracíme k Tobě." Má pozornost náhle byla obrácena k Abemu, vozkovi dopravníku, který seděl vedle mne. Mohl jsem ho zřetelně slyšeti, kterak uprostřed láteření deklamoval sobě sám slova chvály a obdivu pro Craiga:

"Není-li on pra-set-milionský kujón! Ať jsem tu na místě měch děravý, jestli to není spropadený chlapík! A tak to šlo po celou modlitbu. Některé z těch výrazů Abeho byly tak okořeněné, že jsem nad tím jeho chválolátořením trnul — byla to pravá babylonská směs slov zmateného jazyka. A ta Craigova modlitbe k tomu — oba to myslili dobře, ale ten rozdíl ve výrocích!

Po té modlitbě celé držení Craigovo bylo změněno. Přednesl hlasem střízlivým, určitým, plán církevního zřízení a ohlásil, aby ti, kteří mají poctivý úmysl, připojiti se, zůstali po požehnání v kostele. Na padesát mužů uposlechlo toho pozvání, mezi nimi Nelson, Lachlan, Sandy, Baptista, Shaw, Nixon, Džordy a Billy Breen, který ale chtěl se vytratiti, Džordy mu však nedopustil.

Graeme se měl k odchodu, ale já mu pokynul, aby zůstal, abych viděl, jaký bude toho všeho výsledek. Abe zůstal sedět vedle mne a po tichu odporně proklínal všechny, kteří se zpronevěřili kazateli a odešli. Craig ale nesmírně žasl nad počtem těch, kteří pozůstali a zdálo se, že se obává, že něco nepravého jest v tom. Proto líčil jim ostře podmínky, za jakých

jedině jest možno státi se učedlníkem Kristovým a dal jim za příklad zákonníka z Písem. Také neopomenul vyprávěti jim, jaká práce je očekává, jaké sebezapření, jaké odříkání. Abe počal stávati se nepokojným z těch podmínek, které kazatel předpisoval a z té věrnosti a oddanosti, jakou požadoval.

"Mně se zdá, že tohle mne odsud vystrnadí," pravil sám k tobě zřetelně a sklamání bylo znát v tazích jeho obličeje. "Tak daleko já ještě nejsem."

Když pak Craig líčil čím dále vroucněji hrdinství takového zápasu a znamenité odměny, jaké následují každé vítězství nad sebou samým a nad tím pokušitelem, tu opět povzdechl Abe: "Ať jsem šelma, jestliže bych se do tohohle zápasu nechtěl také zamíchat — ale nemyslím, že na mne dojde. Chuť by tu byla, ale kuráže není."

Craig pokračoval:

"Chci, abyste všemu dobře rozuměli; není to spolek pro mne a k vůli mně; není to lehká práce, je to pro vás, pro váš celý život. Co tomu říkáte vy? Je vám to jasné? Co vy říkáte, Nelsone?"

Nelson povstával zvolna a ne bez obtíže jal se mluviti takto:

"Možná, že se docela mýlím, ale vy jste mi tu věc dobře objasnil, pane Craigu. Vy jste mi řekl, že On sám mne pronikne svými zraky — sám bych se nikdy neodvážil povědít — — Snad se posavad mýlím." Vzezření muže toho nabylo výrazu úzkosti. Craig vyskočil.

"Ne, ne! Díky Bohu, nikoli! On prohlédá každého člověka, který jemu důvěřuje a jemu život svůj odevzdá. Každý člověk, ať jakkoliv hříšný, ať sebe zoufalejší, nalezne odpuštění a smír."

Na to Nelson se vzpřímil a řekl:

"Nuže, pane! Já pevně věřím, že celý zástup lidí se vydá na tu cestu, budou-li jisti toho, že naleznou přijetí. Ale musí býti veskrze jisti!"

"Jen ku předu!" zvolal Craig. "Žádný strach! Je to boj, těžký boj, slavný boj!" — a pohodil hlavou na zad, "ale každý, kdo cele mu důvěřuje, konečně zvítězí, neboť On, náš Mistr a Pán, vede nás a přemáhá s námi."

"Dobrá!" vyjekl Baptista. "To budu při tom. Myslíte, pane Craigu, že mně bude také v tom křížku pomáhat? He?" Jeho oči zrovna svítily.

"Míníte to upřímně?" opáčil Craig přísně.

"Bodejť ne, ať mne rarach vezme, jestli ne!"

"Slyšte tedy, co on praví," odvětil Craig a obracel listy ve svém Zákoně a četl posvátně: "Nezlořečte!"

"Že ne? Tak dobře, zarazím to hned," odpověděl Baptista s upřímnou rozhodností a Craig zanesl jeho jméno.

Ubohý Abe. Rozhlížel se kolem sebe jako by byl sletěl dolů na zem s některé hvězdy; volně povstal a vzdychl:

"Tohle to vyráží ze mne dno. Tu jsem v koncích" — a odcházel. Nastalo pohnutí u harmonia, zvedl jsem hlavu a postřehl, kterak

paní Mavorová si skrývá obličej svůj do dlaní. Muži pozůstavší patrně se zarmoutili a Nelson promluvil hlasem štkavým:

"Povězte jim, co mně jste řekl, pane."

Než i Craig byl zkormoucen a odvětil:

"Nelsone, vy jim povězte."

Nelson bez otálení vyprávěl, jak začal hledati Boha před pěti týdny. Během řeči hlas jeho se upevnil a prozrazoval velikou vnitřní žádostivost mluvčího pomoci těm, kteří zemdlévali. Pověděl jim o té veliké změně, která se stala v jeho srdci a že toho původem jest jeho Přítel, jejž byl nalezl tam v horách, v ležení dřevařském a s kterým potom setkával se den co den.

Když ale přišel k tomu, aby vyjádřil, jak velice lituje, že již dávno před lety s ním se neseznámil, tu počal se hlas jeho třásti a obličej bolestně se stáhnul, ale přemohl se a doložil:

"Počal jsem pociťovati tu jistotu, že On mne vyvede, mne — toho nejzarytějšího hříšníka v těchto horách. Proto, hoši, neobávejte se, Jemu důvěřujte."

Muži bez váhání se přihlašovali jeden po druhém. Když došlo na Džordyho i on dal se zapsati, ale musilo tam připsáno býti, že on pochází z církve škotské, a že má řádné vysvědčení co člen stojící v kázni a pořádku církve bez úhony. Poslední ze všech byl Billy Breen, kterého Džordy měl stále pod ochranou, jako matka bázlivého chlapce.

Když byla schůze skončena, shledalo se, že v knize údů církve jest zapsáno osmačtyřicet

jmén osob, žádostivých stolovati s Kristem podle presbyterního církevního řádu. Jistě do posledního dne svého života litovati budu, že mé a Graemovo jméno nebylo v tom seznamu toho večera. A když v neděli na to podáván byl kalich z ruky do ruky od Nelsona Sandymu, od toho pak Baptistovi a tak až dolů k Breenovi a paní Mavorové, také ještě Abe se účastným stal. Bylo to zásluhou paní Mavorové, která tajuplnou mocí, jíž vládla, dovedla získati Pánu i tuto nepoddajnou bytost. To když jsem viděl, polil mne temný růměnec hanby; nikdy jsem se necítil takovým zbabělcem a zrádcem; ano, mám za to, že pálivý oheň, který byl oné chvíle vznícen v mém srdci, strávil hodnou část mého sobectví a myslím, že ve mně hoří posavad.

Závěrečná slova kazatelova, po tom, když bylo hodování skončeno, byla pronesena tichým, líbezným hlasem, ale byla to slova mocně povzbuzující. Muži je vyslechli se zraky zářícími a zpívali hymnu závěrečnou nadšeně a vzpřímeni jako vojíni před svým jenerálem.

Já pak jsem si přál více nežli kdykoliv před tím, abych byl býval jedním z nich.

KAPITOLA OSMÁ.

Rozvrácení svazu.

V mé mysli není žádné o tom pochybnosti, že příroda mne určila býti slavným malířem, ale železniční ředitelé tento úmysl její zvrátili v tomto jako i v mnoha jiných případech. Přišlo mi nařízení, abych maloval horské pohledy po tuctech a přišlo spolu s peněžní poukázkou tak velikou, že jsem se vážně obával, že tu byl spáchán šeredný omyl — ale okolnost, že ta poukázka a já jsme skutečně patřili dohromady, překonala vnitřní moje tužby i odpory a já zůstal ještě nějaký čas v Černé Skále malovat hory a kreslit rokle po tuctech pro železniční tiskopisy. Nemám v lásce osob, které si objednávají obrazy na tucty; proč nemají býti šetrnější k citům umělcovým — snad že jim nerozumí — ale mým obrázkům rozuměli a já také jejich poukázkám a tudíž jsme se dobře dohodli. Tak se tedy stalo, že jsem se zdržel v Černé Skále ještě dost dlouho, abych byl svědkem, kterak utvořená líga se rozpadla.

Pohlížím-li dnes na události té noci ze svého nynějšího usedlého a pohodlného stanoviska, zdají se mi býti neuvěřitelné — tenkráte však viděl jsem je jako přirozené výsledky skutečných příčin.

Právě tento ples, pořádaný na Veliký pátek byl příčinou rozvratu lígy. Členům lígy se velmi zamlouvalo, že pořadatelé plesu, z ohledu na lígu a valně zlepšené mínění veřejné ve vsi, odhodlali se k lepšímu způsobu zábavy, totiž na místo divoké dupandy, ve které chlast a rvačky byly na programu od večera do rána, ku pořádání plesu, pod čímž rozuměla se ovšem také zábava taneční, ale uhlazená, při níž zachovány jsou všechny zákony slušnosti a pořádku s jakýmsi přídechem elegance. Když ale potom ještě k tomu "pořádající výbor" (paní Mavorová docela odmítla účastenství v tom) se usnesl na tom, aby byl ples odbýván v plesové síni Black Rock hotelu — jiné místnosti vhodné ani nebylo a "plesová síň" v podstatě byla skladiště — a že pro členy svazu pohotovy budou nápoje neopojné, zdálo se to členům lígy povinností téměř, dáti schválení i svolení nejen ku pořádání plesu, ale i k účastenství při něm.

Rozumí se, že na obou stranách byli muži jdoucí do krajnosti. "Idaho" Džejk, hráč z povolání, ku příkladu soudil, že to horské hnízdo (míně Černou Skálu) se spustilo do nevypravitelných hlubin mravnůstkářství. Svaz považoval za neblahý krok zpátky k dobám otroctví, jaké panovalo před věky v zemích východních; a poněvač člověku se brání, aby se opil, kde a kdykoliv se mu zachce, "Idaho", tak ho obecně nazývali, měl to za neoprávněné zasahování v osobní svobodu člověka.

Však "Idaho" nikdy nebyl nalezl záliby ve společenském řádu v Černé Skále. Zděsil se toho

a rozhořčil se nad tím, když poznal, že britské zákony považovaly pistol za zbytečnou ozdobu karbanického stolu. Musilo to býti zajímavé, když přišel zkušeností k té vědomosti.

Vyprávělo se, že Idaho horlivě provozoval své povolání ve Slejvinově saloonu, maje vždy svoji pistol ležeti na stole vedle sebe připravenu, aby po ní mohl hned sáhnouti. Jednoho dne vstoupil strážník Jackson, jejího veličenstva jediný zástupce v Černé Skále a obvodu, Stonewall Jackson se jmenoval, do místnosti z příčin na snadě ležících a několik vteřin pozoroval hru, pojednou neobyčejně zdvořile sáhnul překvapenému Idahovi zrovna pod bradu a vzav mu pistol, tázal se nevinně, k čemu by ten nástroj byl?

"Ve dvou posvátných minutách ti ukáži, nepoložíš-li ji hned tam, kde jsi ji vzal!" odvětil Idaho drsně a díval se při tom na Stonewalla pohledem hrozivým. Však Jackson podržel svou bezstarostnou tvář a ťukaje prsty do stolu, pravil k němu vlídně: "Vy jste zde cizincem, příchozím a měl byste si pořídit knížku, ve které jsou návody, jak se cizinci zde mají chovat. Tady ti hoši mne znají a vědí, že se jim nemíchám do karet a nekazím jejich nevinnou radost, ale je tu pravidlo proti hře s pistolí na stole," a dodal možno-li ještě přívětivěji, "a proto vezmu tuhle tu bouchačku v opatrování — ještě by to mohlo spustit." Při tom svými šedými zraky se bořil do duše překvapeného Idaha. — —

Všechen vztek podrážděného hráče vandroval zpět do výhně jeho zkaženého srdce. Když se vzpamatoval ze svého úžasu — to se mu jak živ dosud nepřihodilo — projevil vybranými slovy své politování nad takovou společností, která může snésti podobné bezpráví proti osobní svobodě. Karet už se nedotknul toho večera, a stálo to několikeré obejití láhve s pálenkou, nežli byl v stavu promluviti několik souvislých slov; tak byl nad opovážlivostí britského zákona pobouřen. Zbytek večera byl stráven vyprávěním a naslouchaním příběhu z úřední služby Stonewalla Jacksona.

Idaho si koupil novou pistol, ale nosil ji skrytě a neužíval jí než k vůli vyražení; z dlouhé chvíle "shasínal" světla, nebo odstřeloval podpatky u bot křepčících pijáků ve Slejvinově saloone. Když ale vstoupil Stonewall, Idaho hned stál tu co vzor britského poddaného — to bylo tím, že mu porozuměl a dovedl ho ocenit. Stonewall byl šest stop tři palce vysoký a měl nesnesitelně pronikavé oko, které vzbuzovalo nepokoj každého, kdo měl příčinu zákona se obávat. Avšak Idaho nedovedl pochopiti ani oceniti ten nový proud mínění obecného v Černé Skále — toho nemohl snésti. Líga stala se mu předmětem nenáviděným a k členům jejím choval se s opovržením. Ovšem, že bylo do tuctů těch, kteří v tom souhlasili s ním, ale nejvíce pálila jej střídmost Billy Breena. Než pozorná péče Džordyho a neustávající vliv paní Mavorové spolu s věrným plněním slibů všech členů lígy držely ho na uzdě až dosavad. Nixon též byl poznamе-

naný. Snad proto, že je často škádlíval pichlavými průpověďmi, což nebylo ani místné. Na Slejvina často volával: "Helo, Slejvine, je náramně suchá povětrnost, he?" Idaha pak dráždil slovy: "Helo, starý dobrodruhu — zlé časy, co?" Hrubé zaklení bývalo mu odpovědí tu i tam a konečně vedlo je to ještě k horšímu, nežli ku zlořečení.

Tedy po všem tom, všichni, kteří byli proti svazu, souhlasili s plesem a většina členů lígy rozhodla — po ujištění pořadacím výborem, že bude slouženo nápoji neopojnými — přijmouti pozvání a bráti na plesu účastenství.

Nixon ale si usmyslil, že nepůjde. I přes ubezpečující slova nemohl na sebe spolehnouti, netroufal si vstoupiti tam, kde tekla pálenka, která, podle vlastních slov jeho, vstupovala mu do nosu jako udice do lososa. Byl rodem z Nového Škotska. Z téže příčiny odřekl návštěvu i Vernon Winton, mladý Oxforďan. Když mu domlouvali, rty jeho se ztenčily a skráň jeho zarděla, neodpověděl a šel svou cestou.

Džordy se odvrátil od návrhu toho s pohrdáním. "Taková zlověstná past na dollary," pravil. "Který blázen dal by jim pět dollarů za vstupenku? Takové hříšné mrhání dobrými penězi!" Na Billyho se utrhl hněvivě, když mu o tom mluvil: "Taková směšná marnotratnost!"

Ovšem nikdo ani neočekával Billyho, že by vůbec jíti měl do plesu, ačkoliv za ty dva měsíce střízlivého života pravé divy se s ním udály

pokud se týče jeho osobního vzezření, ano i společenského postavení. Všichni to znali, jaký on hrdinný vede zápas a ctili ho podle toho. Ó, jak dobře se na to pamatuji, když ke mně přišel, aby se mi pochlubil tím, že ho výbor pozval, aby se připojil k orkestru! Breen byl celista a ten nástroj byl jeho potěšením a to pozvání obživilo v něm dávno utuchlé sebevědomí a jakousi pýchu, neboť cítil, že jest uznáván za hodna slušné společnosti. Často jsem se podivil, kterak někdy okolnosti se spiknou proti člověku k jeho zničení.

Snad kdyby byl pan Craig nebyl toho týdne právě u přístaviště a Džordy nepracoval na noční šichtě a paní Mavorová nebyla zaujata tuze ošetřováním ochuravělého dítka, Billy Breen mohl býti zachráněn před pádem.

Očekávání plesu způsobilo jak v Černé Skále tak i v lesáckém ležení rozjařující předtuchy toho veselí, kterého se nadáli. Za nynějších dnů, když přinucen jsem vzdáti se tichého pokouření ve své studovně, abych vykonal návštěvu nějaké společnosti, jejíž pozvání se vyhnouti jsem opomenul, naříkám si na těžký osud svůj a divím se tomu, hledě do minulosti a vzpomínaje té radosti plné nedočkavosti, s jakou všichni obyvatelé v Černé Skále hleděli vstříc tomu plesu.

Ale opět nedivím se, když si představím, kterak ti lidé každých sedm dní v týdnu buď rozpřahovali se se špicem v uhelné pánvi, buď sekyrou v útrobách pralesa, a nemajíce po celé měsíce nejmenší změny, která by přerušila

jednotvárný nudný život samoty horské, tak trávili trudný život svůj. Co záleželo jim na vydání i na následcích? I tomu nejzotročilejšímu prací musel takový život býti břemenem těžko snášeným; což pak těm mužům, kteří v mladších letech okusili všech radovánek a rozkoší života v té nejvybranější společnosti?! Ze smrduté, tmavé šachty do černého těsného srubu, někdy odporného nečistotou — tak pohyboval se život jejich jednotvárně jako kyvadlo hodin, až touha po nemírné pitce, nějakém výbuchu rozpustilosti, přemohla v nich všechny ostatní předsevzetí a strhla je k nevázané prostopášnosti až do vysílení trvající.

Již se nachýlilo hodně k večeru, když po klikaté, horské cestě dolů ku Černé Skále přibližoval se čtyřspřežný povoz Sandyho. Brzy zahnul do široké ulice, kde vystoupil zástup dřevoštěpů vesele hlučící; za deset minut celá ves byla jimi oživena; oni již znali, kterak se udomácniti. Když se úplně setmělo, přišli i havíři nastrojení jak se slušelo na takovou skvělou událost. Pořádající výbor dokonce ukázal se v salonních oblecích. — Něco neslýchaného v Černé Skále; většině zdálo se to býti až trochu přemrštěné.

Když jsme s Graemem kráčeli do Black Rock hotelu, v jehož velkém skladišti ples byl odbýván, setkali jsme se s Nelsonem. Vypadal zamyšleně a pochmurně.

"Jdete, Nelsone, jistě že ano?" řekl jsem.

"Myslím, že se taky podívám," pravil váhavě; "ale nic se mi to nelíbí."

"Co pak je to s vámi, Nelsone?" prohodil Graeme hlasem veselým, "přece nejdeme ku pohřbu."

"To snad ne," odtušil Nelson, "ale přál bych si, aby se byl pan Craig navrátil domů", a dodal: "Slejvin a Idaho jsou tu spolu a není tedy ďábel tuze daleko."

Graeme dal se do smíchu jeho obavám a tak vešli jsme. Orkestr ladil nástroje. Byly tu dvoje housle, koncertina a celo. Billy Breen, celý zamilován do svého nástroje, probíral se strunami a vyluzoval z něj úryvky z melodií, jež mu připomínaly šťastnou minulost jeho mládí. Blaženost zářila mu z obličeje, a když jsem se přiblížil, utkvěl na mně svými malými modrými očky, s výrazem pýchy a ztišiv svůj nástroj, hrál dále sobě samému. Pojednou objevil se Shaw.

"Tohle je dobré, Billy," zvolal k němu. "Jak vidím, ještě jste své kouzelnictví nezapomenul."

Billy však jenom hlavou přisvědčoval a hleděl si dále hudby.

"Kde je Nixon?" tázal jsem se.

"Šel spát," odvětil Shaw. "A jsem tomu věru rád. Shledal, že lože po výplatě jest nejbezpečnějším místem. Tam mu dají kamarádi pokoj."

Po obou stranách tančírny, těsně vedle sebe stála řada soudků piva a kořalky. V jednom konci síně byli hudebníci, v druhém nálevna všelijakých minerálních a připravovaných vod pro členy svazu. Pro ty, kterým se zachtělo něčeho silnějšího, stála otevřena komora hned vedle

sálu, kde se čepovalo zrovna ze soudků, buď pálenka, buď pivo.

Ze všech koutů křičelo to jako svědectví, že je to ples a ne dupanda.

Muži se ze svých kabátů nevysvlékli, a nutili tváře své do nezvyklé pro ně vážnosti, aby nebyl setřen slavnostní nátěr — však nepřirozený stav, přetvářka dlouho nepotrvala — kdepak, kanadský dřevoštěp a plesová uhlazenost! To by spíše člověk okurky na zamrzlém rybníce vypěstoval! Každým novým tancem a každým následovavším na to přípitkem stupňovala se rozjařenost, až při čase, kdy ohlášena byla večeře, upjatost byla docela odložena a hosté začali se baviti nenuceně. (Čtenář asi ví, co znamená zábava nenucená!) V tom ohledu výbor pořádající již péče neměl. Ale byly jiné věci, které vzbuzovaly obavy.

Sotva že bylo po večeři, někteří z havířů objevili se v síni taneční bez kabátů a počali povolovati uzdu svým tanečním prostocvikům vyrážením suků z podlahy okovanými podpatky bot. Pořádající výbor, když se zotavil z prvního zděšení, vylákal je do nálevny v postranní síňce a lil do nich pálenku, jen aby zachována byla natvářka, že ples zakončil důstojně. Nejednalo se jim o ten kousek dobré pověsti v Černé Skále, ale byli tu hosté od přístaviště, většinou paní, bez nichž byl by býval ten ples tuze jednostranný. Ale nesnáze výboru rostly. Sotva že nezbední havíři byli přisazeni k soudkům, vzešla nová těžkost v orkestru. Celista

bloudil po strunách nahoru a dolů, že by se byly nad tou muzikou staré dudy zardívaly. Billy nemohl již trefit smyčcem na pravou strunu a když o mi zavadil, měl opět na ní nepravý prst. Když mne zahlédl blížiti se k němu, sebral se a s velikou sebevážností pravil:

"Kobylka klouže, pane Connore, zlá to nehoda. Kobylka klouže — tuze nepříjemné právě teď....."

Při tom potřásal malou hlavou, hned předbíhaje a opět za druhými pokulhávaje, jako by s nasazením posledních sil zápasil o život.

Ubohý Billy! Bylo mi ho líto, ale ještě více, když vzpomenul jsem na spanilý obličej, který tak láskyplně k němu se naklonil a pravil v ten večer, když svaz byl tvořen: Vy podpíšete se mnou, Billy, viďte? I zdálo se mi to přímo ukrutné, aby nyní měl ztratit poslední baštu naděje v život; to skutečně vyznamenávala pro něj ta líga.

Zatím co jsem se ohlížel odklidit Billyho Breena někam do bezpečného místa, zalehl mi v sluch divoký pokřik se strany od nálevny, který následovaly těžké spěšné kročeje, blížící se chodbou k sálu. Náhle vyřítil se tudy do tančírny muž, křiče:

"Nechte mne! Zpátky! Já vím, co dělám!"

To byl Nixon. Oděn v svém nejlepším obleku: v černých šatech, modré košili, v červené vázance, hezky vypadal, ale již polo opilý a divoce rozčilený. Právě tančil se o závod národní

skotský tanec. Angus Lachlan, bratr Campbellův, zastupoval lesáky. Nixon pár vteřin přihlížel s uspokojením, pojednou však rychlým pohybem uchopil křepčícího Škota, jenž byl slabý a malé postavy a mrštil jím přes celou tančírnu až ku stěně, kde bez ublížení zůstal vězeti na soudku. Na to stoupnul si sám do prostřed sálu a ukloniv se soudcům, sám započal tanec námořnický.

Výbor pořádající nejprv nevěděl si rady, co tu honem učinit, ale že celé shromáždění přijalo Nixonovo představení v dobré náladě, nezakročili; ovšem bylo jim dobře povědomo, že s Nixonem, je-li nasáklý pálenkou, není si co hráti.

Lehce a s jemnou obratností prováděl kroky, tvořící jednotlivé figury toho tance. Z nálevny se vyhrnuli muži do sálu a stlačili se v úzký kruh, aby viděli Nixona, jenž byl proslulý jako tanečník. Když ale dal se do divokých skoků protkaných přemety akrobatickými, tu výbor uznal za nutné zakročiti. Ozvaly se výkřiky: "Vyhoďte ho!" a opět: "Nechte ho s pokojem! — Nixone, nedbej na ně!" Nixon mrštil dvěma z výborů, kteří na něho ruce vztáhli, nazpět do zástupu a stoje uprostřed kruhu, volal vyzývavě: "Mne vyhodit?! Mne vyhodit! Jen do toho; zkuste to! Nic se na mne neohlížejte!" Potom zaskřípěl zuby, až to bylo slyšeti přes celý sál k místu, kde já stál, a dodal s ledovou ukrutností: "Jestliže který z vás na mne jenom prstem sáhne, vykoušu z něj játra, za studena."

Tak stál několik okamžiků, hledě kolem jako by si vybíral oběť, na níž by tu hrozbu chtěl vyplnit, a potom se obrátil a zamířil k nálevně a zástup v divokém řevu za ním. Ples doplesal. Ohlížel jsem se po Billym, toho zde již nebylo. Graeme zaklepal mi na rameno.

"Teď se budou dít zajímavé věci," pravil mi, "mějte oči dokořán."

"Co obmýšlíte činit?" ptal jsem se.

"Činit? Vystříhám se nejkrásněji každého styku s divochy," pravil.

Za pár vteřin byl tu Nixon zpět, mávaje lahví kořalky nad hlavou a řval jako ďáblem posedlý.

"Aj aj!" zvolal Graeme potichu. "Už do toho vidím. Tamhle se dívejte."

"Co se děje?" ptal jsem se.

"Nevidíte Idaha a Slejvina s jejich nohsledy?" odtušil. "Dostali ubohého Nixona do vleku. Idaho se mi dnes nelíbí," dodal, "zdá se mi, že se budu musit do toho zamíchat; já znám již Idahovy obyčeje, viděl jsem je dřív."

Výjev ten byl pro mne něco zas zcela nového—nevypsatelně divoký. Kolem sta mužů naplňovalo síň. Lahvice šly z ruky do ruky a muži brali si doušky, jak jim stačil dech. Za nálevním stolem neopojných nápojů v sále postavil se hostinský se svým sklepníkem a točili každý z jednoho soudku pivo nebo pálenku, co kdo chtěl, oba vysvlečeni z kabátů a s rukávy vysoukanými nad lokte; tak podávali lahve mužům. Nixon byl ve vší své staré slávě. To byla zas jednou

jeho noc. Všichni, co jich tu bylo, byli pozváni schlastat se na jeho účet. Nejblíže stáli mu někteří členové lígy, které častoval hojněji nežli ostatní. Nixon házel bankovkami, jako by to byly návěštní cedulky. Idaho a Slejvin stáli mu vždy na blízku a horlivě podávali nápoje, sami však si přihnuli málo kdy.

Šel jsem za Graemem, ne bez sevření a bez obav. Všecko bylo mi tuze nové a překvapovalo; divil jsem se chladnokrevnosti, s kterou si razil cestu skrze ten hlučící a proklínající, chechtající se a do sebe strkající chumel.

"Haló!" zvolal Nixon, když uzřel Graema. "Zde vezměte si!" a podával mu naplněnou láhev. "Vy jste beran a to dvouhlavý, s trojnásobným stužením, kam vy zasadíte ránu, tam to povolí. Vy jste čistě vyždímal tady tu kořalou nasáklou houbu —" ukazuje prstem na Slejvina, "a já vsadím pětku proti každé jednušce, že my dva napráskáme každému prazatrolenému zloději, co jich tu je." Při těch slovích vztýčil nad hlavu pěst, ve které třímal hrst bankovek.

Graeme ale učinil mu návrh, aby ještě jednou dal k dobrému svůj proslulý námořnický tanec; k těm slovům hned způsobeno bylo prostranství, neboť Nixonův tanec byl oblíben a Graemovo přání respektováno. Mimo to byl Nixon toho večera u všech ve velké oblibě. Uprostřed svého tance Nixon náhle se zastavil, rámě jeho skleslo a na tváři zračilo se leknutí, ano zděšení.

Tu před ním ve svém jízdeckém plášti a s

bičem v ruce, zrovna jak byl právě přijel, stál pan Craig. Byl bledý a oči jeho plály, ba sršely ohněm. Když Nixon ustal, Craig přistoupil až k němu a zroubiv pohledem kolem tísnící se zástup, pravil hlasem nejhlubšího rozhořčení:

"Vy zbabělci! Útočíte na člověka, kde jest nejslabší! Dávíte duši jeho pro jeho peníze!"

Zavládlo ticho hrobové. Craig sejmul klobouk s hlavy a pravil důtklivě:

"Bůh sám odpustiž vám dílo vaše dnešní noci!"

Na to obrátiv se k Nixonovi, ovinul rámě své kolem jeho šíje a pravil hlasem přerývaným:

"Pojďte, Nixone, půjdeme."

Idaho učinil pohyb, jakoby chtěl překaziti mu v tom, avšak Graeme rychle vykročil proti němu a pravil ostře: "Udělejte místo!" Tlačící se dav rozstoupil se a my čtyři jsme vyšli z místnosti. Nixon jako ve snách opíraje se o rámě vedoucího jej Craiga. Beze slov kráčeli jsme ulicí dolů do Craigova příbytku, kde nalezli jsme Nelsona připravujícího u krbu silnou horkou kávu. Byl to on, který pověděl Craigovi při jeho návratu z přístaviště o pádu Nixonovu.

Nebylo tu výčitek, ale té nejšetrnější útrpnosti jak v slovích, tak v jednání, když Craig usadil toho polo spitého, polo omámeného muže do své lenošky, vyzul mu boty, navlékl mu trepky a přinesl koflík horké kávy. Když na to pak Nixon upadl v otupělost, uložil ho do své postele a vrátil se s tváří, svědčící o hlubokém zármutku.

"Netrapte se nad tím, starý brachu," pravil Graeme laskavě.

Craig jenom na něj pohleděl, slova nepromluviv, a vrhl sebou na židli a skryl tváře do dlaní. Nastalo ticho. Pojednou dveře byly prudce otevřeny a do vnitř vstoupil Abe Baker se slovy: "Kde jest Nixon?" Pověděli jsme mu, kde jest. Ještě jsme mluvili, když nové zabušení na dveře se ozvalo a Shaw vstoupil velice znepokojen.

"Slyšeli jste o Nixonovi?" ptal se nás. Řekli jsme mu, co jsme věděli.

"Ale to ještě nevíte, jak ho dostali?" tázal se v rozčilení.

Když nám to vyprávěl, muži stáli kolem s lícemi čím dál pochmurnějšími.

Dozvěděli jsme se, že majitel hotelu vsadil s Idahem stovku proti padesátce, že do velkonoc Nixona nikdo nepřinutí, aby pil. Všechny úklady Idahovy selhaly a nyní už nezbývalo mu, nežli tři dny, aby buď zvítězil, nebo prohrál; ples byl poslední příležitostí k výhře sázky. Ale i zde doznal sklamání. Nixon všemu pokušení odolal, účastenství na plesu odřekl docela a uzavřel se ve svém srubu, dveře pevně zatarasiv, aby se té noci nikdo k němu dostati nemohl. To činíval obyčejně po každé výplatě. K půlnoci někteří z Idahových kumpánů bušili na dveře Nixonova příbytku, dobývajíce se do vnitř k němu. Nixon, když mu nedali pokoje, konečně jim otevřel. Půl hodiny přemlouvali ho, užívajíce všech možných lákadel, aby ho svedli k tomu jíti s nimi do plesu. Avšak Nixon nedal se

pohnouti, tak že konečně muži ti s klením a u velikém rozhořčení odtáhli. Po dvou asi hodinách, hodně již napiti, přišli zas a počali se znovu dobývati do příbytku Nixonova; když dveře pod jejich ranami povoliti nechtěly, vsoukali se do vnitř oknem. Nixona násilím vyvlekli z lože a přidržíce mu sklenici s pálenkou k samým rtům, nutili ho, aby pil; Nixon ale vyrazil jim sklenici z rukou a rozlil kořalku po sobě a posteli.

Buď pít nebo se prát, to měl Nixon na vybranou a proto hotovil se k zápasu; muži si podávali na posilněnou. Noc byla studená a ubohý Nixon třásl se zimou sedě na okraji svého lože. Jen jednu jedinou sklenku když vypije, dají mu pokoj, odejdou. Proč se tak vzpírat. Nikoho tu není a sklenička pro zahřátí udělá dobře. Výpar z pálenky lehtal ho v nozdrách. Nixon si pomyslil: jistě jest moudřejší zvrhnout do sebe tu sklenici, nežli se rvát a snad některého z nich skolit, aneb sám býti utlučen. Váhal, ještě se rozmýšlel, konečně povolil a vypil svou sklenici. Usadili se kolem něj, popíjeli a chválili ho, přes všechnu svou zbrklost že jest chlapík k pohledání. Tak do něj vpravili ještě jednu sklenku a odtáhli. Nixon vstal a počal se strojiti. Jeho noční hosté nechali tu na stole polo vyprázdněnou láhev; dopil ji. Peníze vstrčil do kapsy a vydal se na cestu do plesu — divoký touhou po těch vyraženích, jakým se vždycky oddával ve dny výplaty, dokud poslední dollar nebyl promrhán v bezbožném hýření. Zapomněl na vše,

na svůj slib, na svůj domov, na manželku, dítky, všecko. Celá jeho mysl zaujata byla jedinou žádostí: pít, pít a pít, až by nemohl více snésti.

Zatím co Shaw vyprávěl, Craig zmítán byl hněvem a žalem, vyráže je ze sebe zvuky bolesti a lítosti. Abe stál nehnutě jako sloup, netroufal si pronésti slova, ale když slyšel Craigovy nesrozumitelné zvuky, dodal si smělosti a počal nejprvé tiše: "Ó, ten dobytek! Ti lotři!" a již otevřela se stavidla nevyčerpatelné nádržky nadávek a kleteb, které ústa jeho uměla chrliti jako rozzuřená sopka oheň, síru a lávu. Craig naslouchal s patrným souhlasem, právě jako by mu byl Abe mluvil z duše, ale pojednou vzpamatoval se a předěšen hlasem hrůzou se chvějícím, vzkřikl:

"Zadržte, zadržte! Bůh nám buď milostiv, nesmíme takhle proklínati, Bůh uchovej!"

Abe se zarazil a v překvapení hlasem prozrazujícím lítost, řekl:

"Proč? Což nebylo to právě co jste si přál?"

"Ano, ano! Bůh mi odpusť. — Obávám se, že ano, ale toho není dovoleno nám — já nesmím tak," doložil chvatně.

"Tím se netrapte," vpadl mu do řeči Abe vesele, "o to se já sám dobře postarám," a již spustil znovu pravou litanii toho nejsprostšího láteření, jaké dokáže jedině v té divoké přírodě sešedivělý vozka. Craig se děsil a s vynaložením všech sil konečně přivedl k mlčení ta ústa oplývající a překypující zlořečením. Abe se poza-

stavil uražen nad tím a tázal se s výčitkou, zdali si ti darebáci nezasluhují všechny ty názvy, jimiž je zahrnul!

"Jistě, jistě," souhlasil Craig, "ale to není naše věc."

"To si myslím, že si to zasluhují," mínil Abe, vida, že se musí podrobiti. "Vy tomu nejste zvyklý — ovšem toho od vás nelze očekávat, ale mně — mně to dělá tuze dobře — když si mohu takhle ulehčit; takoví chlapi, pra set stakraheltsky, milionsky zatrolení," a třetí serie nejvybranějších názvů a přídavných jmen na světě se mu řinula z úst, až Craig celý usoužen konečně ho uprosil a upokojil, ale bylo patrné, jak mnoho z toho ještě kypělo Abemu v žaludku a jak za těžko mu mlčení přicházelo.

"Co si máme nyní počíti?" ptal se Shaw.

"Nic," odtušil Craig hořce. Byl úplně vysílen dlouhou jízdou od jezera domů a úplně vyčerpán a skrušen událostmi té jediné noci, které zřítily stavbu jeho, o níž pracoval leta s nasazením všech sil.

"Nesmysl," pravil Graeme; "zde je hodně co dělat."

Bylo umluveno, aby Craig zůstal s Nixonem, my pak ostatní, že učiníme vše, co možného ku shledání těch střepů zůstavších z roztřískané lígy. Právě jsme otevřeli dveře, když nám do cesty vstoupil muž ženoucí se úprkem k srubu. Byl to Džordy Crawford.

"Viděli jste toho chlapce?" zvolal nám vstříc místo pozdravu. "Ne." zněla odpověď.

Na to jsem pověděl Džordymu, kdy a jak jsem posledně spatřil Billy Breena v orchestru.

"A nešli jste za ním," opáčil Džordy překvapen a ne bez hněvu a dodal opovržlivě: "A to jste mi pěkná čeládka. Jděte mi na kolo...."

"Billy padl též," vzdychl Shaw. "Alespoň toho měli ušetřit."

Ubohý Craig. Stál zde s obličejem skřiveným vnitřní bolestí. Pádu Billyho, zdálo se, nemohl snésti. Odešli jsme, zanechavše ho se srdcem zdrceným uprostřed zřícenin jeho lígy.

KAPITOLA DEVÁTÁ.

Odveta.

Stojíce přede dveřmi Craigova srubu v pološeru kmitajících hvězd, všichni jsme pociťovali svou porážku. Mé srdce ovládala ne lítost, ale slepá zášť a hledě na ty, kteří vůkol mne stáli, četl jsem v tvářích jejich tytéž pocity. Co jsme si ale mohli počít?

Řev rozvášněných havířů zaléhal v uši naše ze Slejvinovy krčmy — chápali jsme, že té noci již ničeho by se s nimi nesvedlo. Tak hanebně býti poraženi a tak nečistě a to bez vší příležitosti k odvetě, to jistě bylo k vzteku.

"Mám chuť se na ně vrátit," pravil Abe, snaže se opanovati.

"Již to mám, muži," pravil Graeme pojednou. "Tohle hnízdo nepotřebuje míti všechnu tu pálenku, která v něm jest," a jal se nám předkládati svůj plán. Navrhoval, abychom se zmocnili Slejvinovy hospody a nálevny v hotelu a zničili všechny lihoviny, které v obou místnostech se najdou. Mně se ten nápad tuze nelíbil a Džordy mínil: "Já se poohlédnu po tom trochu. S tím nechci mít nic co dělat. To není

jen tak lehká věc a potom to by byla hříšná škoda."

Však Abe byl hned celý divoký do toho, Shaw byl také při tom, Nelson pak vážně přitakal hlavou.

"Nelson, vy a Shaw přiberte si ještě dva z našich lidí a pusťte se do Slejvinova saloonu. Slejvin s celou svou smečkou jest v hotelu, nebudete tam míti práci tuze těžkou. Hleďte ale, abyste přišli k nám hned, jak budete moci."

A hned jsme se vydali na cestu.

A nyní následoval výjev, jakého svědkem asi už nikdy více nebudu a vskutku stálo to popatření za to. Ale byly také okamžiky, ve kterých jsem si přál, abych byl raději neuposlechl hlasu Graemova.

Na cestě k hotelu tázal jsem se Graema, zdali to nebude proti zákonu?

"Zákon!" zvolal pohrdlivě. "O ten se ti kořalečníci starali nejméně. Objednají si sud lékárnického vína a nějaké kapky a prášky a začnou obchod. Nikoli. — Podaří-li se nám vylákati ten dav ven z místnosti a nám dostati se dovnitř, přinutíme je k tomu, aby oni se stali přestupníky zákona při vypuzování nás ven. Zákon nechrání kořalku podlouděnou. Spravíme-li je my teď, nebudou míti zítra čím se chlubit."

Z počátku se mi celá věc nechtěla líbiti, ale když jsem to rozvažoval, kterak celý hanebný obchod kořalou kvete na zříceninách lidského zdraví a rodinného blahobytu, a jak ze slabosti těch havířů zde táhl užitek lakotný, ne-

svědomitý dobrodruh — obzvláště jak zbabělé a lstivě sveden a nazpět stržen byl Nixon, mé obavy a námitky rozplynuly se. "Jen na ně" — bylo i mým heslem.

Ven z hotelu vylákali jsme je bez obtíží. Abe počal ječet pod samými okny a někteří nejblíž dveří vyrazili ven, aby spatřili, co se to děje. Abe hned pustil se do nich a začal hádku, hlasy a křik se množily a za tři minuty nastala venku všeobecná řež, a kde kdo v hotelu vyrazil ven, aby se do toho vložil.

Ve dvou minutách měli jsme já a Graeme dveře do sálu uzamčeny a zataraseny prázdnými soudky a bedničkami. Potom jsme zavřeli dveře, vedoucí ven z prozatímní nálevny. Komora, ve které nálevna se nalézala, byla sroubena z těžkých kládi a s malinkými, až u střechy vsazenými okénky. Dveře byly do ni pevné a uzavíraly se dvěma příčními závorami dubovými. Z té strany tedy byli jsme bezpečni.

Tančírnu nemohli jsme dlouho hájiti, poněvač opatřena byla slabými dveřmi a bylo tu několik oken, jimiž bylo lze snadno dostati se do vnitř. Ale v sále zbylo už jen pár soudků nápojů; naše hlavní práce byla v nálevně a obhájiti průchod ze sálu k ní, byl důležitý bod válečného plánu. Chodbičku tu jsme zaházeli stoly, soudky, bednicemi a židlemi. Ale již rota venku chladem noci ovanutá, počínala chápati skutečný stav věcí a divoce řičela přede dveřmi a okny hledala vstup do vnitř. Graeme měl sotva času, aby malou sekyrkou, již někde popadl, zvyrážel dna doposud nenaražených soud-

ků. Poslední dno hotovil jsem se vyraziti sám, když mne Graeme zakřikl: "Ten nechte stát. To nám pomůže," a vskutku tak se stalo.

"Teď honem za barikádu!" křičel Graeme v hluku. Sklo zařinčelo a jeden z oblehajících padl při skoku oknem do sálu. Graeme popadl ho a vyrazil ho oknem zpět na hlavy jeho soudruhů; v tom druhým oknem drali se muži již do tančírny a Graeme skokem pádil za barikádu a nepřátelé mu v patách. Prvního, který mi přišel pod ruku, popadl jsem a mrštil jím zpět na ty, kteří se tlačili za ním.

"Nyní rychle k dílu!" nařizoval Graeme. "Já budu držet barikádu — nerozbíjejte láhve na podlaze. Vyhazujte je ven tím okénkem tam," a ukazoval ku stropu.

Činil jsem se, co jsem mohl. Soudky mi mnoho času nevzaly. Brzy byla podlaha zaplavena čpícími nápoji. Vzpomněl jsem si při tom na výrok Džordyho, jenž pravil, to že jest hříšná škoda. S láhvemi to nešlo tak rychle. Co okamžik ohlížel jsem se po Graemovi a pozoroval jsem, že je tísněn; dva, tři z útočníků přes barikádu sápali se po něm a rámě jeho sráželo je dolů zpět na hlavy těch, kteří se tlačili za nimi. Byla to podívaná, viděti jej samotného se zvláštním úsměvem v tváři zápoliti s takovou přesilou rozeštvaných zběsilců a s okem zažehnutým bojovností, kterak chladně, s rozvahou a vypočítavostí se potkával s útočníky a svým hbitým, pevným ramenem je kácel dolů zpět. V patnácti minutách byl jsem hotov se svým úkolem.

"Co nyní?" tázal jsem se. "Jak dostaneme se odsud?"

"Jak je s dveřmi?"

Podíval jsem se dírou ze dveří ven. "Zástup mužů čeká venku."

"Tedy musíme se jimi protlouci!" znělo rozhodnutí a znělo vesele, ač obličej jeho byl pokryt krví a dechu sotva popadal.

"Shoďte závory a buďte hotov." Však ještě nedomluvil, byl zasažen židlicí do ramene a nežli se mohl z rány vzpamatovati, jeden z mužů přehoupnul se přes barikádu a v zuřivosti tygra vrhl se na něj. Byl to Idaho Džek.

"Držte barikádu," volal ke mně Graeme, když oba v klubku svalili se dolů na podlahu.

Rychle jsem skočil na jeho místo, ale brzy bez naděje, že bych se mohl dlouho udržeti. Měl jsem v ruce jednu dubovou závoru od dveří a točil jsem jí nad hlavou, čímž jsem přinutil dav k ústupu.

Zatím Graeme setřásl se sebe svého odpůrce, který nyní kroužil okolo něj, hledaje k němu přístupu, aby mohl vraziti do něj dlouhý nůž, který třímal ve zdvižené pravici.

"Na tuhle příležitost jsem čekal již hezky dlouho, pane Graeme," pravil s úsměchem.

"Rád věřím," odvece Graeme, "již asi od těch dob, co jsem překazil váš hrdlořezný kousek ve Frisku. Jak pak se má asi ta maličká?" dodal kousavě.

Úsměch na Idahově tváři ustoupil chmůře, kterou zkřivil se obličej jeho. Divokým vzte-

kem popaden, vyprsknul ze sebe: "Ta je tam, kam hodlám poslati vás, nežli budeme spolu hotovi."

"Ach, i tu jste zavraždil?! Idaho, vy budete viset jednoho krásného dne, to mi věřte;" v tom však již se naň zuřivec vrhl.

Graeme zachytil ránu jeho a levicí chopil to rámě, ve kterém třímal zabiják a držel je ve výši. A nyní sem a tam strkali sebou po kluzké, pálenkou zaplavené podlaze. Divil jsem se tomu, proč Graeme mu nezasazuje rány a tu jsem teprve spatřil, že pravá jeho ruka visí mu bez vlády k boku.

Byl jsem v zoufalství; zuřivci stékali barikádu, již jsem nemohl déle udržeti. Graema rychle opouštěla síla. Idaho s řevem vrhl se na něj, aby ho povalil na zem; onen pak nemohl nic nežli zabraňovati ruce s nožem. Tak se šinuli ke mně blíž. Nyní byla má první příležitost; švihl jsem vztaženým ramenem po té vztýčené pěsti, svírající vražedný nůž, který vyražen odletěl kus opodál na podlahu. Idaho zavyl bolestí a vztekem a hlas jeho se ztrácel v divokém ryku před barikádou, kde chumel útočníků náhle byl rozražen dovnitř vřítivšími se Nelsonem, za nímž se hnali v před Abe, Shaw, Baptista, Sandy a jiní s nimi.

Tlak, jaký způsoben byl v nastalém zmatku na barikádu, způsobil její pád a já byl pojednou pohřben v její ssutinách.

Sotva jsem pozdvihnul oči, srdce mi téměř přestalo bít zděšením. Při tom pádu Graeme sevřel svého odpůrce tak, že se nemohl hnouti

k ráně, ale plazil se po kluzké podlaze k svému noži; víc a více přibližovaly se vztažené jeho prsty k té smrtelné zbrani. Marně jsem napínal všecky své síly, abych se vyprostil, a bez výsledku jsem křičel na Graema, abych ho upozornil, v tom hluku nebylo možno slovům rozuměti. Nade mnou, stoje na dně sudu, stál Baptista a řval jako posedlý. Volal jsem na něho, ale bez úspěchu; podařilo se mi dosáhnouti až jeho botu, ale on necítil mého dotknutí. Graeme zdál se pozbývati smyslů a Idaho jej vlekl stále blíž k místu, kde ležel nůž. Prsty jeho se již dotýkaly střenky. V tom jako z vnuknuti vjel jsem rukou do spodků, vytáhl perořízek a pomocí zubů jej otevřel a vší silou vrazil do nohy Baptistovy. Ten se vzepjal jako poraněný tur a skočil s pronikavým výkřikem dolů a počal jako divý skákati po podlaze mezi soudky.

"Hleďte! Hleďte!" volal jsem v úzkosti, ukazuje mu, "pro všecko na světě, hleďte! Baptisto!"

Prsty již byly obemknuly a sevřely nůž a rámě vzneslo se do výše, ale nežli mohlo dopadnout k zasazení rány smrtelné, Baptista spatřil nebezpečí, jediným skokem byl u zápasících a prudkým švihem vykopl vrahu tu smrtící ocel z ruky, až se nůž zarazil naproti do stěny.

V tom zvuk ohlušující zalehl mi v uši a pojednou nastala kolem mne tma a mrtvé ticho.

Když jsem přišel k sobě, spatřil jsem se spočívaje hlavou na Graemově klíně a Baptista omýval moji tvář sněhem. Když jsem pozdvihl

Str. 146.

Víc a více přibližovaly se vztažené jeho prsty k té smrtelné zbrani.

oči, Graeme naklonil se ke mně a usmívaje se mi do očí, pravil:

"Dobrýhochu! Byl to veliký zápas a statečně jsme se v něm drželi," a dodal šeptem: "jsem vám povinen svým životem."

Slova jeho prochvěla mým srdcem, že obživlo v mocném zabušení; vždyť jsem ho miloval, jak jen lze muži muže milovati. Přec ale má odpověď byla stručná:

"Nebylo mi lze udržeti je zpět."

"Dobře jste si vedl," ujišťoval mne on a já pocítil hrdost ve svém srdci. Přiznám se, že jsem byl vděčen tomu, že jsem tak dobře vyváznul; měl jsem pouze dvě žebra nalomena. Graeme ale si odnesl přeraženou kost v zápěstí. Nebýti toho soudku pálenky, který Graeme moudře nechal naražený, a potom svrchovaně včasného vtrhnutí Nelsona s jeho družinou, byl by býval z nás denního světla nespatřil ani jediný.

Craiga zastali jsme zdravě spícího na pohovce. Jeho překvapení, když nás spatřil zkrvavěné, rozedrané a plné odřenin, bylo nám k smíchu, ale jak se probral, pospíšil nám snésti obvazy, vlažnou vodu a tak brzy byli jsme opatřeni vším pohodlím.

Baptista zrovna zářil spokojeností nad výsledkem toho zápasu a okouněl se kolem Graema a mne, dávaje průchod svým citům obdivu nejvybranějšími anglo-francouzskými výrazy. Abe však byl sklamán nad nezdarem v krčmě Slejvinově. Stalo se totiž, že když Nelson nahlédl do místnosti, spatřil tam seděti Slejvinovu francouzsko-kanadskou manželku s nemluvňátkem na klíně;

obrátil se zpět ku Shawovi a řekl: "Pojďme odsud, zde ničeho nepořídíme." A když Shaw nakoukl do krčmy, souhlasil, že se tu nedá ničeho dělat. Pacholátko drželo tu tvrz.

Když Craig slyšel vypravovati o tom celém boji, všelijak se namáhal kárati nás, ale jiskřící oči prozrazovaly jiné vnitřní smýšlení; když pak já jsem mu líčil Graemovu statečnost, kterak proti celému zjitřenému davu bránil barikádu, až byl dolů sražen židlicí, tu se mírně pousmál a položil mu ruku na koleno, a když jsem vyprávěl o jeho zápase s Idahem a o mé úzkosti, any prsty Idahovy se víc a více přibližovaly k noži, obličej jeho zesinal hrůzou a oči měl dokořán rozevřeny.

"Zde Baptista provedl ten povedený kousek," doložil jsem a on přikyvoval k tomu blahosklonně a řekl:

"To jsem byl já — a bodejž bych já to nebyl!"

"Abych nezapomněl," vmísil se do hovoru Graeme, "co dělá vaše noha?"

"Nemůže být ani lepší. To je, jako by tento — víte, takové zvířátko — sedne a vy chcete plesknout a plesknete a ono už je pryč — jak se jmenuje?"

"Komár?"

"Ano!" zvolal Baptista. "Štípnutí komára, nic víc!"

"Ale přece byl jsem tomu rád, že jsem byl pod sudy."

"Jistě, já jsem skákal a láteřil náramně zle.

To mi ale bude odpuštěno, pane Craigu — či ne?“

Craig jen se pousmál na něj tesklivě. “Bylo to přespříliš odvážlivé,“ pravil ku Graemovi, “ani to za to nestálo. Zaopatří se ještě větší zásobou pálenky a svazu je konec přece.“

“Dejme tomu,“ povzdechl Graeme vnitřní spokojeností. “Alespoň nevypadá to nyní tak tuze jednostranně, jako prvé.“

Na to jsme neměli co odpovědít; ve vedlejší jizbičce chrápal Nixon, o Billym nebylo ani slechu a někteří jiní ze svazu doráželi se ve Slejvinově krčmě. Ujednali jsme, že nejmoudřejší bude, aby zbytek noci byl stráven v Craigovu srubu, nebo nevědělo se, co se ještě přihodí. Lehl si tedy každý, kde a jak mohl a vskutku nebylo zapotřebí zpívati nám ukolébavku.

Když jsem se ráno probudil, zdřevěnělý a obolený, byla snídaně připravena a Nelson hotov sloužiti jí. Zatím co my jsme se usazovali, Craig vstoupil. Tvář jeho byla vyjasněna, oko klidné, byl opět cele svým.

“Džordy byl venku po celou noc, ale Billyho nenalezl,“ oznamoval.

Rozprávka vázla. Graeme a já jsme byli trápeni přelámanými kostmi , ostatní pak nesli následky probděné bouřlivé noci. Po snídaní, když muži hotovili se k rozchodu, Craig vzal do ruky svou Bibli a pravil:

“Sečkejte na pár minut, lidi,“ a četl svým zvučným, krásným hlasem Davidův žalm válečný —

"Bůh jest naše útočiště i síla,"

až do konce k těm vznešeným slovům —

"Hospodin zástupů jest s námi,
hradem vysokým nám Bůh Jákobův."

Ó, jak nás ta mocná slova sebrala dohromady, pozdvihla nás, až jsme se cítili zahanbeni nad svým nedůstojným hněvem a ponižující malomyslností.

Na to se Craig pomodlil. Prostými slovy, ale určitě přímými. Nejprvé vyznával svoji porážku; děkoval Bohu za nás a naši pomoc a tu pálilo mne do tváří zahanbení; prosil za pomoc a my všichni mysleli při tom na Nixona a Billyho a ty, kteří se z prohýřilé noci zkálení probudí v to čisté, slávou zářivého slunce osvícené jitro. Potom prosil za nás, abychom se stali důstojnými a věrnými služebníky Božími v tom boji proti zlu. Když jsme povstali, tiskli jsme mu ruce, mlčky, ale každý cítil, že se tu utvrzuje nový slib. Nikdo však nebyl svědkem jeho rozpravy s Nixonem. Poslal nás všecky pryč, prvé nežli s ním se setkal.

O zkažení nápojů v hotelu nebylo žádných řečí. Mnohé nepříjemné otázky byly sice položeny, ale majitel hotelu uznal za dobré potlačiti všecko to, co nesloužilo ke cti. Co se týkalo plesu samého, nemohlo se o něm říci, že byl dobropověstný, ale odpůrci lígy byli spokojeni, neli docela jásaví nad docíleným úspěchem.

Billy Breen byl nalezen Džordym pozdě odpoledne ve své vlastní staré, opuštěné boudě těžce oddychující, zabalen v rozedrané, uvá-

lené přikrývce; poloprázdná lahvice pálenky ležela vedle něj. Džordyho lítost a vztek byly i nad škotskou jeho trpělivost a rozvahu. Tu se nemohl opanovati a propukl v ne příliš mnoho, za to ale velmi těžkých slov tak důkladného proklínání, že sám Abe se svým nevyčerpatelným výlevem názvů a přízvů zůstával nepatrným nedoukem.

Ubohý Billy! Donesli jsme ho do příbytku paní Mavorové. Položili jsme ho do vyhřáté postele, zabalili ho ve vlněnou přikrývku a dávali jsme mu užívati doušky horké vody a teplého mléka. Znal jsem ten prostředek, který lékaři užívají v nemocnicích proti ochablosti cívů a srdce. Leč velmi již seslabené tělo nemohlo býti vybaveno z děsného toho rozčilení a z nachladnutí, které následovalo za prohýřenou nocí; v neděli odpoledne bylo zřetelně znát, že činnost jeho srdce rychle ochabuje. Po celý den přicházeli havíři doptávati se na stav nemoci jeho; byl' dozajista Billy v prvních letech velmi oblíben u všech a v posledních dnech všichni s velkým zájmem sledovali jeho boj proti kořalce. Všichni byli upřímně zarmouceni zprávami o jeho stavu. Když mu paní Mavorová zpívala, očí ani neotevřel, jen pohyboval svýma širokýma rukama dle noty, ale když zaslechl hlas pana Craiga ve vedlejším pokoji, tu obrátil hlavu v ten směr a vyslovil jméno jeho. V okamžení byl tu a přiklekl k posteli jeho. Namahavým, slabým hlasem nemocný pravil:

"Zkusil jsem to — probojovat se — ale jsem poražen. — Bolí mne, — že se musíte za

mne stydět. — Byl bych chtěl, — aby to bylo lépe dopadlo."

"Styděti se za vás, Billy?" odvětil Craig hlasem přerývaným. "Ne On."

"Vy jste mi — tolik pomáhali," opět šeptal Billy. "Přál bych si — abych byl lépe to dovedl." A oči jeho utkvěly na Džordym a potom se obrátily a spočinuly na paní Mavorové, která usmála se na něj a z její očí mluvila k němu láska.

"Vy se za mne nehanbíte — vaše oči to praví —"

"Nikoli, Billy," řekla ona, a já se podivil klidu v její slovech — "jsem hrdá, že si tak statečně vedete!"

Utkvěl na ní pohledem obdivu a láskyplná vděčnost oživila jeho kalné malé oči; pozdvihoval hlavu, jakoby byl chtěl povstati. Přiklekla rychle k jeho loži a vzala jeho pravici do obou svých rukou, hladila ji a políbila.

"Měl jsem se lépe bránit. Tuze je mi to líto, že jsem se Jemu zpronevěřil. — Měli podávat limonadu — hoši nemínili zle, ale tam vzadu to peklo začalo."

Džordy nemohl zdržeti proud přetrpkých slov.

"Neodsuzujte je příkře, Džordy; — oni to nemínili tak zle," zastával se jich Billy a oči jeho prosebně utkvěly na Džordym, až tento nemoha to déle snésti, pravil chvatně:

"Nu — nu, chlapče, tedy je ponechám, až padnou do rukou všemohoucímu Bohu."

Paní Mavorová počala tiše zpívati píseň;

"Tak jakýž jsem"; Billy zdřímnul; po půl asi hodině opět otevřel oči a plný úzkosti a nepokoje obrátil je k panu Craigovi.

"Zkoušel jsem to ze všech sil, chtěl jsem zvítězit," namahavě vypravil ze sebe.

Craig zatím byl se úplně zotavil a nabyl obvyklé své sebevlády. Odpověděl jasným, výrazným hlasem:

"Slyšte mne, Billy. Vy jste podniknul veliký boj a vy ještě zvítězíte v něm! Nad to pak rozpomeňte se na tu ztracenou ovečku v těch strmých horách." — Podobenství to bylo pro Billyho vždy rozkoší slyšeti. — "On ji netýral, ani netrestal, když ji nalezl — či ano? Vzal ji na lokte své a donesl domů. A tak vezme si i vás."

Billy upíral své zraky na Craiga a pravil: "Učiní to?"

"Jistě!" tvrdil Craig.

"Vskutku? Učiní?" opakoval, obrátě zraky k paní Mavorové.

"Ovšem že ano, Billy," pravila potěšně, než z očí vylily se jí prameny slzí. "Já sama bych to učinila, a On mnohem více vás miluje, nežli já."

Pohlédl na ni opět, usmál se a zavřel oči.

Položil jsem ruku na jeho srdce; bilo velmi slabě. Opět starost zakalila líce jeho.

"Má ubohá — stará matka — ona je posavad v chudobinci —"

"Já míti budu o ni péči," slibovala paní Mavorová jasným hlasem a Billy opět se usmál. Potom zvroubil očima ty, kteří stáli mu nejblíže:

Craiga, Džordyho a posléze opět spočinul na paní Mavorové; ta se opět sklonila k němu a dvakráte políbila ho na čelo.

"Povězte jí," vydechoval s těžkostí, "že On si mne k sobě vzal domů."

"Ano, Billy," zaplakala, pohlížejíc do jeho sklících se očí. Chtěl doteknouti se ruky její. Políbila ho opět. Oddechnul si z hluboka a zůstal nepohnut.

"Budiž dík drahému Spasiteli, že ho přijal k sobě!" pravil Craig ve svatoúctě.

Než paní Mavorová posud držela v rukou svých pravici zesnulého a zaštkala v prudkém pohnutí: "Ó, Billy, Billy! Vy jste mi jednou byl ku pomoci, když jsem pomoci potřebovala! Toho nemohu zapomenouti!"

A Džordy zaúpěl: "Chlapče, chlapče," a obrátiv se vyšel ven do nastávajícího soumraku.

Den na to nikdo se práce ani nedotknul; byl všem dnem posvěceným. Donesli ho do malého kostelíka, kde pan Craig mluvil o jeho dlouhém a těžkém zápase a konečném vítězství; zemřel bez bázně a se slovy lásky a odpuštění k těm, kteří nevědouce, byli příčinou smrti jeho. A nebylo hořkosti v nižádném srdci; pan Craig četl podobenství o ztracené ovci a vyprávěl, jak něžně vzal si ten Pastýř Dobrý k sobě Billyho. Nebylo promluveno slova nikým druhým v tom shromáždění, ale všichni cítili, že tam té chvíle byl svaz opět obnoven.

Položili ho pod borovicemi vedle hrobu Lewise Mavora a havíři pokryli rakev zelenými ratolestmi. Když se přiblížil Slejvin, aby i on

Str. 154.

Položili ho pod sosny vedle hrobu Lewise Mavora.

prokázal mu tu poctu — a činil to se slzami v očích — nikdo mu nebránil, ač všem to bylo velmi divné.

A když jsme se obrátili, abychom nastoupili cestu zpáteční, večerní slunce plnou září položilo se do údolí a zlatěrůžovým světlem ozářilo vrcholky stromů, i ten nový rov pod nimi. To mi připomnělo tu větší slávu budoucí, to jasnější světlo a radoval jsem se z toho, že Billy Breen zemřel, aby se té slávy účastným stal. Kterak byl bych nesouhlasil s Craigem, když pravil, že v tom právě pomstěna byla líga — vítězstvím toho zesnulého.

KAPITOLA DESÁTÁ.

Co se Slejvinovi přihodilo.

Billyho Breena odkaz Černé Skále byla nová líga, a ta znamenala více, nežli obnovení starého svazu. Byla to líga nová, v novém duchu a v nové způsobě. Smrt Breenova způsobila mocný dojem na celou tu havířskou obec; nikdy jsem si to náležitě vysvětliti nedovedl. Nálada celé obce byla obzvláště citlivá. Billy byl jeden z nejstarších zákopníků. Jeho pozvolné klesání a konečný pád byly mnohých dnů a jeho zápas za obnovení života a mužnosti byl tak nápadný, že všichni zajímali se o něj a pozorovali s účastenstvím průběh jeho. Bezděčně straníme vždycky těm, kteří vedou boj proti útisku a zápasí za svobodu; my to cítíme, že svoboda jest podstatou přirozenosti naší. Nenadálá porážka v tomto boji zvířila v lidech hlubokou soustrast se všemi těmi, kteří byli tak úkladně poraženi a trpké opovržení pro ty, kteří je byli lstivě ku pádu přivedli. Soustrast i opovržení zůstalo, ale zarmoucená mysl nad tou porážkou se vyjasnila vítěznou přeměnou v posledních hodinách života Billy Breena. Pan Craig, líče tu truchlivou událost

smrti jeho, vysvětlil jim ji jako veliké vítězství a všichni přisvědčili mu v tom, ač nechápali zúplna tajemnosti toho případu. Nicméně dovedli dobře ocenit ducha, ve kterém umírající muž vydechl slova: "Neodsuzujte je příkře, oni to nemínili tak zle." A to byl duch, ve kterém se líga obnovila.

Týž duch to byl, který tak dojal Slejvina při pohřbu, že stál u hrobu v slzách. Nadál se a připravil na to, že bude proklínán, neboť nebylo to tajemstvím, že on sám namíchal Billymu pálenku do lemonády, a zatím ta zkazka mrtvého, znějící ústy živoucích, neobsahovala nic než soustrast a odpuštění.

Dnové sebeobrany svazu smrtí Breenovou byly sečteny. Nyní nastal zápas výbojný a boj zanesen do tábora odpůrců. Členové lígy usnesli se na zřízení kavárny opatřené vším náležitým k ušlechtilé zábavě, s čítárnou a síní, aby na celé čáře byla vyvážena převaha táboru nepřátelského, tak aby přemoženi byli vlastní jejich zbraní. Hlavní obrysy celé osnovy byly obecně pochopeny, než v podrobnostech a v provedení byly obtíže i choulostivé a Craig měl opět příležitost osvědčiti svůj výborný rozmysl a zdravý náhled. Když ku příkladu Vernon Winton, který měl na starosti odbor zábavní, přišel ku Craigovi o radu, měl-li by zjednati kočující tlupu pěveckou, Craig bez rozmýšlení byl hotov s odpovědí:

"Cokoliv je počestné, přijmeme."

"Představení černochů?" tázal se Winton.

"Záleží na těch černoších!" odvětil Craig s vážně komickým úsměchem a dodal chytře: "Jdě-

te se zeptat paní Mavorové.“ A tak se stalo, že svaz pořádal divadla a koncerty, které, jak mi později Craig vyprávěl, byly pro celý tábor prostředkem k dosažení mnohého dobrodiní.

Shaw měl péči o záležitosti týkající se styků společenských. Zvláště na tom mu záleželo, aby muži, kteří vstoupili do příjemně vystrojené čítárny, byli obslouženi co nejpřívětivěji. Tam mohli rozprávěti, neb čísti, kouřiti, psáti, neb hrou krátit si dlouhou chvíli, jak kdo chtěl.

Craigovi záleželo na tom velice, aby ten, který ve správě míti má k čítárně příslušnou kavárnu, byl dobrého karakteru a slynul rozšafností, tak aby jeho vliv postačil k udržování kázně.

Craig v takových otázkách brával si radu s paní Mavorovou, která ve všech těchto podnicích měla vážné slovo.

Když jí Craig projevil své obavy, zdali bude to vůbec možné nalézti žádoucí osobnost, aby jí tak důležité místo mohlo svěřeno býti, tázala se s tváří vyjasněnou:

“Jaké obavy? Proč?”

“Poněvač nedostaneme-li k tomu pravého muže, dožijeme se nového úpadku a sklamání,“ odpověděl Craig starostlivě.

“Ale my ho dostaneme, nemějte o to starostí.“ Její důvěra v úspěch nikdy jí neopouštěla. “Uvidíte, že nám sám přijde.“

Craig hledél na ni s netajeným úžasem a řekl:

“Kdybych já měl vaši odvahu.“

“Odvahu!“ podivila se. “Ani vám nesluší takto mluviti,” a při těch slovech objevil se rů-

měnec na její líci a z hlubiny očí jejích vyšlehly plameny vnitřního zanícení; já pak jsem se divil, hledě na chladný Craigův obličej, má-li on jakou krev v žilách a pohybuje-li vůbec jeho srdcem. Jeho hlas byl klidný — snad až příliš klidný, když vážně odpovídal:

"Často bych byl zbabělcem, kdyby mi v tom nebránil stud."

A tak se stalo, že líga čekala na pravého muže, jenž se měl ujmouti vedení podniku a vésti jej úspěšně. A muž takový přišel, ale způsob jeho příchodu byl tak neobyčejně zvláštní, že já sám od té doby věřím učení o zvláštním řízení prozřetelnosti; nebo bylo tomu právě jak se vyslovil Craig: "Kdyby byl sestoupil přímo s nebe, nemohl bych býti více překvapen."

Zatím co líga čekala na svého muže, členové její se zvláštním zájmem sledovali počínání Slejvinovo, hlavně z té příčiny, že on byl představitelem mocí svazu nepřátelských. Jedině Billy Breen stál mezi ním a pomstou rozhněvaných mužů, kteří hotovi byli s ním a jeho krčmou učinit krátký proces, ale to jej nemohlo chrániti před ním samým. Hned po pohřbu Slejvin vrátil se ku své nálevně a pil a pil, více, nežli kdy před tím. Ale čím více pil, tím byl zuřivější a mračivější, a když ti, kteří u něho popíjeli, škádlili ho pro to, proklínal a zlořečíval tak hrozivě, že z obavy nechávali ho na pokoji.

Ani to mu nebylo k prospěchu, když jednou Nixon vstoupil do krčmy a dotřev se nálevny zástupem popíjejících, dával mu výstrahu:

"Není to vaší vinou, Slejvine," pravil k ně-

mu pomalu a chladně, "že vy s vaší převzácnou spřeží nepřipravili jste mne též do hrobu. Vy jste vyhrál svou sázku, ale tohle vám chci říci: že podruhé, ač je vás vždy sedm na jednoho, a byť i desetkrát tolik, odváží-li se některý z vašich chlapů nutit do mne pálenku, vrhnu se na něj a za to vám stojím, že nikoho v očekávání nesklamu — někdo to potom zaplatí životem," a po těch slovích opět vyšel ze dveří, nevšímaje si hrozivě se tvářících pijáků, kteří pohlíželi za ním. Ti, kteří neměli podílu v té lsti, kterou přívrženci Slejvinovi provedli s Nixonem v jeho srubu, dávali mu za pravdu a projevili důvěru, že co si předsevzal, to i dokáže.

Avšak nic neznamenala důtklivost výstrahy Nixonovy na Slejvina, když porovnávána byla s dojmem, jaký učinila na něj slova Džordy Crawforda. Ani to nebyla tak slova, jako způsob, kterým je promluvil. Džordy se vší svědomitostí vedl boj sám s sebou, aby stál v slovu, které byl dal umírajícímu Billymu, aby nemstil zločin zločinem, a byl v srdci rád, že zůstavil tu pomstu Všemohoucímu. A tak není divu, že hrůzovážně pronešená slova jeho, jichž význam ještě byl zvýšen pověrčivostí Irčanům přirozenou, naplnila Slejvina děsem. Bylo to druhý den po pohřbu; Džordy a já kráčeli jsme k Slejvinovi. Když jsme vstupovali do té místnosti, uvítal nás chechtot tam popíjejícího zástupu. Džordy se na okamžik zastavil. "Udělejte mi místo na minutku," pravil a protlačil se k nálevně.

"Michale Slejvine," započal Džordy a všichni muži za nastalého hrobového ticha upírali

zraky na něho, držíce nedopité sklenky v rukách. "Michale Slejvine, slíbil jsem tomu chlapci, že nebudu míti proti vám hněvu v srdci, ale složím to všechno v ruce Boha spravedlivého. Jdu vám tedy povědít, že já chci dodržet ten slib. Ale," zde pozdvihl ruku a hlas jeho zněl posvátně, jako by ani nepřicházel z úst člověka — "jeho krev lpí na rukou vašich. Nevidíte ji?"

Hlas jeho vyzněl ostře a když ukázal posuňkem na Slejvinovy ruce, tento bezděčně utkvěl na nich zraky svými, a Džordy dodal:

"Ano, a Pán Bůh vyhledávati ji bude na vás a domu vašem."

Bylo mi řečeno, že, když Džordy odešel, Slejvin se otřásl, jako kdyby sama smrt se ho byla dotknula, ale přemohl se, nutil se do smíchu, pil, zlořečil, láteřil, až konečně se přivedl v stav otupělosti a musil býti odvlečen do postele. Jeho drobná Franko-kanaďanka nemohla pochopiti, co se to děje s manželem, že se tak najednou změnil.

"Je teď jako medvěd," stěžovala si paní Mavorové, které ukazovala své děťátko, jeden rok staré. "Ani jednou mne ještě dnes nepolíbil. Je tuze zlý, ani na své dítko se nepodívá." To bylo dojista dostatečnou příčinou pro ni domnívati se, že nějaká opravdu vážná věc ohrožuje manžela, a dokládala:

"On si myslí o tomto malém robátku více, nežli o celém ostatním světě; ano více stojí o ně nežli o mne samotnou," a při tom pokrčila rameny, jakoby ukázati chtěla, jak při tom vnitřně cítí.

"Musíte se modliti za něj," radila paní Ma-

vorová, "a všechno zas obrátí se k dobrému."

"Ach, paní," povzdechla vroucně žena; "den co den se modlím za něj před ‚svatou pannou' a ku všem svatým."

"Musíte se modliti k Otci nebeskému, k tomu jedinému za něj se modlete."

"Ach, ano, chci se za něj tak modliti." Tak paní Mavorová ji potěšila, že odcházela s tváří úsměvnou, s novými nadějemi a novou odvahou v srdci.

Však brzy bylo jí zapotřebí vší té statečnosti, neboť ku konci týdne dítko se jí roznemohlo. Slejvinova úzkost a obava nebyla zmírňována doslechy, které k němu donášeny byly z tábořiště havířů; vyprávělo se, jak Džordy s jakýmsi uspokojením sledoval průběh nemoci, nepochybuje nic o tom, že mstící ruka Boží tak záhy přichvátala na něj. Nebylo to ze zlého srdce, že by to dolehnutí Slejvinovi přál, ale líbila se mu ta náhlost Boží spravedlnosti, na kteréž on zakládal důvod Boží odplaty za hřích.

Než jednoho dne byla ta Džordyho samospokojenost silně otřesena odpovědí pana Craiga.

"Zdá se mi, že vy čtete Bibli s malým užitkem, Džordy; aneb možná, že nikdy jste nepřišel na ta slova drahého Mistra, v nichž mluví o té věži v Siloe. Hleďte, abyste si je přečetl a sám si vzal k srdci za výstrahu."

Džordy vyjeveně hleděl za odcházejícím Craigem a bručel si:

"Věž v Siloe, myslí? Bodejž bych o ní nevěděl, a o babylonské věži také dohře vím, a toť se ví, že čtu také o tom rouhačí Herodesu

a těm podobných věcech. Ale, lidičky, ten je vám z horka nakvašený a nic na to nedá, ke komu mluví."

"Co bylo s Herodesem, Džordy?" vyzvídal jsem.

"S Herodesem?" obrátil se s notnou dávkou opovržení v hlasu. "S Herodesem? Člověče, co pak neznáte písma, kterak se rozlezl červy?"

"Ach, ano, nyní rozumím!" pospíšil jsem podotknouti.

"Bodejť, i sám blázen to ucítí, když ho něco praští do hlavy;" po té jadrné poznámce se rychle obrátil a šel svojí cestou. Od té chvíle Džordy spokojil se jen významným hlavy potřásáním; obzvláště za přítomnosti Craigovy dal si na slovo pozor.

Téhož večera však ještě Džordy podal důkaz, že jest v něm srdce mužné a věrné; přiběhl s chvátáním k paní Mavorové pravě:

"Myslím, že asi vás bude zapotřebí tam na druhé straně."

"Proč? Udělalo se dítku hůř? Byl vy jste tam?"

"Ne, ne," rychle se vzepřel Džordy takovému podezření. "Ale když jde člověk kolem, slyší nářek a pláč — ale já bych nevešel, kde mne rádi nevidí...."

"Možná, že by i vás tam mohli potřebovat," obrátil se ke mně. "Vy jste, jak slyším, také kus doktora," dodal opatrně, nechtěje vyjádřit svůj úsudek o mých vědomostech lékařských.

Však Slejvin nestál o mé služby, poněvač

lékař, kterého si povolal, byl ještě dost střízliv, aby mohl předepsati lék.

Zájem o Slejvina v celé obci byl valně zvýšen nemocí jeho dítka, které choval jako oko v hlavě. Těch bylo velmi málo, kteří souhlasili s Džordym a spatřovali v tom navštívení Boží soud nad Slejvinem jako odplatu za jeho zlé skutky. Ale mezi těmi málo byl Slejvin, jehož vzbouřené svědomí děsilo ho tak, že neměl chvíli pokoje a utíkal se tedy ke kořalce, aby toho červa hlodajícího v něm tak necítil. Tím však se přiváděl ve stav ještě hroznější. Nejvíce pak trpěla manželka jeho, která postavena byla mezi umírající dítko a divoce zoufajícího manžela — hrůza a zármutek ji překonávaly.

"Ach, paní," v pláči naříkala si paní Mavorové, "již po tři dny nic nejí, jenom pije, pije a pije."

Druhý den na to přiběhli ke mně v spěchu. Dítko umíralo a lékař byl spit. Shledal jsem nemluvně v smrtelné křeči ležící na klíně paní Mavorové, nad ním klečela v slzách matka jeho a lomila rukama. Slejvin stál opodál zdrcen bolestí se zaťatými rty. Pohleděl jsem na láhev s lékem, který postaven byl na stole a optal se paní Mavorové, jak ho podávala; shledal jsem, že dítě bylo otráveno. Zděšení, které Slejvin vystihl v mých zracích, uvedlo ho v podezření, že se něco osudného přihodilo, popadl mne za ruku a ptal se:

"Co je to? Je to něco nepravého?"

Chtěl jsem se vyprostit z ruky jeho, ale

on mne tak sevřel, že se mi prsty jeho zarývaly takřka až do kostí.

"Dávka ta jest dojista příliš veliká. Ale pusťte mne, zde se musí hned něco učinit."

V tom okamžení mne pustil, pravě hlasem, jímž srdce mé se zachvělo lítostí nad ním: "On zabil moje dítě, on zabil moje dítě!" A hrozným zlořečením proklel lékaře a to s takovým strašlivým vražedným ohněm v zracích, že jsem byl tomu povděčen, že ten lékař nebyl mu té chvíle na ráně, jsa spit.

Když jeho manželka uslyšela tu kletbu a seznala příčinu jeho zděšení, dala se do úpěnlivého nářku, který rozrýval srdce.

"Ach, ty můj malý andílku! Je to pálenka, která tě vraždí! Ach, můj miláčku, můj zlatý andílku! Ach, Bože můj! Ach, Michale, co jsem se ti naříkala, že ta pálenka je zlá věc!"

To bylo více, nežli Slejvin mohl snésti. Hrozně klna, odešel z jizby. Paní Mavorová uložila děcko do postýlky, neboť škubání bylo ustalo. A obvinuvši rámě své kolem šíje malé Francouzky, těšila ji a konejšila jako matka své dítko.

"Musíte státi po boku svého manžela," slyšel jsem, jak pravila. "On potřebuje vaší pomoci nyní více, nežli kdy před tím. Myslete na něho."

"Ach, ano, chci, chci," a od toho okamžení více už nepřešel hlas úpění a nářku přes její rty.

Nezdálo se, že to trvalo déle desíti minut, když se Slejvin vrátil do jizby zpět. Vypadal střízliv, klidný, upokojen. Divoký hněv docela

zmizel s tváře jeho, jen bolest zračila se v ní.

Stáli jsme nakloněni nad dřímajícím dítkem kolem jeho lože. Probudilo se a poznavši otce, pousmálo se na něj. Bylo to příliš mnoho pro toho hranatého muže; se vzlykem poklesl na svá kolena.

"Což není žádné, pražádné pomoci?" zasténal šeptem. Nemohl jsem dáti mu nižádné naděje. Povstal rychle a usebral se a tak mocí vpravil se rychle do klidu.

Avšak matku sevřely nové úzkosti. "Moje dítě posavad není — jak to jmenujete?"

"Pokřtěno, míníte?"

"A tak se nemůže dostati k Svaté Panně," dodala zoufale a pokřižovala se.

"Nebojte se nic o svého miláčka," těšila ji paní Mavorová, posud majíc své rámě ovinuté kolem její šíje. "Dobrý Spasitel náš přijme to maličké do svého náručí."

Matka však těmi slovy nedala se potěšiti. Též Slejvin stal se nepokojný.

"Kde jest velebný pán Goulet?" tázal se.

"Ach, ty jsi se špatně zachoval k velebnému pánu, Michale," zabědovala ona. "Kterak by tě svatí mohli milovati!"

"Kde je kněz?" naléhal netrpělivě Slejvin.

"Nevím jistě; nejspíš u přístaviště."

"Dojedu pro něj," rozhodl Slejvin, ale manželka snažně prosila ho, aby toho nečinil a ji samotnu v té chvíli nenechával. Slejvin sám váhal opustit své dítě v té chvíli.

Běžel jsem vyhledati Craiga a sdělil s ním

o těch nesnázích. S obvyklou při něm hotovostí měl pomoc při ruce.

"Nixon má rychlý potah, on pojede." A dodal: "Rád bych zvěděl, zdali by snad nepřivolili k tomu, abych dítko pokřtil sám. Velebný pán Goulet se mnou již několikrát vyměnil tento úřad. Pamatuji se, kterak před párma lety za mé nepřítomnosti jednomu z mých lidí pomohl přes ten Jordán, těše ho a modle se s ním a předčítaje mu z písma svatého, tak ho ku smrti připravil. Je to dobrá duše a není při něm žádných malicherností. Pošlete pro mne, bude-li zapotřebí. Pro to dítko nebude to činit žádného rozdílu a matce bude to útěchou."

Nixon byl ochoten jeti; ale když zastavil přede dveřmi, paní Mavorová postřehla v tváři jeho nelaskavost a tvrdost. Nixon nemohl zapomenouti, neboť nyní den ze dne bylo mu zápasiti s pokušitelem, kterého ve své zlomyslnosti Slejvin byl v něm opět probudil. Paní Mavorová pod záminkou, že mu dáti chce návody, pozvala ho do světnice. Nixonův zrak těkal z jedné osoby tu přítomné na druhou, až spočinul na smrtelnou bledostí pokryté tváři děťátka.

"Obávají se, že to nemluvňátko nikdy nespatří Vykupitele svého, nebude-li pokřtěno," pravila mu stlumeným hlasem.

Tvář Nixonova okamžitě se proměnila.

"Učiním vše, co jest možné, abych v čas toho kněze přivezl." To pravil a pustil se v šedesátimílovou jízdu o závod se samou smrtí.

Zdlouhavě vleklo se odpoledne toho dne a

nežli z pola vypršel čas, bylo mi zřetelné, že až se Nixon vrátí s knězem, bude pozdě. Poslal jsem pro pana Craiga. Od okamžení svého příchodu převzal velení nad námi. Byl tak prostý, tak mužný, tak něžný; bezděčně srdce rodičů s důvěrou obrátila se k němu.

Když činil přípravy ke křtu, matka pošeptala cosi paní Mavorové, která pak ostýchavě ptala se pana Craiga, zda-li by co namítal proti použití svěcené vody.

"Mně jest jedna voda jako druhá," odvětil vážně.

"A učiní také to svaté znamení?" tázala se bojácně matka.

A tak byl křest na dítku vykonán svěcenou vodou a se znamením kříže presbyterním kazatelem. Přiznávám se k tomu, že mé pojmy o pravověrném náboženství byly tím ve zmatek uvedeny, ale té chvíle myslil jsem si o Craigovi více, nežli kdy před tím. Byl dojista víc člověkem, nežli kazatelem toho dne a snad proto byl tak dobrým kazatelem, že měl v srdci tolik lásky k bližnímu — tolik lidskosti. Když četl z Písma o tom, kterak matky přiváděly dítky k Pánu Ježíši, a když jim učedlníci jeho bránili, kterak On je laskavě pokáral a ty dítky k sobě bral na klín — když v krátkém výkladu pověděl, kterak týž Spasitel se i nyní k dítkám sklání, je na své lokty béře a do nového a lepšího domova uvádí, cítil jsem v svém srdci příjemné rozlévati se teplo a jak dobře jsem chápal ten matčin vzlykot:

"Ó, Pane Ježíši, vezmi mne také, vezmi mne i s mým miláčkem."

Ten pláč hnul Slejvinovým srdcem, že zvolal škytavě:

"Annetto, Annetto!"

"Ó, ano, a mého Michala též!"

A obrátivši se ku Craigovi, ptala se:

"Myslíte, že si mne vezme k sobě, až umřu?"

"Každého, který ho miluje."

"A Michala též?" a oči její pátravě, ano žíznivě utkvěly na rtech kazatelových; "Michala také?"

Craig však jen opakoval: "Všechny, kteří ho milují."

"Ach, Michale, musíš prosit dobrého Ježíše. On jest ochráncem našeho pacholíčka." Opět sklonila se nad své děťátko a šeptala:

"Ach, můj drahý miláčku, s Bohem, s Bohem, můj andílku", až Slejvin ovinul rámě své kolem její šíje a odvedl ji, neboť, zatím co ona loučila se s ním, dítko povzdechem jí odpovídajíc, dokonalo, odšedši tam do toho domu s mnohými příbytky.

"Slyš, Annetto, neplač pro to dítko," těšil ji manžel. "Jistě jest mu tam lépe, nežli nám zde. Zdaž jsi neslyšela, co nám pravil kazatel o tom překrásném místě? A jistě, že by on všem nám nelhal."

Než, kterak může býti matka potěšena při smrti prvorozeného svého?

Za hodinu na to Nixon se vrátil s velebným pánem Gouletem. Byl to Francouz drobné postavy, uhlazených způsobů a s tváří muže sva-

tého. Craig vřele ho uvítal a pověděl mu, co byl učinil.

"Dobře jste učinil, milý bratře," odvětil zdvořile a obrátiv se k matce, pravil: "Vaše dítko jest zachováno."

Hned za velebným pánem Gouletem vešel tiše Nixon a utkvěl pohledem na tom klidném obličeji děťátka, na němž tajuplná smrt zanechala něco z toho života nadpozemského. Slejvin tiše přistoupil k němu a stál vedle. Nixon obrátil se k němu a podával mu ruku. Ale Slejvin pravil, couvaje zpět:

"Ukřivdil jsem vám, Nixone, a dnes je mi toho líto, dnes ano, jistě."

"Ani slova o tom, Slejvine," odtušil Nixon chvatně. "Vždyť můžete vědět, jak cítím, mám i já doma dítko a toužím spatřiti ho. Zde mně ta zrada nejvíc ublížila."

"Jako že je Bůh nad námi, více vám nevstoupím do cesty." Stiskli si ruce a vyšli jsme ven.

Uložili jsme dítko pod borovicemi nedaleko hrobu Billy Breena. Byl vlahý den probouzejícího se jara. Teplý vítr dral se průlomem hor do údolí a probouzel dřímající život ve všem stvoření. Travička se zazelenávala a první kvítka otvírala něžné rty květů svých k prvnímu políbení paprsků slunečních. Kněz promluvil poslední slova. Matka podepřena paní Mavorovou stála u hrobečku, zraky majíc upřeny k sněžným hřebenům hor, kde v duhových barvách splývala země s oblohou a zraky její zářily úsměvem. Ano, tvář Slejvinova byla

velice proměněna, něco jemného, ušlechtilého prokmitalo jí. Divokost, hrubost, surovost docela zmizely. Co se to s ním asi stalo — nemohl jsem říci.

Ale když toho večera do příbytku jeho vstoupil lékař, viděl jsem, že ještě jest to ten starý Slejvin. V oku jeho zaplála taková smrtelná zášť, že jsem v tom okamžiku chtěl lékaře z příbytku vyvésti. Byl napolo zpitý a v tom stavu nečistě žertovný.

"Jak se máte, dámy? Jak se daří, pánové?" pozdravoval hřmotně. "Vzácná společnost odborníků, duchovenstvo převládá. Lev a jehňátko, věru, to se povedlo, ha, ha! Kdo je tu asi jehně, ha! ha! ha! To je výborné! Je mi velice líto vás, paní Slejvinová, že vás potkala taková ztráta; však učinil jsem, co nejlepšího jsem věděl, člověk si v těchto věcech pomoci nemůže. Smrt je smrt. Na tu jsme, my doktoři, ještě nevyzráli — he, he, he!"

Nežli se mohl kdo vzpamatovat, stál mu Craig po boku a pravil pevným, jasným hlasem: "Jen na slovíčko, a uchopiv ho za rámě, vyvedl ho ven ze světnice dříve, nežli lékař mohl pochopiti, co se děje. Slejvin, který se při slovech lékařových téměř svinul na své židli, se zaťatými pěstmi a příserným okem ve zraku zvedl se a postupoval těžkými kroky ku dveřím. Předskočil jsem ho, pospíchaje rychle uklidit lékaře s cesty. Leč Slejvin byl skokem v patách, jako tigr sápající se na vyčíhanou kořist.

Lékař ho shlédl a vzkřiknul zděšením: "Za-

držte ho!“ a učinil obrat k útěku. Ale Slejvin již vrhl se na něj. Ani si nevzal času k ráně, ale uchopil ho oběma rukama za hrdlo a celou váhou svého těla srazil ho k zemi a tak ho rdousil.

Craig i já přiskočili jsme, abychom Slejvina odtrhli, než ten tak křečovitě se zaťal do své oběti, že jsme oba pozdvihli, ale odtrhnouti od sebe nemohli. V tom chvatném zápasu ucítil jsem na rameni dotknutí ruky. Byl to velebný pán Goulet.

“Prosím, nechte ho a odstupte od nás,“ pravil a rukou kynul, abychom odstoupli. Uposlechli jsme. Naklonil se k Slejvinovi a promluvil k němu několik slov. Slejvin se zarazil a s výrazem zděšení zíral na kněze, oběť svou ale nespouštěl.

“Pusťte ho!“ velel kněz. Slejvin váhal. “Pusťte ho, rychle!“ opakoval kněz a Slejvin s nesrozumitelným zvukem vzteku uposlechl a povstal pohlížeje tvrdě knězi do tváře.

Velebný pán Goulet několik okamžiků upjatě hleděl mu do očí a zeptal se ho pak:

“Co jste to obmýšlel?“ Hlas jeho byl velice mírný, ano laskavý, ale bylo v něm cosi tak mrazivého, že mně krev v žilách stydla. “Co jste to obmýšlel?“ opakoval kněz.

“On zavraždil moje dítě,“ odsupěl Slejvin.

”Že ano? A jak?“

“Byl ochlastán a otrávil ho.“

“Jistě? A kdo mu dal ten chlast? Kdo

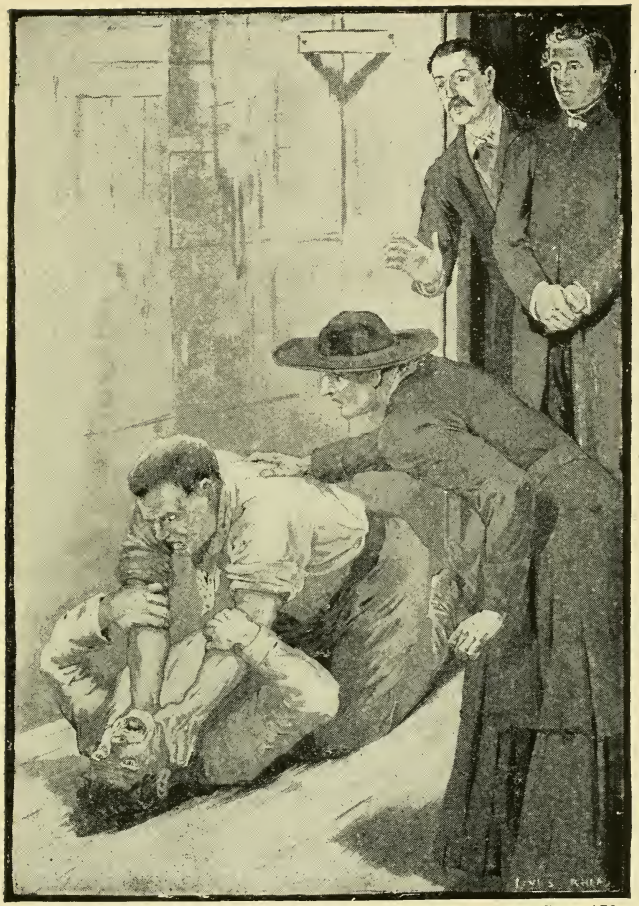

Str. 172.

Nahnul se nad Slejvinem a promluvil na něj několik slov.

z něj udělal opilce před dvěma léty? Kdo zkazil jeho život?"

Žádná odpověď na ta slova. Za ticha hrobového stejnozvučný hlas neúprosně dorážel:

"Kdo jest nyní vrahem vašeho dítěte?"

Slejvin se otřásl.

"Jděte!" A hlas vyzněl velice přísně. "Čiňte pokání a nepřidávejte k zločinu jednomu zločin jiný!"

Slejvin upjal zraky na nehybné tělo u u svých nohou a potom zase na kněze. Kněz postoupil o krok blíže k němu a vztáhna ruku, prstem ukazoval ke dveřím a opakoval:

"Jděte!"

Slejvin váhavě couval až k prahu a vešel zpět do svého příbytku. Byl to výjev neobyčejný. Kdykoliv na to vzpomenu, mám živě ten obraz před očima. Toho muže bezvládně na zemi ležícího, vzpřímenou postavu kněze se vztaženým ramenem a Slejvina ustupujícího před mocí jediného slova s obličejem prozrazujícím zápas bázně a msty.

Však lékař měl již na mále; jen ještě dvě minuty toho sevření ocelových prstů a byl by s ním konec. Jenom s největším namáháním podařilo se nám přivésti ho k životu zpět.

Co projednával kněz se Slejvinem potom, když ho dostal zpět do domu, nemohu říci. Když jsme ale toho večera kráčeli kolem jeho saloonu, doprovodivše domů paní Mavorovou, spatřili jsme tam světlo a slyšeli z vnitř přicházející neobvyklé zvuky. Vstoupili jsme a spatřili nové pustošení líhovin. Slejvin sám tu zkázu prová-

děl. Na chvíli bez slov dívali jsme se, kterak vyprázdňoval láhve a prorážel dýnka u soudků. Napadlo mi, že snad se minul s rozumem a proto s opatrností přibližoval jsem se k němu.

"Hello, Slejvine! Co pak tohle znamená?"

Zastavil se při té neobvyklé práci a obrátil se ke mně obličejem; četl jsem v něm rozhodnost i uklidněnost mysli.

"To znamená," odpovídal Slejvin, "to znamená tolik, že jsem s kořalkou hotov a s krčmou v koncích. Už víckrát se nepropůjčím za pomocníka ku vraždě člověka, ať je to chlap aneb nemluvňátko —" poslední dvě slova pronesl pološeptem. Slova kněze trefila dobře a uvízla v srdci hodně hluboko.

"Díky Bohu, Slejvine," pravil Craig, podávaje mu ruku. "Jste příliš dobrý pro takový obchod."

"Dobrý nebo špatný, s tím jsem v konci," odpověděl a s novou horlivostí se dal do vyprazdňování nádob.

"Ale nezdá se vám, že takto mařite mnoho drahých peněz, Slejvine?" pravil jsem k němu, když opět vyletělo dýnko jednoho soudku.

"Však to sám dobře vím, vždyť zrovna tento týden přiskočilo v městě na cenách za pálenku," a při těch slovech zašilhal po mně přimhouřenýma očima. "Ale on to byl také povedený kousek, který jste tenkrát v hotelu provedli."

"A nebude vám toho líto?" tázal se Craig.

"Bodejť by nebylo, ale právě proto pospí-

chám, abych to dotloukl dřív, nežli mne lítost popadne," odvětil vesele.

"Slejvine, poslyšte," pravil Craig vážně. "V čemkoliv já mohl bych vám býti k prospěchu, požádejte mne, můžete na mne spolehnouti."

"Vím, že jste byli oba ke mně hodní, toho vám nechci zapomenouti," odtušil s velkou opravdovostí.

Ještě té noci pověděli jsme o tom paní Mavorové. Craig mínil, že ta novina jest příliš radostná, než aby mohla býti odložena až do rána. Zrak její po té zvěsti se o mnoho prohloubil a ten oheň v něm ještě více se rozžehnul při slyšení té zprávy. Potom podala mu ruku a řekla:

"Konečně máte hledaného člověka."

"Jakého člověka?"

"Člověka, po kterém jste pátral."

"Slejvina?"

"A proč ne?"

"Nikdy na něj jsem nepomyslil."

"Ani on, ani kdožkoli z nás." Po krátké pomlčce doložila: "Byl nám poslán."

"Víte, že věřím, že co vy pravíte, jest pravda?" Craig vážil každé to slovo a ještě připojil: "Ale vy vždycky máte pravdu."

"Obávám se, že ne vždy," opáčila ona. Mně se ale zdálo, že slova jeho jí přišla vděk.

Celá ves užasla nad tím, když se rozneslo, že Slejvin šel ráno pracovati do dolu, a úžas ten rostl, když Slejvin v práci setrval. Nežli minuly tři týdny, líga vyjednala a koupila krč-

mu Slejvinovu a přetvořila ji a zjednala Slejvina za domácího správce.

Ten den, ve kterém znovuotevřen byl "Slejvinův saloon", jak vždy ještě i potom místnost ta zvána byla, pamatován byl dlouhý čas. Byla tu pěvecká divadelní společnost s programem cele zásadám lígy odpovídajícím; potom hostina a proslovy; však vrcholem nadšení byla řeč Nixonova na předmět: "Náš hostinec". Celkem obsahovala řeč ta vlastní zkušenosti jeho v krutém zápase s tím smrtelným nepřítelem člověka. Když se dostal až k tomu poslednímu boji, v němž podlehl, pravil:

"Nikoho neobviňuji, nežli sebe samotného, ale velmi se přec z toho raduji, že tento saloon jest dnes na naší straně, pro mé i mnohých mých kamarádů dobro, i těch, kteří od dávna touží spatřiti mne opět. Ale nežli usednu, chci ještě říci, že dluhuji celý život svůj tomu muži, který mne oné noci zavedl do svého srubu a uložil mne na vlastní své lože a druhého dne s otevřenou náručí mne uvítal; pravím vám, že toho jitra přísahal jsem Bohu, že to bylo naposled té noci."

Džordy také mluvil a jak! Nejprvé krátce ukázal na Boží prozřetelnost a její tajemné cesty, kterým ani on, ochotně přiznával, často dobře vyrozuměti nedovede; načež rozhorlil se chválou pro ten nový hostinec:

"Je to útulné místečko a sírou ani dost málo nepáchne. Ostatně hrozně se tady ušetří. Už jsem počítal —"

"To bych řek'!" ozval se rozjařený hlas z obecenstva.

"Už jsem vypočítal," vedl dále svou Džordy, nevšímaje si toho vyrušení a smíchu, který následoval, "jaké hříšné peníze ta pálenka stojí. Vy nemáte dost na jedné sklence. To-to! Ani na dvou; ani na třech. A tu poslední pijete čtyrykrát za sebou. Kdepak byste ale tohle s kávou dokázali! Koflíku je dost, pět centů to spraví na celý večer."

Nový výbuch smíchu následoval a Džordy divil se velmi, co by tu bylo k smíchu.

"Já v tom nevidím žádnou legraci. Mně samému vyklouzalo z ruky už přes sto dollárků, co jsem zde, za pálenku...." Hleděl před sebe do prázdna a ta vnitřní jeho lítost nad těmi vyklouzanými dollárky zračila se ve skřivené jeho tváři, která rychle za sebou měnila tvar, až všichni nad tím zůstali němi úžasem.

"Jsem rád tomuto saloonu, škoda jen, že už se tím nemůže pomoci tomu chlapci. Chudák, ten už je tam. Nu, jaká pomoc—je mu tam lépe — má to odbyté — na nás to čeká a jsou tu jiní...." pojednou se odmlčel a usedl. Za nastalého ticha zdvihl se Slejvin, nově zvolený hostinský. S ním povstali téměř všichni se svých stoliček a nastalo pravé řičení, až jim všem nadobro došel dech. Slejvin byl v patrných rozpacích a ve veliké nouzi o vhodné slovo — konečně z něho vyrazilo:

"Já jsem ztratil řeč — docela jsem ji ztratil, povídám.... Co se mi to přihodilo, to já

sám nevím, ani jak — ale to povídám, udělám pro vás to nejlepší, co budu moci.“

Nový hluk a hlahol souhlasu následoval.

Já sám nepodílel jsem se na tom. Byl jsem docela jinak zaměstnán. Pozoroval jsem zářící oči paní Mavorové, kterak střídavě přecházely z pana Craiga na jásající havíře a opět na Slejvina, — a byl jsem tuze žádostiv věděti, zdali snad ona to tušila, co se Slejvinovi přihodilo.

KAPITOLA JEDENÁCTÁ.

Dvojí povolání.

K povolání pana Craiga jsem, tuším, také já něčím přispěl. Povolání přišlo od nové církve z východního města; zakládalo se z části na jeho minulosti v koleji, ale hlavně na zprávách o jeho působení a práci v horách. Já však si lichotím, že mé dopisy, psané některým vlivným osobám té nové církve, nebyly bez důležitosti, proto že jsem věřil, že muž, který dovedl tak moudře ovládat zdivočilé havíře a drvoštěpy, má jistě schopnosti řídit větší práci, nežli jest horská misie. Že by pozvání zamítnul, to mi ani na mysl nepřišlo, ač měl jsem ho přece znáti lépe. On sám se tím docela málo nepokojil. Sebral se a šel s nabídkou i s dopisy důtklivě naléhajícími, aby pozvání přijal do domu paní Mavorové. Právě jsem dokončoval naléhavě naléhajícími, aby pozvání přijal, do dové, když on vstoupil. Přečetla si pozvání i dopisy klidně a čekala, až promluví.

"Nuž, co tomu říkáte, mám jít?"

Ji to zarazilo, zbledla poněkud. Ta otázka, jak jí se zdálo, prozrazovala možnost, na kterou dosavad ani nepomyslila. Že by on mohl zanechati práce v Černé Skále, to jí na mysl ani nepřišlo, ale jistě pro něj byla práce i jinde a

všude; proč by tedy neměl jíti? Obava její byla zřejma na její tváři a v těch jejích očích však četl jsem ještě něco jiného—zůstaly utkvělé na jeden dva okamihy na Craigově obličeji. Jistě mi jich té chvíle nebylo líto. Však ona byla příliš mnoho ženou, nežli aby tak snadno prozradila, co se děje v jejím srdci. Hlas její byl pevný a klidný, když se ho tázala:

"Je to velká církev?"

"Jedna z nejvybranějších církví na celém východě," odvětil jsem já za něj. "Bude to pro Craiga vskutku věc veliká."

Craig s pátravou zvědavostí tkvěl svými zraky na ní. Myslím, že si byla vědoma toho, protože ještě klidněji sobě vedla.

"Budete míti mnohem větší příležitost k práci, než jakou může poskytnouti Černá Skála a vy máte schopnosti."

"Kdo se ujme Černé Skály?" ptal se on.

"Ať zase někdo jiný to zde zkusí," vmísil jsem se do hovoru. "K čemu vy byste zde rozplýtval všechno své nadání."

"Rozplýtval!" zvolala paní Mavorová nevolí rozhořčena.

"Tedy pohřbil, zdá-li se vám to slovo vhodnější," opravil jsem se.

"Velkého hrobu nebylo by zapotřebí k takovému pohřbu," poznamenal Craig s úsměvem.

"Ach," povzdechla paní Mavorová, "vy budete jednou velikým mužem, snad nadešel již váš čas, abyste vystoupil."

Na to odpověděl Craig vážně. "Padesát jich čeká na to místo tam na východě a o Čer-

nou Skálu nestojí, nežli jeden jediný a zdá se mi, že právě nyní nikdo si zde změny nežádá; ustanovil jsem se na tom zůstati zde ještě nějaký čas."

Ani má hluboká mrzutost, ať nedím hněv, způsobený mým ve Craigovi se sklamáním nedovedly mi zastříti náhlé vzplanutí radosti v očích paní Mavorové; než s velkým se přemáháním odpověděla klidně:

"Černá Skála bude velmi ráda a někteří z nás velmi velice rádi."

Nebylo lze nikomu pohnouti ho k tomu, aby změnil své předsevzetí. Nebylo nikoho, kdo by byl převzal jeho místo.... a proč měl tu zanechati práce? To mne nejvíce pálilo, že jsem musil doznati, že má pravdu. Proč tak má býti, že právě věci pravé bývají nám často nepříjemné?

A bylo-li ve mně ještě jaké nejistoty a pochybnosti vztahmo k té věci, byly nadobro odstraněny příští neděle. Muži po službách Božích shrnuli se kolem něj a svým zřetelným způsobem dávali mu znáti, jak velice schvalují rozhodnutí jeho, ovšem oni neměli ani pochopení, jak velikou on jim přináší oběť.

Byliť tuze západní, než aby jim mohlo napadnouti, že by na světě někde bylo místo, zvláště na východě, které by mohlo západana přivábiti. To se jim samo sebou rozumělo, že západu příslušelo to nejlepší a tedy je nemohlo jednání Craigovo překvapit. V něm všichni spatřovali nejlepšího muže, jejž v životě kdy potkali a ovšem tedy rozumělo se samo sebou, aby zůstal s

nimi. Však přece se vynašli někteří mezi nimi, kteří pochopili, čeho se kazatel vzdal jim k vůli a láska jejich k němu tím jen vzrostla.

Povolání které došlo paní Mavorovou, nedalo se tak snadno odbýti; následovalo v pár dnech za Craigovým a uvedlo všechno obyvatelstvo Černé Skály v rozčilení, jakého tam až do té chvíle nebývalo.

Nalezl jsem ji jednoho dne hledící strnule na jakés právní listiny, které si byla rozložila po stole a byla v rozpacích nad obsahem jejich. Byl tu též dopis právníkův, ve kterém s ní bylo sděleno, že úmrtím otce manžela jejího stává se dědičkou všeho majetku rodu Mavorů se vším k tomu příslušícím jměním. V dopise žádány byly okamžité rozkazy, jak s dědictvím má býti naloženo a připojena naléhavá prosba, aby se bez průtahu vrátila a sama osobně uvázala se v řízení rozsáhlých statků. Dále byl list od vzdáleného příbuzného, bratrance, který uváděl mnohé důležité příčiny k bezodkladnému návratu, zejména tu, že pozůstalá stařička paní potřebuje příbuznou duši, která by ji v její osiřelosti těšila a nemnohé dny stáří oslazovala. A k těm dvěma družil se ještě list třetí, přicházející přímo z ruky tchýně její — to písmo psané rukou třesoucí zřetelněji mluvilo, nežli sám obsah těchto slov:

"Ztratila jsem svého chlapce a nyní odešel mi i manžel můj — jsem osamělou ženou. Mám dosti služebnictva i něco přátel, ale nikoho mně tak blízkého — nikoho mi tak milého a drahého jako manželku svého zesnulého syna. Mé dny

jsou sečteny. Přijď ke mně, má dceruško! Chci tebe a dítko svého Ludvíka."

"Musím jít?" tázala se zsinalými rty.

"Znáte ji dobře?" ptal jsem se.

"Jenom jednou nebo dvakráte jsem ji viděla," odtušila; "byla vždy velmi laskava ke mně."

"K jakému jí budete užitku — máť přátele. A zde jest vás tolik zapotřebí."

Dívala se na mne, přikyvujíc souhlasně k k slovům mým.

"Myslíte?" pravila.

"Zeptejte se kteréhokoli muže z celého ležení: Shawa, Nixona, Wintona, Džordyho. Otažte se Craiga," odpověděl jsem.

"Ano, jemu se svěřím," pravila v zamyšlení.

Ještě mluvila, an Craig vstupoval do domu. Ustoupil jsem do své studovny a hleděl si své práce. Mých dnů v Černé Skále bylo na mále, nárysy mé bylo třeba doplniti.

Skrze dveře viděl jsem, kterak paní Mavorová všechny ty listiny předkládala Craigovi, slyšel jsem ji praviti: "Mám též své pozvání."

Na mne v té chvíli zapomněli.

Přehlédnul ty papíry a opatrně položil je opět na stůl, aniž by slova pronesl, zatím co ona čekala dychtivě, téměř netrpělivě, aby promluvil.

"Nuže?" vybízela ho užívajíc jeho vlastních k ní před tím promluvených slov. "Mám jíti?"

"Nevím," odvětil. "Vy sama si musíte tu otázku zodpovědít; vy znáte okolnosti."

"Ty dopisy všechno vysvětlují," odtušila a

v hlase jejím byl zřetelně znát pocit sklamání. Připadalo jí, že mu na věci málo záleží.

"Jsou ty statky velké?" ptal se.

"Ano, dosti velké; nesou dvanáct tisíc ročních důchodů."

"Má vaše tchýně někoho při sobě?"

"Má přátele, ale jak zde píše, žádného z příbuzenstva. Synovec její vede péči o továrnu — železné hutě — má v nich sám též podíl."

"Jest patrně osamělá, stýská se jí asi," dodal Craig vážně.

"Co mám činit?" znovu se tázala a já dobře cítil, že si žádala od něho, aby ji zdržoval; ale on se k tomu neměl, dělal, jako by nepozoroval její napjetí.

"Není mi lze říci," odvětil pokojně. "Zde jest třeba uvážiti mnoho věcí; to dědictví —"

"Je to dědictví, které vás znepokojuje?" vpadla mu do řeči těžce potlačujíc svou mrzutost. Pohleděl na ni v překvapení. Divil jsem se té jeho zdlouhavosti.

"Ano, to dědictví," pokračoval. "Jsou zde nájemníci asi, — vaše stařičká tchýně, Marjorie-na budoucnost, vaše vlastní budoucnost."

"Statky jsou svěřeny rukám schopným, domnívám se," namítala, "a má budoucnost záleží v tom, jaké účele a práce sledovati si vyvolím."

"Víte, že jednomu není vždy snadno svaliti se sebe zodpovědnost?" zase on na to s opravdovostí. "Statky a nájemní dělníci, vše přešlo pod vaši ruku a s nimi vázány jsou i povinnosti."

"Ale já o ně nestojím — já jich nechci!" rozkřikla se ona.

"Takový život poskytuje mnoho příležitosti k dobrému," doložil laskavě.

"Já se domnívala, že snad byla by práce pro mne zde," jaksi zaraženě zatoužila ona.

"Veliká práce," pospíšil si on přisvědčiti. "Velikou práci jste zde vykonala. Ale vy ji budete konati, kamkoli se obrátíte. Otázkou jest zde pouze: kde to má býti."

"Tedy vy myslíte, že bych měla jít?" ne bez hořkosti zněla ta slova z úst jejích.

"Já nemohu vám radit, abyste zůstala," odvětil pevně.

"Jak ale mohu!" zvolala prosebně. "Musím, musím jíti?"

Jak mohl vzdorovati těmto zakrytým prosbám, nemohl jsem pochopiti. Tvář jeho byla studená a tvrdá a hlas jeho skoro drsný, když odpovídal:

"Je-li správné jíti, tedy půjdete, musíte."

Tu ona vyrazila ze sebe:

"Nemohu a nepůjdu. Zůstanu zde. Má práce jest zde, mé srdce jest zde. Jak bych mohla odejíti? Vy jste uznal a rozhodl, že jest vám to povinné zůstati zde, proč by to nemělo býti povinností i mně?"

Okamžikový záblesk v oku jeho opět vyhasl; odpovídal chladně:

"Ta práce jest mně svěřena. Mne jest zde zapotřebí."

"Ano, ano," posvědčovala hlasem plným

trpké bolesti. "Vás jest tu zapotřebí, já ovšem jsem tu zbytečnou."

"Zadržte, zadržte," zakřikl ji téměř ostře; "tak mluviti nesmíte."

"Chci tak mluviti, musím tak mluviti!" na to ona hlasem pozdviženým, svědčícím o velikém vnitřním rozčilení. "Já vím, že vy již mne teď nepotřebujete; vy máte svou práci, své havíře, své plány; vy již nikoho nepotřebujete; vy jste silný. Ale já" — a nyní již byly to výkřiky — "já nejsem silna sama sebou; skrze vás učiněna jsem silnou. Přijela jsem na toto místo co nezkušená dívka. To jste vy pro mne učinil. Váš život, vaše slova, vy sám, vy jste mne přivedl k lepšímu, vyššímu životu, než jaký jsem kdy před tím poznala a nyní — a nyní vyháníte mne odsud."

Náhle se odmlčela.

"Ó, ty slepý, zabednělý tulpase," řekl jsem si sám k sobě.

Ale on posud měl se a držel se úplně v moci, odvovídal rozvážlivě, ale hlas jeho pozbyl chladnosti, zněl vřeleji a sladce:

"Že všecko to jsem já pro vás učinil; zajisté Bůh sám velmi ke mně byl dobrotiv. A vy jste mi vskutku více pomohla, nežli se dá vypovědít slovy."

"Pomohla!" opakovala posměšně.

"Ano, pomohla," ujišťoval on, divě se jejímu posměšku.

"Vy se můžete dobře obejíti bez mé pomoci," vedla ona dále svou. "Vy víte, jak si obejít lidi, aby vám pomohli. Vy si zjednáte po-

mocníky kdykoli; však ale i já mám zapotřebí pomoci.“

Stála před ním s rukama těsně založenýma a obličej její pokryt byl bledostí a oči její byly jako prohlubně beze dna. Pohlížel na ni v němém úžasu, když s takovou prudkostí vylévala své těžkosti před ním, plna hořké lítosti.

“Já nemyslím na vás“ — patrně jeho nepřístupná chladnost ji hluboce ranila — “jsem sobecká; myslím jenom na sebe, co já sama si počnu. Zvykla jsem si ve všem obraceti se na vás, pohlížeti k vám. Vám na tom nic nezáleží, půjdu-li — ale mně — —“ netroufala si tu větu dokončiti.

V té chvíli však Craig povstal, stoje proti ní a obličej jeho byl bledý jak stěna. Když přetrhla proud svých slov, pravil k ní stlumeným, něžným hlasem, chvějícím se pohnutím:

“Ach, kdyby vy jste věděla! Nezpůsobte mi, abych se docela zapomněl. Vy ani netušíte, co činíte.“

“Co činím? Co jiného mi pravíte, nežli abych šla.“ Při tom násilně potlačovala slzy, které prudce valily se jí do očí, a jichž nechtěla mu dáti viděti.

On založil ruce za záda a nahnul se ku předu, hledě jí pátravě do obličeje, jako by poprvé studoval její tvář. Před jeho pronikavým pohledem sklopila oči; pojednou jakoby po náhlém rozhodnutí pozdvihla je opět a neohroženě patřila na něj.

Pohnul se, postoupil volně ku předu, položil ruce své na ramena její, překvapení jeho

pak ustoupilo divoké radosti. Zraky její se ani nepohnuly; jimi táhla ho k sobě. Vzal obličej její do svých rukou, usmál se jí do očí a políbil ji na rty. Ani se nepohnula; odstoupil od ní, pohodil hlavou vzhůru a zasmál se hlasitě. Přistoupila k němu, položila hlavu na prsa jeho a obrátíc tvář svou k němu, pravila: "Polibte mne." Ovinul rámě své kolem ní, políbil ji opět na rty nejprvé a potom uctivě zlíbal její oči. Pak ji od sebe odšinul, drže obě ruce její v rukou svých a zvolal:

"Ne, vy nepůjdete! Nikdy nenechám vás odejíti."

Oddychla si spokojeně a pozdvihnuvši tvář ozářenou úsměvem, pravila:

"Nyní mohu jít;" ale sotva že to dořekla, nová bledost pokryla její líc a celá se zachvěla

"Nikdy!" téměř se rozkřikl. "Nic vás nemůže odníti odsud. Budeme zde pracovati pospolu."

"Ach, kdybychom jen to mohli," povzdechla truchlivě.

"A proč ne?" rozhorleně se tázal.

"Vy sám mne pošlete. Vy sám mi potvrdíte, že jest mou povinností, abych šla," odvětila smutně.

"Nemilujeme se?" namítal on netrpělivě.

"Ach, ano, láska. Avšak láska není všechno."

"Ne! Ale láska jest to nejlepší ze všeho."

"Ano," přisvědčila zarmouceně. "Láska je to nejlepší a právě pro lásku to nejlepší konáme a obětujeme."

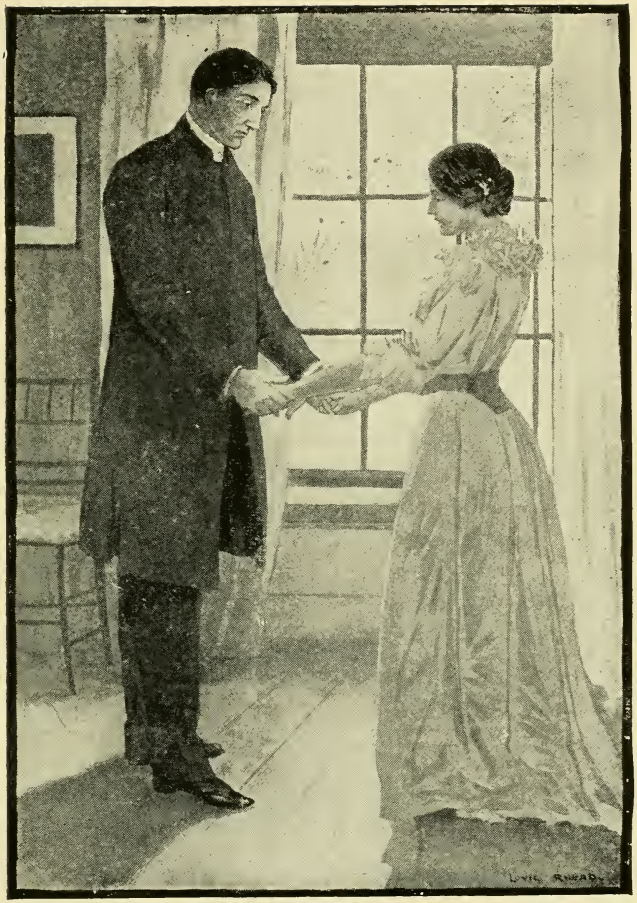

Str. 188.

Drže obě její ruce, zvolal: "Nikdy nenechám vás odejíti!"

"Není nikde lepší práce, nežli právě zde. Zajisté zde jest ta nejlepší."

A nyní jal se velmi horlivě předkládati jí své plány. Poslouchala ho žádostivě.

"Ó, kéž byste měl pravdu!" zvolala. "Vše učiním, co vy řeknete. Vy jste šlechetný, moudrý, vy mi dobře poradíte."

Lépe jistě nemohla ho přivésti samého k sobě. Na několik okamžení stál odmlčen, potom téměř vášnivě propuknul:

"Proč tedy láska zaujala místo v našich srdcích? My jsme jí nehledali. Jistě láska jest Bůh. Což by se nám Bůh posmíval?"

Uvrhl se do židle a jal se vášnivě žalovati. Poslouchala, usmívajíc se; potom přistoupila k němu a pohladila mu vlas, asi tak, jako činí matka dítku, které chce zkonejšiti a řekla:

"Ó, jak velice jsem šťastna! Obávala jsem se, že zůstanete lhostejný, nemohla jsem snésti tu myšlenku, že bych tak měla odejíti."

"Vy nepůjdete," rozkřiknul se hlasitě jako v bolesti. "Ničím nebylo by lze ospravedlniti to."

Odpověděla toliko: "Zítra mi lépe povíte. Dnes nevidíte, ale zítra uvidíte, a poradíte mi."

Vstal a chopiv ji za obě ruce, zadíval se na hodnou chvíli do jejích očí. Pojednou se vzchopil a odešel.

Stála tam, kde ji zanechal, několik okamžiků s rukami přitisknutými na srdci. Její tvář zářila. Potom popošla k mé světnici. Nalezla mne pilně zaměstnaného s malbami, když jsem však pozdvihl oči a pohleděla mi do nich, lehce se zarděla a řekla:

"Na vás docela jsem zapomněla."

"Tak mi to připadalo."

"Vy jste slyšel?"

"A viděl," opáčil jsem směle. "Bylo by se neslušelo, přerušiti vás."

"Ó, jak jsem ráda a vděčna."

"V pravdě jednala jste s velikým ohledem na mne."

"Ach, tak já to nemyslím," a růměnec na tváři stmavěl. "Jsem ráda, že to víte."

"Už jsem věděl dřív."

"A jak jste mohl? Já sama poznala jsem to teprve dnes."

"Mám oči."

Opětně se zarděla.

"Chcete říci, že lidé —" počala úzkostlivě.

"Ne. Já nejsem "lidé". Mám oči a ty byly mi otevřeny."

"Otevřeny?"

"Ovšem; otevřeny láskou."

Na to jsem jí otevřeně řekl, kterak před týdny jsem zápasil se svým srdcem a opanoval jsem ho, protože jsem poznal, jak bezvýsledná byla by to věc milovati ji, protože ona milovala lepšího muže, který lásku tu opětuje. Pohleděla na mne plaše a pravila:

"Tohle je mi líto."

"I nic se nermuťte;" řekl jsem vesele. "Já si tím srdce nepolámal; zastavil jsem to v čas."

"Ó," povzdychla, trošičku sklamána. Poje-

dnou začalo jí to trhati koutky a v okamžení propukla v nevázaný chechtot.

"Odpusťte," pravila, když se upokojila, "ale vy hovoříte, jako bych byla zimnicí."

"Zimnice se s tím nenechá ani porovnati, měl jsem tuze na mále," doložil jsem slavnostně. To vyznání strhlo ji k novému smíchu. Mně bylo milé slyšeti ji smáti se. Nabyl jsem času vzpamatovati se a uvésti se v rovnováhu, ona pak ulevila tlaku svých citů a tak se jí ulehčilo. Potom jsem se dal do žvanění o malichernostech týkajících se Craiga a mne, až jsem zpozoroval, že ani neposlouchá, co pravím, ale že myšlenky její bloudí docela jinde — kde asi, nebylo tak těžké uhodnouti.

Náhle přetrhla mou řeč:

"Řekne mi, že musím od něho odejíti."

"Doufám, že není takovým bláznem," vyjel jsem, jak se obávám trochu zhurta. Přiznávám se, že jsem nemohl ani snésti tu myšlenku, že by tito dva, kterým láska tolik znamenala, se mohli rozejíti. Ovšem jsou lidé, kteří béřou záležitosti lásky velice lehce a jsou také lidé, kteří toho nedovedou; však k takové ženě, jako tato, přichází láska jenom jednou, ale zůstane pak s ní celý život a hřeje srdce pozůstavší i po smrti milovaného. A který muž dovede se takové lásce rouhati, pro toho nemám ani vhodných slov; takový ubožák je politování hodný. Litoval jsem té ženy přede mnou stojící, naplněné blahem své nové lásky; ale již také v předtuše nastávající bolesti. Ale brzy jsem seznal, že mé námitky jsou jalovou řečí, nic jí ne-

prospívající, aby totiž zůstala a pracovala společně s ním. Řekla mi na to na všecko:

"Musíte mu pomoci co vám bude možné, bude mu bolestné pustiti mne."

Zachvění v jejím hlase vypudilo ze mne všechen hněv a nežli jsem se toho nadál, již měla mé slovo, že seč budu moci, pomohu mu.

Když jsem k němu pak přišel ještě téhož večera, nalezl jsem ho sedícího u krbu a seznal jsem, že ho musím ponechati jemu samému. Jsou zápasy, ve kterých se utkáváme a vítězíme druh vedle druha, podněcováni věrností a oddaností jednoho k druhému; jsou ale boje, které si musí každý jednotlivec vybojovati sám, jsou boje smrtelné, kde se životy ztrácejí anebo dobývají. Nemohl jsem nic, nežli položiti mu ruku na rameno bez promluvení slova. Pohlédl na mne plaše, přeměřil můj obličej a zaúpěl:

"Víte již?"

"Nemohl jsem si pomoci. Nač ale bědovati?"

"Bude míti za povinnost, odejíti," pravil malomyslně.

"Vy musíte mysliti za ni. Na vás jest, abyste ji rozumnými důvody přivedl k správnému rozřešení této věci."

"Posud do toho nevidím jasně; však světlo se dostaví."

"Mohu vám povědíť, jak já na to pohlížím?"

"Mluvte," řekl mi.

Více nežli hodinu vykládal jsem mu se vší

výmluvností a s velikým důrazem správnost a místnost svých náhledů. Nedokáže tam nic jiného, nežli jiné ženy tam mohou dokázat. Její tchýně se má dobře, je o ni postaráno. Má všechno, co může poskytnouti zámožnost, jsou okolo ní věrní služebníci a přátelé. Statky jsou a budou bez ní právě tak dobře spravovány. Za pár let třeba bude na čase podniknouti cestu na východ k vůli vychování Marjorinky; proč by se zde mělo stroskotati štěstí dvou životů?

Naslouchal pozorně, ano dychtivě.

"Dobře obhajujete svou věc," pravil potom s usmáním. "Vezmu si na to čas. Možná, že máte pravdu. Světlo se dostaví. Jistě mi vzejde. Ale" a v tom vyskočil a ruce vyhodil nad hlavu, "toho všeho nelituji, ať přijde, co přijde, mně je to vhod. Je to znamenité míti její lásku, ale znamenitější nad to, míti takovou lásku k ní, jakou mám já! Díky Bohu! Nic nemůže ji zvrtkat. Jsem hotov a to s radostí trpět pro rozkoš takové lásky."

Druhého jitra, nežli jsem se probudil, byl již za horami. Nechal pro mne následující lístek:

"Drahý Connore: Jedu k přístavišti. Doufám, až se opět setkáme, že budu rozhodnut. Teď je všechno temností. Jsou chvíle, kdy jsem zbabělcem a časem, jak laskavě sám jmenujete, i oslem; ale mám tu dobrou naději, že nikdy nestanu se — mezkem.

"Chci se dáti vésti, ano, chci býti veden. Jest mi činiti to nejlepší, ne to "skoro nejlepší". A to nejlepší jest činiti vůli Boží. Co mů-

žete jiného chtíti?! Buďte k ní laskavým tyto dny, starý brachu.

Váš — Craig.“

Jak často povzbudila mne tato slova, on nikdy se nedozví; já však pro ně lepším jsem člověkem. To nejlepší jest činiti vůli Boží. Co můžete jiného chtíti? Usnesl jsem se na tom, že svou mysl tím více trápiti nebudu; také že nebudu obtěžovati déle paní Mavorovou svými důvody a rozumy, ale to že jistě učiním: Budu k ní laskav.

KAPITOLA DVANÁCTÁ.

Láska není všecko.

Za těch dnů, za kterých Craigova návratu jsme očekávali, vycházeli jsme do lesa a do horských strání, sestupovali jsme do slují, kudy klikatě vinula se místy zamlklé klidná, jinde opět rozpustile tancující horská bystřina, bublajíc i šumíc přes balvany a útesy skalné až konečně celá upachtěná padala v náruč říčce Black Rock. Hovořil jsem, kreslil, četl, ona pak poslouchala, snila, často blahým úsměvem v líci ozářena. Ne jednou však tato čistá radost zastřena byla mrakem lekavé bázně — a tu počínal jsem svůj hovor o Craigovi až opět tvář její se vyjasnila.

Ale právě lesy a hory a ta řeka byly jí nejlepšími a nejmoudřejšími přáteli za těch dnů. Ó, jak žádoucí jí prokazovaly službu. Stromy odíny byly v nové leskmoucí se rouchu probouzejícího se léta a kypěly životem. Ševel jejich korun a hovor listí působil na duši její jako ukolébavka matčina. Stínem dotýkaly se tváře její a prokmitající proudy jasu slunečního líbaly její líc střídavě, jak laškovný větřík ve svém veselém rozmaru dovoloval. A ty hory nad námi ve slávě svého mnohobarevného odění svou

zamlklostí povznášely duše naše vysoko tam, kde sídlí mír a klid. Kmitání stínů a světla po omšelých skráních jejich neujímalo nic z neproměnitelné jejich majestátnosti. Jaká to velebnost Božího díla. Jaký bys chtěl, člověče, důkaz nad to zřetelnější! Říčka si zpívala hopkujíc kolem boků těch skal bez bázně, že jí zastoupí cestu v jejím spěchu na daleké cestě k hlubinám mořským. Paní Mavorová rozuměla té písni a její statečnost rostla.

"I nám se otevře cesta," pravila a já věřil slovům jejím.

Ale v těch dnech nebylo mi možno vystopovati mysl její; byla mi jako zcela novou známostí. Léta s ní spadla, byla zas jako dívka plna vřelého cítění. Byla tak milá jako prve, ale přistřela se něžným ostychem, se stydlivostí střídala se sdílnost a vědomí prozrazující v její líci prociťovanou slast, již potvrzovaly jasné pohledy jejích očí — to vše bylo mi při ní docela nové. Její úplná důvěra v Craiga dojímala.

"On mi poradí, co činiti," opakovala si co chvíli, až jsem zcela dovedl si představiti, jak bude jemu úplně nemožné tuto důvěru zradit a býti co jiného nežli tím nejvěrnějším a nejlepším.

Začal jsem se obávati příchodu Craigova, až odhodlal jsem se vzkázati pro Graema a Nelsona, kteří byli jeho důvěrnými přáteli i rádci. Oba byli vypravováním mým velice zaujati, neboť jsem měl za dobré se vším svěřiti se s nimi; avšak k mému podivení, ano, k mé mrzu-

tosti shledal jsem, že se docela nesrovnávají s mými náhledy a věci ty nechtějí spatřovati v takovém světle, ve kterém já jsem je viděl. Marně jsem odpíral tomu šílenství, aby těm dvěma bylo dovoleno rozejíti se. Graeme shrnul výsledky té rozpravy svým úsečným způsobem a to s opravdovostí slov ne obvyklých při něm:

"Craig bude věděti lépe nežli který z nás, co pravého jest zde činiti a on to učiní, a žádný z nás ho od toho neodvrátí. A co mne se dotýče," dodal, "mrzelo by mne to, abych jen pokus učinil v té věci."

To mne dopálilo, takže jsem vzkřikl:

"To je hrozná hanba! Jeden druhého miluje. Vy mluvíte nesmysl z pouhé blouznilské nálady."

"Učiní, co za správné uzná," vložil se krátce Nelson do sporu.

"Správné? Nesmysl! Bylo by to správné zahnati od sebe bytost, kterou miluje?"

"On sám sobě se nelíbil", nábožně uváděl z Písma Nelson.

"Nelson má pravdu," souhlasil Graeme. "Nechtěl bych ho viděti slabého."

"Slyšte, lidi!" hnal jsem na ně útokem znova; "nezavolal jsem vás sem pro to, abyste Craiga v jeho zbrklosti podporovali. Myslil jsem, že dovedete užívati rozumu, jak se patří."

"Connore, slyšte," pravil Graeme, "nevztekejte se, to zanechte pohanům; je to špatný zvyk a bezúčelný k tomu. Craig půjde tou cestou, na kterou padati bude světlo jeho; při všem, co mi jest svatého, nepřál bych si viděti, aby

padl; nebo jestliže on počne mdlíti jako všichni my, bude to jakoby hvězda polární spadla s mých nebes."

"Je to krásně sobecký duch," zabručel jsem.

"Ba právě že ano. Nejsem svatým, ale chci míti někoho, dle nějž bych mohl sebe spravovati."

Po uplynutí asi jednoho týdne Craig za časného jitra zastavil před svým srubem. Poznal jsem hned z jeho tváře, že probojoval svůj boj a zvítězil v něm. Byl na cestě celou noc, a div že nepadl únavou.

"Connore, starý brachu," pravil ruku mi nesa vstříc. "Jsem jako vymrskán. U přístaviště byla zlá mela; ubohému Colleymu jsem oči zatlačil. Bylo to děsné. Musím na lože. Obstarejte Dandyho; ale dobrodušně, chcete?"

"Ach, na kolo s Dandym!" řekl jsem, neboť dobře jsem věděl, že to nebyla rvačka na přístavišti, ani bdění, ani ta dlouhá cesta, co otřáslo železným čivstvem jeho a propůjčilo mu takovou tvář. "Jděte si lehnout, já vám něco připravím."

"Vzbuďte mne odpoledne," pravil mi; "čeká na mne. Snad sám ji navštívíte" — jeho rty se zachvěly — "mé čivy jsou skoro ty tam." Na to s úsměvem umdlévajícím dodal. "Způsobuji vám mnohé nesnáze."

"Jděte k hromu!" vyrazil jsem ze sebe, neboť mne hrdlo zrovna pálilo bolestí ze zármutku nad tím.

"Myslím, že raději půjdu spát," odtušil

ještě se usmívaje. Nemohl jsem již promluviti a byl jsem rád, že jsem měl příležitost zůstati sám s jeho koněm.

Když jsem se navrátil do vnitř, nalezl jsem ho s hlavou v dlaních nad stolem tvrdě spícího. Uvařil jsem mu čaj; přinutil ho vzíti teplou lázeň a tak připravil ho do postele, sám pak odebral jsem se k paní Mavorové. Kráčel jsem se srdcem plným obav, ale to proto, že jsem zapomněl, jakou ženou ona byla.

Stála ve světle okna, čekajíc na mne. Obličej její byl bledý, ale klidný, z nezhlubných očí zářila jí hrdost; přívětivý úsměv pootevřel ji rty, hlavu nesla jako královna.

"Vstupte", zvala mne. "Nemusíte se nic obávati říci mi vše. Viděla jsem ho, když se vracel domů. Nepodlehl, díky Bohu. Jsem na něj pyšna; očekávala jsem, že si zůstane věrným. On mne miluje —" to s ostrým přídechem a slabá červeň zbarvila její líc — "ale on ví, že láska není všechno — ne, láska není všecko! Ó, jsem ráda a jsem hrda!"

"Ráda!" užasl jsem překvapen.

"Vy byste ho přece nechtěl spatřiti zpronevěřeného!" zvolala s hrdým vzdorem.

"Ó, to je všecko vznešené snění, vrcholící v čirém nesmyslu," v horlivosti své řekl jsem, nemoha se zdržeti.

"Tak byste neměl mluvit," odvětila a hlas její zněl jako zvon. "Čest, víra a povinnost jsou pocity, ale není to citlivůstkářství ani nesmysl."

Vzdor svému rozhorlení byl jsem plný úžasu a obdivu toho ducha, ve kterém pojímala tu

věc ta žena, stojíc nade mnou vzpřímena. Když jsem ale vyprávěl, v jakém stavu se vrátil, jak byl celý vysílený, naslouchala, měníc barvu a hluboce oddychujíc; její hrdá, udatná mysl ustoupila a jenom láska, plná touhy a útrpnosti hleděla jí z očí.

"Mám jíti k němu?" ptala se mne s dychtivostí, hlouběji se zardívajíc.

"Spí. Řekl že přijde k vám," odpověděl jsem.

"Budu ho očekávat," děla ona na to měkce; něha, s jakou ta slova promluvila, vnikla přímo do mého srdce, tak že se mi zdálo, že býti milována takovou láskou již samo stojí za hodné utrpení.

Za časného odpoledne učinil jí návštěvu Graeme. Přivítala ho s rukama vstříc mu vztaženýma, řkouc hlasem přitlumeným:

"Jsem velice šťastna."

"Jste skutečně?" ptal se on dychtivě.

"Ó, zajisté," na to ona, ale hlas její vyzněl jako zaštkání. "Skutečně, skutečně."

Mluvili spolu dlouho, až dle mého zdání nadešel čas návštěvy Craigovy. Pokynul jsem Graemovi k odchodu. Tisknul jí ruku a díval se jí do očí dlouho a pevně a řekl potom:

"Jste ještě lepší, než za jakou jsem vás kdy měl. Chci i já býti lepším mužem."

Její oči zalily se slzami, ale úsměv neustoupil z nich, když mu odpovídala:

"Ano, stanete se dobrým člověkem a Bůh pro vás připraví práci."

Sklonil hlavu na její ruce a ustoupil zpět

jako před panovnicí; nepromluvil slova až před dveřmi příbytku Craigova. Tu promluvil tonem poníženým: "Connore, veliká je to věc podmaniti si sebe sama. To stojí za to. Zkusím to."

Nechtěl jsem si dáti ujít jeho setkání se s Craigem. Nelson byl pilně zaměstnán připravováním čaje. Craig psal poblíž okna. Pozdvihl oči, když spatřil přicházeti Graema, pokynul mu v přívětivém pozdravu. Graeme ale přistoupil až k němu a levou ruku na rameno mu položiv, podával mu pravici.

Craig, vzpamatovav se z náhlého překvapení, povstal a pohleděl zpříma na něj; uchopil nabízenou mu ruku oběma svýma a držel ji pevně bez pronesení slova. Graeme první promluvil a hlas jeho překypoval pohnutím:

"Vy jste veliký muž — dobrý muž. Dal bych za to něco, abych získal vaši povahu."

Ubohý Craig stál tu zaražen, hledě na něj, ani si netroufal promluviti, až za několik okamžiků řekl tiše:

"Ani velký, ani dobrý, ale díky Bohu, také ne právě zrádce."

"Dobrý muž!" vedl dále svou Graeme, potřepávaje mu rámě. "Dobrý muž, ale za cenu tuhé práce."

Craig rychle se posadil a řekl prosebně: "Nechte toho, milý bratře!"

Doprovodil jsem Craiga až ku dveřím bytu paní Mavorové. Neslyšela nás přicházeti, ale stála poblíž okna, hledíc mlčelivě vzhůru na hory. Byla oděna v nějaký bohatě se nesoucí oděv a k prsům měla připnutu kytici divokých květin.

Nikdy nezdála se mi tak krásná. Nic jsem se tomu nedivil, že Craig uvázmul v kroku na prahu příbytku a zahleděl se na ni. Obrátila se a spatřila nás. S radostným zvoláním: "Ach, můj miláčku! přišel jsi ke mně!" přichvátala mu vstříc s rozpjatou náručí. Obrátil jsem se a dal se na útěk, však ten výkřik a její přivítání dlouho zůstaly mi v paměti.

Toho večera bylo rozhodnuto, že paní Mavorová se vydá na cestu příštího týdne. Jistý havíř se svou manželkou také se připravili k cestě na východ a já se též připojil k té družině.

Celá osada se roztruchlila po slyšení té zprávy; ale bylo dáno do hlasu, že každý výraz bolesti neb zármutku před očima paní Mavorové bude považován za nevhodný. Nemělo se jí činiti nic nepříjemného.

Ale když jsem navrhnul, aby k uvarování dojemných výstupů odjela bez osobního loučení, rozhodně se tomu opřela:

"Musím dáti s Bohem každému muži osobně. Oni milují mne, já pak miluji je."

Bylo též usneseno předem, aby žádných důkazů přízně jí nebylo podáváno, když ale Craig doslechl, že každý havíř obzvláštně se stará, aby ji nějakým darem překvapil, přivolil k tomu, aby tedy všichni společně se sjednotili na jednom daru. Bylo usneseno, koupiti jí prsten. A kdyby bývaly nebyly příspěvky omezeny na dollar za osobu, byla by peněženka, kterou jí Slejvin podal po přečtení pamětního listu při hostině na rozloučenou několikrát tak naplněna zlatem. Při večeři nebylo pro-

slovů leč jediný, který jsem přednesl za paní Mavorovou a to její vlastními slovy; a kdybych si je byl dobře v paměť nevštípil, byl bych jistě se svou řečí uvázl. Začal jsem těmi obvyklými slovy: "Pane předsedo, dámy a pánové! Paní Mavorová — —" — dále jsem se nedostal; při vyslovení jejího jména muži vystoupli na židle a výskali, dokudž jim neselhal hlas. Bylo jich přítomno přes dvě stě a padesát a výjev ten překonal všechno pomyšlení. Ale přes to vše přec jsem dokončil svou řeč; začala asi takto:

"Paní Mavorová jest hluboce dojata důkazy lásky vaší a prsten vámi darovaný vždycky bude nositi s vděčností"; — a končila:

"Má jedinou k vám pouze žádost, abyste byli svazu věrni a stáli oddaně po boku těm, kteří nejvíce učinili proň. Přála si též, abych vyslovil, že ať jakkoli daleko vzdálena, srdce její zůstane v Černé Skále a její touhou a největší radostí bude navrátiti se zpět."

Potom došlo na tu oblíbenou píseň: "Krásnou vlast připravil — — —" Mužům nechtělo se do zpěvu ani při refrainu, to proto, aby neztratili sladký zvuk jejího hlasu, kterýž tak rádi slýchali. Při předposledním verši pokynula mi. Přistoupil jsem k ní, kde stála, vedle Craiga, který ji doprovázel. "Požádejte je, aby zpívali," naléhala. "Nemohu toho snésti."

"Paní Mavorová si přeje, aby jste spolu s ní zapěli refrain", řekl jsem a hned muži se zvedli a prodychovaly hrdla. Nebyl to krásný

zpěv z těch drsných, chraplavých hrdel, ale Craig se sklopenou hlavou nad harmoniem svědčil, jaké vzpomínky dotýkaly se jeho srdce v té chvíli: domnívám se, že vzpomínal těch dob, když její jasný hlas se odmlčel a na dlouhý čas neozařoval drsný zpěv havířů. A když utichly hlasy, Craig dále probíral ty známé akordy, až polou k němu se obrátíc, ještě jednou tichým, líbezným hlasem refrain opakovala. Zdálo se, jako by zpívala jemu samému; tak asi to přijímal Craig, neboť usmíval se na ni úsměvem plným odvahy a lásky.

Na to po celou hodinu stála a podávala si ruce na rozloučenou s těmi hrubými, ale prostosrdečnými muži, jimž po pět roků byla takovým podnětem k dobru. Dělo se to obdivuhodně pokojně; bylo totiž dáno mužům na srozuměnou, že žádné výstřednosti trpěny nebudou. Abe byl slyšen prohlašovati, že každého zbrklíka, jenž se nedovede opanovati, aby se slušně choval, bez milosti vyhodí z místnosti; také jim důkladně na srdce vložil, že její ruka není rukojetí u pumpy.

Konečně rozešli se všichni až na osobní její čestný průvod; který tvořili: Shaw, Vernon Winton, Džordy, Nixon, Abe, Nelson, Craig a já.

Skutečné loučení teprve nastalo za svítání jitra dne následujícího, kdy dvě stě mužů mlčky stálo kolem dopravníku a když uveden byl v pohyb, mávali klobouky a provolávali svůj poslední pozdrav do ochraptění.

Její místo bylo na předním sedadle mezi Abem a Craigem. Craig držel na svém klíně malou Marjoru. My druzí usadili jsme se do Graemova vozu. Winton měl ten vhodný nápad navrhnouti, abychom nejeli prvnímu vozu v patách, a tak jsme se zdrželi, hledíce za dopravníkem, až zmizel v rozsedlinách skalních.

Paní Mavorová povstala, opírajíc se jednou rukou o rámě Abeho, druhou mávala na rozloučenou. — Její krásné oči zářily z hlubin její čisté duše a rty její usmívaly se. Když konečně obraz její zmizel nám s očí, pohnutí proběhlo zástupem, jako němé zaúpění. Winton zalkal bezděčně: "Bůh nám pomozi!"

Zavírám oči a vše opět spatřuji před sebou, jako tehdy. Ten zástup kynoucích havířů osmahlých tváří, ty čtyry bujné oře, tepoucí tvrdou cestu a vedle vozky vztýčenou postavu přívětivě kývající a úsměvem vděčně poslední pozdravy odplacující, — vše to v rámci nebetyčných hor, jichž témě, jiskřící se bělostí v záři vycházejícího slunce svítí. Jaký obraz, jak rád na něj hledím, ač vždy mi připomíná jiný, na nějž pohleděti lze jenom skrze slzy.

Hledím přes pruh stále šířící se vody, na skupinu mužů stojících na přístavišti s obnaženými hlavami a každý pravý hrdina, ač žádný z nich toho ani netuší, nejméně ten, který stojí jim v popředí, každý silný, rozhodnutý, sám v sobě přemožený. Tak hledě, spatřuji ho jak opět obrací se zpět k těm lidem v horách, —

nezapomínaje, ale co den znovu se rozpomínaje na svoji velikou lásku, která zaujala jej, ale maje na mysli také to, že láska není všechno. To jest, co člověka dohání k slzám.

Ale právě pro ten druhý obraz aspoň dva z nás jsou dnes lepšími lidmi.

KAPITOLA TŘINÁCTÁ.

Kterak Nelson přišel domů.

Skrze celé dlouhé léto hory i bory — byli jsme spolu. A ještě přes celou zimu měl jsem pilno s jich malováním, protože ti lidé od železnic žádali si míti mých obrazů nové tucty. A tak mi opět a opět na paměť byly přiváděny výjevy, jichž svědky byly zamlklé borovice a velebné sněhule nebetyčných hor. A vedle nich též objevovali se osmahlí havíři v červených košilích, velicí ve své prostotě, dobrosrdeční, ale drsní, smělí, však ne vysokomyslní. V těch chvílích často byl jsem chtivostí popaden kupiti je na plátno tak a zase jinak a tak to přišlo, že má studovna naplněna byla postavami z Černé Skály. Mám je zde všude kolem sebe. Graema a jeho lesáky: Sandyho, Baptistu, Campbella a jim k boku starý Nelson; rovněž Craig se svými havíři Shawem, Džordym, Nixonem a ubohý Billy se správcem hostince svazem založeného. Připadalo mi, že jsem stále ještě mezi nimi živ, a že přelud ten stával se pravděpodobnější častými, živým líčením oplývajícími dopisy, které mi čas od času posílal Graeme. Také Craig dával o sobě slyšeti v krátkých přestávkách a v kratších ještě li-

stech. Jemu zaslal jsem obšírnou zprávu o tom, kterak jsem paní Mavorovou vyprovodil až na loď a sledoval odjezd její až zmizela z obzoru a jak kynula mi rukou, na níž třpytil se dar horníků a jak se na mne smála z přehlubokých svých očí. Ty oči mne často přivedly k zoufalství, osvědčujíce mi, že kolem vzato, žádným velikým umělcem nejsem i přes to, že přátelé moji, kteří se u mne na pokuř sešli, nemohli štětec můj dosti vynachváliti. Dobře vystihnu řasy i vlasy, ústa i držení těla, ale oči! Marné namahání: zde jsem vždy doznal jenom sklamání. Ten obraz paní Mavorové, který visí na mé stěně, jest sice předmětem obdivu mých hostů, ale havířům na západě nesměl bych ho ukázati. Z dopisů Graemových nejčastěji se dozvídám o Craigovi a jeho práci a též o Nelsonovi, kdežto Craig obyčejně se zmiňuje o Graemovi a Nelsonovi a kterak mu vydatně v práci pomáhají, aby ucpali tu mezeru , která se nikdy nedá zaceliti. Ti tři jsou často pohromadě a tomu jsem velmi rád, zvlášť k vůli Craigovi, jehož obličej s výrazem žalu, vždy ale plný odhodlanosti a často až ženský něžný nikdy se mne nevzdaluje, aniž kdy mi dává pokoje.

Ty řádky díků, které mi poslal, byly veskrze karakteristické. Nebylo v nich vystavování se za hrdinu, tím méně nějaká sebelítost; netajil svou bolest, ale také se jí nevynášel, čině co nejvíce z toho, co bylo k radosti. Ještě dnes jest mi ten jeho dopis povzbuzením a často přímí mou mysl sklíčenou.

Na jaře došla mne nenadálá, překvapující zpráva, že Černá Skála zanikne. Doly měly býti zavřeny 1. dubna. Když důlní společnost vylákala si vstříc důvěru obecenstva rozšiřováním přehnaných zpráv o báječném bohatství minerálních pokladů, když rozmrhala veliké obnosy peněz rozšířením dolů, až jejich výnosnost byla úplně zajištěna. tu pojednou beze vší patrné příčiny a bez všeho vysvětlení doly zavřela a zmizela z obzoru. S ní ztrácí se také Černá Skála, ne bez mnohých ztrát a mnohého proklínání se strany mužů sem vylákaných ze vzdálenosti sta mil, pro nic, nežli aby pomohli společnosti provésti tu prazvláštní a nevysvětlitelnou hru.

Co se týkalo mne samotného, velmi mne mrzelo, že již nikdy nebudu moci uvésti ve skutek svůj úmysl vrátiti se do Černé Skály. Za to však nalezl jsem náhradu v tom, že tři nejtypičtější muži, jako představitelé toho života tam, brzy sami mne navštíví ve vlastním mém domově a "doupěti". Graemův list sliboval, že během měsíce přibudou — alespoň on a Nelson. Craig o něco později bude je následovati.

Sotva že mne došly ty veselé zprávy, hned obeznámil jsem o tom mladého Nelsona a jeho sestru a smluvili jsme se oslaviti radostnou tu novinu zvláště výborným obědem. Největší mojí rozkoší bylo vylíčiti jim, kterak starý Nelson si velice na svých dítkách zakládal, kterýchž nebyl viděl přes patnáct let. Asi před pěti lety matka jim zemřela, farma jejich by-

la prodána a ony přesídleny do města, každý otec mohl býti na ně hrdý. Syn byl pěkného vzezření, hezky urostlý a s tváří oduševnělou, dívka připomínala mi otce. Táž odhodlanost a hotovost rýsovala se jí kolem úst a tytéž vášně dřímaly jí v tmavošedých očích. Krásná nebyla, ale nesla se slušně a člověk vždy rád se na ni podíval dvakrát. Jistě by to stálo za něco viděti její setkání s otcem.

Ale osud, ten ze všech nás největší umělec, málo dbá na naše pečlivě vykrouhlené kresby a jasné barvy, ve kterých my sobě malujeme mlhavé obrázky. Ale pojednou drsnou rukou vše přemete, a jedním mávnutím štětce to, co bylo jasné a veselé, přemaluje na černo! A právě tohle šibalstvo vyvedl mně, když jednoho večera po dlouhém a netrpělivém očekávání zpráv ze západu, dveře u mého příbytku náhle byly otevřeny a proti mně vystoupil Graeme jako duch, šedivý a bez hlasu. Můj výkřik radostného přivítání byl zadrhnut v hrdle při pohledu na jeho vyzáblý obličej; nemohl jsem leč pohlížeti na něj a čekati až promluví. Chopil se mojí ruky, pokusil se promluviti, ale slova mu selhala.

"Sedněte si, starý brachu," vybídnul jsem ho a vstrčil do své lenošky, "a vezměte si na čas."

Uposlechnul, hledě na mne svýma hořícíma nevyspalýma očima. Srdce mne bolelo nad jeho bídou, i řekl jsem mu vesele: "Nermuťte se, stará třísko! Však to nemůže býti nic tak tuze zlého. Jste zde v bezpečí a jste živ a zdráv."

Tak všelijak jsem ho povzbuzoval a dával mu čas, aby se zotavil a sebral. Ale jen se otřásl a zaúpěl, ohlížeje se kolem.

"Nu, tedy, Graeme, nechte se slyšet. Kdy jste přirazil sem? Kde jest Nelson? Proč jste ho nepřivedl až sem?"

"Jest zde — na stanici — v rakvi," odpovídal váhavě.

"V rakvi?!" opakoval jsem jako ze sna a všechny mé krásné představy o shledání otce s dětmi rozplývaly se v mlhy. "Jak se to stalo?"

"Vinou mé proklaté zbrklosti," zaúpěl hořce.

"Co se stalo?" ptal jsem se.

On však nedbal mojí otázky, ale žádal naléhavě:

"Musím viděti jeho děti. Čtyry noci již nespal jsem. Již ani sám nevím, co dělám, ale pokoje nenaleznu, dokud se nesetkám s jeho dítkami. Přislíbil jsem mu to. Přiveďte mi je."

"Zítra na to času dost. Jděte si odpočinout, zítra vše spravíme," naléhal jsem.

"Nikoli," odtušil prudce. "Ještě dnes večer, nyní .. hned!"

V půl hodině na to bledy a žalem zkormouceny naslouchaly zprávě o smrti svého otce.

Ubohý Graeme byl nelítostivý v sebe odsuzování, když líčil jim, kterak v "kleté pošetilosti" své zavinil Nelsonovu smrt. Ti tři: Craig, Graeme a Nelson cestovali spolu až do Viktorie; tam zanechali Craiga a pustili se do San Franciska. V zlé chvíli Graeme setkal se s dávným

druhem z doby svého prostopášného života a za nedlouho byl v moci hráčské horečky.

Marně prosil ho a varoval Nelson. Přechod z jednotvárného, nuzného života, ztráveného v ležení dřevařském, do nádherného, rozčilujícího přepychu san-francisských heren vyšinul Graema docela z míry a Nelsonu nezbývalo nežli jíti za ním od místa k místu a držeti stráž.

"A tak sedával," líčil Graeme hlasem hořce odsuzujícím, "čekaje a bdě často až do svítání, co zatím mne má zběsilost hráčská poutala k stolu. Jedné noci" — zde se odmlčel, skryl tvář svou do dlaní a otřásl se, ale opět se vzmužil, přemohl a usebral a vyprávěl dál. — "Jedné noci můj společník a já hráli jsme proti dvěma, kteří nás tu noc před tím obehráli. Věděl jsem, že hrají falešně, ale nebyl jsem s to polapit je při tom. Hru za hrou vyhrávali, až jsem se hněvem celý chvěl nad vlastní svou pitomostí, že nemohu přijíti na podvod jejich. V tom přišlo mi pohleděti na Nelsona v koutě sedícího, který významně na mne mrknul. Všimnul jsem si ho lépe a spatřil jsem, kterak mi posuňkem dává znamení. Ihned jsem věděl, v čem pozůstává faleš mých protihráčů a v příští hře jsem je v tom lapil a obvinil. Byl jsem nazván lhářem; vyťal jsem jednomu políček, ale nežli jsem mohl vytasiti svou pistoli, chopil mne soudruh jeho za ruce. Co potom následovalo, není mi jasně známo. Zatím co jsem já zápasil, abych se osvobodil, viděl jsem, kterak on sahá po své zbrani, ale když ji pozdvihl, Nelson skokem octnul se mezi námi a vrhl se přes stůl na mého odpůrce

a srazil ho k zemi. Když rvačka skončila, tři muži leželi na podlaze. Nelson byl jedním z nich; dostalo se mu té rány, která byla míněna pro mne."

Opět se odmlčel.

"A ten chlap, který ho střelil....?" ptal jsem se na to hlasem hněvivým, celý rozčilen a pobouřen, hledě na dívku, jejíž oči jiskřily ohněm hrozné pomsty.

"Je mrtev," odtušil Graeme netečně.

"Skolil jste ho vy?" ptala se dychtivě dívka.

Graeme s podivením na ni pohleděl a odvětil:

"Nebylo to v mém úmyslu, ale když sápal se po mně, dal jsem mu ránu prudší, nežli jsem se nadál. Ani se více nepohnul."

Oddychla spokojeně a čekala.

"Dal jsem ho hned dopraviti do soukromé nemocnice a zavolal k němu nejlepší lékaře v městě a poslal pro Craiga do Viktorie. Po tři dny jsme doufali, že bude při životě zachován — toužil velice vrátit se domů — ale v čase, když Craig dorazil k nám, vzdali jsme se vší naděje. Ó, jak vděčen byl jsem za to, že Craig přišel. Bylo to radostí viděti tu slast starého muže, jež zářila mu z očí, když ho spatřil. Všechna bolest pominula a všecka bázeň ho opustila. Nepřipustil, abych sebe obviňoval, ale stále opakoval opět a opět: "Totéž vy byste byl pro mne učinil" — "jistě že ano" — "a jest to lepší, že se to stalo mně, nežli vám. Jsem stár a hotov; ale vy ještě mnoho dobrého vykonáte pro ty ho-

chy.“ A hleděl na mne tak důtklivě, že jsem nemohl nežli přislíbiti mu to.

“Však jsem rád, že jsem mu mohl říci, jak mnoho dobrého on vykonal pro mne za ten poslední rok, jemu se to zdálo býti tuze dobré, nežli aby to mohlo býti pravda. Ale když potom Craig mu vyprávěl, jakou byl on pomocí mnohým z těch soudruhů v ležení, a kterak Sandy a Baptista a Campbellové již od té chvíle vždycky lepšími budou lidmi, majíce jeho poslední dny života za živý příklad, obličej starého toho muže zrovna zářil, tak jako by nový život prosvital skrze něj. A celý radostným překvapením zanícen, jenom opakoval: ’Myslíte? Snad že tomu tak! Snad že tomu tak!“ Když se schyloval konec, rozmlouval o tom štědrém večeru, kterému i vy jste byl přítomen, jak se asi dobře pamatujete. Craig držel tam služby a něco se musilo přihodit. Já nic o tom nevím, ale oni oba věděli.”

“Já vím,“ řekl jsem a před mýma očima tanul ten obraz starého muže, klečícího v sněhu pod borovicemi s obličejem k hvězdám obráceným.

“Nechť cokoliv to bylo, to tanulo na jeho mysli v poslední chvíli a na ten výraz v jeho obličeji nikdy nezapomenu, když se obrátil ku Craigovi. Slýcháme o takových událostech; já ale jsem nikdy těm věcem mnoho nevěřil. — Však radost, jásot, vítězství zračily se v jeho obličeji, když mluvil, jak mu krátivší se dech dovoloval: “Pravil jste — že mne nesklame — pravdu jste mluvil — ani jednou — ani jeden-

krát. — Vždy při mne stál — a zjevil mi — ó, jak jsem rád — díky Bohu — za vás. — Vy jste mi — ukázal — spatřil jsem — a spatřím zas — díky Bohu — a řeknu mu — —“ Craig klečel při loži jeho nepohnutě — já si počínal tuze hloupě — a usmíval se na něj skrze slzy, které v proudech řinuly se mu po tváři, až poslední jiskra života vyhasla v očích umírajícího. Díky mu za to. Pomohl tomu starci v poslední hodině a pomohl i mně té noci, díky Bohu.“ A hlas Graemův, až posud tvrdý, pojednou rozplynul se štkáním.

Na nás zapomenul; myslí svou opět stál při loži zesínajícího přítele a celá síla vůle jeho nebyla s to zadržeti slzy, které vytryskly mu z očí.

“Život jeho padl za život můj,“ řekl lítostivě.

Bratr a sestra tiše plakali, však slova nepromluvili, ač, to dobře jsem věděl, Graeme čekal na ně.

Ujal jsem se sám slova a vyprávěl všecko, co jsem věděl o Nelsonovi a o jeho vlivu na obyvatele Černé Skály. Poslouchali mne s patrnou dychtivostí, ale pořád ještě bez pronesení slova. Zdálo se, že nemají, co by řekli, až jsem já navrhnul Graemovi, aby šel si odpočinouti. Teprve nyní obrátila se dívka ku Graemovi a podávajíc mu ruku, pravila:

“Ach, je to vše tak truchlivé, ale kterak my máme vám děkovati?“

“Mně děkovati?“ užasnul se Graeme. “Můžete mi odpustiti? Mou vinou přivedl jsem ho do hrobu.“

"Ne, ne, tak nesmíte mluviti," přerušila ho chvatně. "Vy byste byl pro něj učinil totéž."

"Bůh ví, že bych učinil," odtušil Graeme opravdově; "Bůh odplatiž vám vaše slova!"

Byl jsem vděčen za ty slzy, které svlažily jeho plamenné zraky.

Odnesli jsme ho do starého domova jeho na venkově, aby uložen byl podle své manželky, kterou byl miloval a jíž byl ukřivdil. Několik přátel čekalo na nás při stanici a připojilo se k smutnému průvodu po venkovské cestě vedoucí kolem farmy a skrze les až k malému návrší, kde stál vetchý dřevěný kostelík, sčernalý dešti a sněhem mnohých let, uprostřed zamlklých rovů. Stráň, na níž hřbitůvek byl rozložen, skláněla se k západu slunce a odtud otvírala se malebná vyhlídka na pole rostoucího osení a na květoucí luhy, protkané javorovými háji, vlídně svou tmavou zelení i chladivým stínem zvoucí k odpočinutí. Tu a tam probělávala stavení farmářů, s velikými stájemi, obklopena ovocným stromovím.

Po zarostlých travou pěšinách a přes mnohé rovy, na nichž léta tráva posečena nebyla, donesli jsme svého přítele k místu jeho časného odpočinutí a vpustili do útrob země, tmavých, vlhkých a vlahých. Zvuk vzdáleného zvonce pod hrdlem krávy mísí se s hlasem poslední modlitby; hroudy dunivě dopadají na rakev a způsobují bolestný ohlas v srdcích našich; přátelé propůjčují ruce k upravení a urovnání kopky nad hrobem, jež na konec obložena jest drnem. Kazatel loučil se několika slovy upřímné

soustrasti. Bratr a sestra s prodlévajícími pohledy na oba hroby, ten starý i ten čerstvý, vstupují do farmářského kočáru a odjíždějí. Hrobník uzamýká vrata hřbitovní a odchází svou cestou; pozůstali jsme zde venku sami dva.

Vrátili jsme se zpět a zůstali státi nad Nelsonovým hrobem.

Po dlouhém mlčení promluvil Graeme:

"Connore, neobětoval za mne život svůj daremně — nyní za to mám" — a zde slova jeho pozvolna přicházela — "že rozumím významu slov: "Jenž mne miloval a dal sebe samého za mne."

Potom sejmul klobouk s hlavy a řekl uctivě: "S Boží pomocí život Nelsonův nekončí zde, ale bude pokračovati. Ano, starče!" hledě dolů k hrobu. "Jsem s tebou," a pozdvihna hlavu vzhůru k nebi, doložil: "Bůh mi pomoz býti věrným!"

Na to se obrátil a ostrým krokem odcházel, tak jako kdosi, jenž má naléhavou věc k vyřízení, aneb jako vojíni na pochodu od hrobu svého kamaráda, za veselé hudby — ne že by již zapomněli, ale že pamatují na boje, které mají před sebou.

Tak se stalo, že starý Nelson přišel domů.

KAPITOLA ČTRNÁCTÁ.

Graemovo znovuzrození.

V hrobě starce Nelsona bylo pohřbeno více nežli jen to mrtvé tělo jeho. Připadalo mi, že tam, na tom tichém hřbitově Graeme se svým starým přítelem pochoval větší část své staré přirozenosti. Dlouho čekal jsem na objevení se v něm jeho starého, nedbalého bezohledného ducha, ale marně, nikdy již se nevrátil k těm starým věcem. Změna se s ním stala, to bylo nad vší pochybnost, ale jaká, to nebylo snadné zjistiti. Mně zdálo se, že se rozhodnul obětovati svůj zbývající život jistému účeli. Již nebylo s ním tak pohodlně přebývati; vedle něj, ještě více nežli před tím, připadal jsem si lenivý a neužitečný, než sám snésti jsem mohl, o to ale více jsem si ho vážil a ještě více miloval. Jako lev ve společnosti nepovedl se. Nechtěl řvát. V tom jsem se v něm sklamal a ne já sám jediný, ale všichni přátelé jeho, kteří se nadáli od jeho návratu řady vypravování o rozčilujících a krvavých dobrodružstvích.

První dny svého pobytu doma věnoval napravování chyb, kterých se před lety dopustil a vinou jichž bylo mu domov opustiti a odebrati se na západ. Jeho stará právnická firma (a

já mám od té chvíle větší úctu před povoláním právnickým) se zachovala velmi dobře. Dokázala obnovení důvěry své v něj tím, že mu nabídla přijmouti jej opět a dáti mu jeho bývalé místo; čehož on však nepřijal. Teprve potom, když se cítil býti úplně čist, jak sám si to nazval, odhodlal se na cestu domů, pojav mne s sebou. Mezi jízdou po dráze, trvající čtyry hodiny, ani nepromluvil, až teprve, když měli jsme za zády městečko, na cestě vedoucí k domovu jeho, deset mil od dráhy vzdálenému, tu se rozhovořil, až ústa jeho řečí oplývala. Duch jeho překypoval. Připadal mi jako hoch, který se vrací poprvé ze studií domů na prázdniny. I ten jeho obličej mi to připomínal. Bylo v něm tolik nevinnosti a upřímné opravdovosti, jako bývá u žáků vyšších škol, když dumají o velikých věcech své budoucnosti. V nadšení přivedly ho pole a lesy, čistý, vonný vzduch venkova a jasná záře sluneční. Jak často ubírali jsme se tou cestou v junáckých letech!

Každý záhyb cesty byl nám znám. Tam ta bořina s modříny přímými a štíhlými, porostlá hebkým mechem; tam ty stráně, v nichž staré zčernalé pařezy borovic se skrývaly za svěží podrost mladistvých topolů a javorů, a opět zde ten vysoký kopec, kudy jsme se vyhýbali blátivým cestám, onde opět štěpnice, kde bývala hojná a snadná sklízeň pro nás v našich chlapeckých letech — všechno v nás budilo upomínky na šťastnou minulost. Bylo to za jednoho z těch krásných odpolední, jakými se vyznamenává kanadské časné léto, nežli se

příroda unaví parny. Bílým štěrkem vyspravená cesta po obou stranách vroubena byla zeleným drnem, na němž pásla se stáda ovcí, a za malebnými kladovými ploty vlnilo se osení v rozličných přístínech živé zeleně, jemuž za pozadí sloužily háje javorů, buků a jilmů, kteréž tu a tam převyšovala majestátní jedle nebo borovice, osamělá představitelka vyhynulého plemene.

Čím blíže jsme se přibližovali, tím známější bylo nám okolí, i příbytky jsme rozeznávali, každý měl svou upomínku. V každém z nich jsme buď stolovali nebo přespali. Okoušeli jsme jablka, třešně a slívy se stromů zahrad je obkličujících zjevně jako hosté, a tajně jako vetřelci za šera večerního a to bylo vždy s větší rozkoší, jak se obávám. Ó, jak šťastné to byly dny, když jsme páchávali tyto nevinné přestupky, za něž ne zřídka bylo nám pykati pod kárající rukou milující nás bytosti, již více to bolelo nežli nás.

Slunce se právě začínalo ponořovati do vršků stromoví, když se před našimi zraky otevřelo údolí, ve kterém rozkládala se vesnice Riverdale. Lesnaté kopce vroubily údolí ze tří stran, na čtvrté zúžily se v padlinu, v níž v zapadajícím slunci lesknul se veliký rybník mlýnský. Tu bílá silnice vinula se prostředkem vsi, na jejímž druhém kraji stál omšelý dřevěný kostelík uprostřed hřbitova, dále pak cesta mizela v lese, kde skrze koruny krajních stromů jeho prosvítaly bílé stěny velkého zděného domu. Byl to Graemův domov a též i

můj, neboť nepoznal jsem na tomto světě lepšího místa, jež by si zasluhovalo toho krásného jména. Zadrželi jsme koně, abychom nerušeně mohli se rozhlédnout vůkol. Ta krása, ten klid, ta teplost dýšící z celého údolí, ta domácká přívětivost celého toho kraje rozehřála srdce naše, ale jako muži neměli jsme slov.

"Pojeďme!" zvolal pojednou Graeme a pustil koně cvalem dolů do vsi, takže povoz sebou zmítal s jedné strany cesty na druhou jako opilý. Spřežení samo, zvyklé od svého vychování opatrným krokem klusati s kopce dolů, nemohlo se ze svého podivení vzpamatovati, a jistě ti oři považovali za zločin, takovým úprkem hnáti se s vršku dolů. Vsí ujížděli jsme v kotoučích prachu, obyvatelé vybíhali ven a užaslí hleděli za námi. Poznávali jsme některé z nich a někteří poznávali nás, pozdravujíce Graema, když uháněl kolem. Tak ho právě znali a vídali za minulých let, tak on neopatrně si počínal, tak bezohledně jezdíval. Jen starý Bumper Nickel se vzpamatoval v čas a když na něj Graeme zavolal: "Heló Bumper!" — vykřiknul s pozdviženýma rukama a s hlasem velikého údivu: "Ať se na tom místě zpropadnu, není-li tohle on sám."

"Dost dobře to s ním dopadlo, s tím starochem", zněla poznámka Graemova o starci, který byl ve vsi známým kořalou.

Když jsme se přibližovali ke kostelíku, přidržel koně a jel zvolna, aby snad nikoho z těch odpočívajících tam ze sna neprobudil; na to znovu koně hnal dolů s návrší přes malý

potok a vzhůru ke bráně. Tu, ještě se koně nezastavili, hodil mi otěže a jedním skokem přes kolo vyhoupnul se ven, neboť již byl zahlédl od domu po chodníku jemu vstříc pádící malou ženskou bytost s rukama vysoko nad hlavou a s obličejem andělským.

V okamžení objímal ji v náručí. Zaslechl jsem umdlévající hlas: "Můj hochu! Můj hochu!" a seskočil jsem po druhé straně s vozu, abych odpřáhl koně, ale překvapil jsem se sám, nevida pro slzy a nemoha ani odepnouti řemení pro chvění se svých rukou. V pozadí, na stupních k domu vedoucích, spatřil jsem státi kmeta bílých vlasů a vlajících vousů, krásného, přímého a důstojného. Graemův otec, očekávající, až na něj přijde řada.

"Buď mi vítán, můj chlapče," zněl jeho pozdrav a to chvění v jeho hlase a to vzájemné se líbání jako by to byly dvě ženy, přinutilo mne opět, abych skryl svou tvář za hlavy koní.

"Tamto je Connnor, maminko!" zvolal Graeme a ta něžná, malá paní, oděná v černé hedvábí a bílé krajky vyběhla mi vstříc rychle a se vztaženými ráměmi.

"I vás vítáme domů!" řekla a políbila mne.

Stál jsem, klobouk maje sejmutý a koktaje něco o tom, jak jsem tomu rád, že jsem také přišel, ale zatím přál jsem si v duchu, abych se dostal dále, než se učiním směšným. Když jsem hleděl do toho krásného, bledého obličeje s nepatrným zážehem růměnce na tváři již stářím uvadlé, prozrazující protrpěnou bolest, a když jsem si pomyslel, co let čekání a mar-

ného doufání hlodalo na kráse té tváře, tu sevřelo se mi hrdlo tak, že nebylo mi lze ze sebe vypraviti ani jediného slova. Ale jejímu hbitému důvtipu nebylo zapotřebí slov. Sama pospíšila mi ku pomoci:

"Naleznete Jacka ve stáji," řekla s úsměvem; "již měl zde býti sám."

Stáj! Že jsem si na to sám dřív nevzpomenul. A proto vděčně zněla má slova k ní:

"Ano, dozajista, vynajdu ho, paní Graemová. Mám za to, že je dosud tím samým ničemou, jakým kdy býval; a již jsem odspěchal ohlédnouti se po Graemovu mladším bratrovi, který za dřívějších let ukazoval na sobě všechny známky podařeného dareby, jak si ho jenom člověk představiti mohl; leč poznal jsem brzy na to, že ne nadarmo přebýval ta uplynulá léta v jednom domě se svou mateří.

"Ó, Džejk jest dobrý hoch," pravila s úsměvem, obracejíc se k oněm dvěma, kteří nyní kráčeli jí vstříc.

Týden, který následoval, byl blažený pro nás všechny; pro matku však přetékal radostí. Tvář její zrovna zářila spokojeností a v očích jejích byl uhostěn nedotknutelný mír. Dny trávili jsme jízdou mezi vrchy a blouděním v javorových porostlinách a v tamaryškových padlinách, kde kvetly lilie a měsíčky nad hlubokým mechem. Za večerů sedávali jsme pod stromy v zahradě, až vyšly hvězdy a chladná rosa přinutila nás vejíti pod střechu. Jako dva milenci Graeme se svou matkou toulali se po lesích, nechavše nás, mne a Džejka, pospolu.

Džejk se připravoval k úřadu kazatelskému a byl mužný, krásný člověk se všemi náklonnostmi k drsnostem svého bratra, tak že jsem si ho oblíbil neuvěřitelně; ale k večeři sešli jsme se všichni kolem jednoho stolu a potom mluvilo se o všem, což pod nebem jest — o umění, o hře míčem, o bohosloví i o koních. Matka všude měla první slovo. Jak byla rychlá, jak živý zájem o všechno jevila, jak bystře uměla vše vystihnouti a to vše s tak něžnou milostí, která všecky uchvacovala a potěšovala.

Ať jsem se jak chtěl namáhal, nebyl jsem s to Graema přivésti k tomu, aby obšírněji vyprávěl o svém životě pod Selkirkskými horami.

"Můj lev řvát nebude a nebude," stěžoval jsem si paní Graemové, "on prostě nechce."

"Měl byste mu kroutit ohonem," mínil Džejk.

"To je ale právě ta obtíž," čtveračivě poznamenala paní Graemová, "on se nedá za něj popadnouti."

"Ach, maminko," zabědoval Džejk, "nikdy jste před tím tohle nedokázala — a jakž byste byla mohla? To je ten zlověstný vliv západu."

"Já se napravím," odtušila stará paní vesele.

"Ale nyní do opravdy, Graeme," dorážel jsem na něj, "měl byste přece svým lidem alespoň něco povědít ze svého života — toho volného, slavného života v horách."

"Volného! Slavného! Možná pro některé lidi," poznamenal Graeme a opět mlčel.

Však jsem poznal v Graemovi nového člověka za onoho večera, když se svým otcem rozprávěl o náboženství. Ten starý kazatel byl skrz na skrz kalvinistou rázu hrdinského a když dal se do hovoru o svrchovanosti Boží a jeho vyvolení, obličej jeho planul a hlas jeho zvonil.

Graeme naslouchal bedlivě, tu a tam přerušil ho otázkou, tak jako člověk číhající, jak nabroušený nůž vetknouti v prsa svého nepřítele. Než stařec znal své pole a pohyboval se na něm bezpečně a porážel všechny námitky a protidůvody s blahovolnou lehkostí.

Uprostřed proudu těch vítězných důvodů najednou Graeme obrátil se na něj s náhlou vážností:

"Hleďte, otče! Já jsem se narodil kalvinistou a nemohu si ani představiti člověka s jasným rozumem, který by se mohl držeti něčeho jiného, nežli že ten Všemohoucí má své uložené rady, jak říditi vesmír a že je provádí vedle dobře libé vůle své; ale co byste učinil vy v tomto případě: Na to mu vyprávěl ze života Billy Breena, jeho zápas a jeho podlehnutí.

"Kázal byste takovému též o vyvolení?"

Matčiny zraky leskly se slzami. Starý pán odfrknul si do šátku tak prudce, jako když na polnici zatroubí a potom odpověděl závažně:

"Nikoliv, chlapče, nemluvňátek nesmíme krmiti masem. Nu, a co se s ním dále stalo?"

Graeme přinutil mne, abych příběh ten dopověděl. Když jsem skončil tu událost o konečném vítězství Billyho a o Craigovu podílu na něm, všichni na dlouhou chvíli seděli od-

mlčeni — až konečně starý kazatel si odkašlal mocně a zafrkal prudčeji, nežli kdy před tím a promluvil s důrazem náramným velice:

"Díky Bohu za takového muže na takovém místě! Přál bych si to, aby nás bylo takových více, jakým on jest."

"Přál bych si vás tam viděti," řekl Graeme s uspokojením, "ale to vám řeknu, na vaše výklady o vyvolení času by vám nedali."

"Ano, ano," odvětil mu otec vřele. "Tuze bych byl rád, kdybych mohl těm hochům tam kázati o vyvolení Božím. Škoda, že nejsem o dvacet let mladším."

"Stojí to za celý lidský život," přisvědčil Graeme ohnivě. Mladší bratr jeho toužebně se obrátil k své matce. A za odpověď ona něžně uchopila jeho ruku a pravila měkce, zraky svými zářic jako hvězdami:

"Někdy snad, Džejku! Jediný Bůh ví." Ale Džejk neodvracel od ní tvář svou, hladil jí ruku a usmíval se.

"Vy byste tam, maminko, svítila," připojil Graeme s úsměvem k ní a dodal: "Raději, abyste šla se mnou." Zarazila se a vydechla:

"S tebou?" Byla to s jeho strany první známka jeho úmyslů. "Což vrátíš se tam zpět?"

"Jak? Jako misionář?" divil se Džejk.

"Ne, abych kázal, Džejku; k tomu nejsem dost pravověrný," pravil, dívaje se na otce a potřásaje hlavou; "budu stavět dráhy a při tom pomáhati kde kterému ubožáku — bude-li mi lze."

"Nemohl by jsi si nalézt zaměstnání někde domova blíže, můj synu?" tázal se otec; "i zde kolem nás jest obojího druhu lidí dost a dost."

"Práce dost, dojista, ne ale pro mne, jak se obávám," odpovídal Graeme, maje oči své odvráceny, aby nemusil patřiti na tvář matčinu. "Každý člověk musí konati svou práci."

Hlas jeho byl klidný, ale určitý; kradmo pohleděl jsem na spanilý obličej v čele stolu a spatřil jsem na těch zsinalých rtech a v těch toužících očích, že matka přinášela v oběť svého prvorozeného, jako za starodávných dob. Ale všechen bol toho obětování nebyl s to vynutit z ní jediné slovo nářku a lkání za přítomnosti jejích synů. To bylo uloženo pro jiný sluch v tichých hodinách nočních. Druhého rána, když sešla dolů, pozorovali jsme, kterak obličej její byl usoužený a přepadlý, ale pečeť vítězství a vydobytého pokoje zrcadlila se v něm, ano, něco nadzemsky slavného z něj svítilo. Pozdrav její byl plný důstojnosti, milý a něžný; ale když přistoupila ku Graemovi, váhala na okamžik a potom dvakráte jej políbila. A to bylo vše, co kterýkoliv z nás viděl z toho těžkého bolestného zápasu.

Ku konci toho týdne rozloučil jsem se s nimi, nejposléze s matkou.

Váhala na okamžik, potom chvatně položila ruce své na má ramena a políbila mne, řkouc měkce: "Jste jeho přítelem, časem mne navštívíte."

"Srdečně rád, když mi dovolíte," pospíšil jsem s přijetím toho laskavého pozvání, neboť těžko byl k snesení její odhodlaný, vroucí pohled. Slovu svému jsem dostál k svému trvalému prospěchu, až do té chvíle, kdy odebrala se od nás do toho světa, ku kterému cele přináležela. Když mne Graeme navštívil na sklonku léta, přinesl mi od ní pozdravení a na konec propuknul:

"Connore, víte, že teprve nyní jsem objevil svou matku? Nikdy jsem jí neznal, až teprve tohoto léta."

"Ó, jaká to bláhovost!" zvolal jsem; neboť jak často jsem já, který nikdy matky nepoznal, jemu záviděl tu jeho.

"Ono je to pravda," dokládal pomalu; "ale kterak mohl byste vidět, nemaje očí?

Nežli se vypravil na cestu na západ, učinil jsem k jeho poctě večeři, a pozval k ní bývalé naše spolužáky z university. Obával jsem se, že je to s mé strany nemoudré, ale Graeme zaplašil všechny mé obavy.

"Jisto jistě, pozvěte je všechny," pravil; "bude mi to velice milé, sejíti se s nimi — bývali to kurážní hoši."

"Ale — avšak — víte, Graeme, nu, spral to kat! — víte, vy jste se změnil, rozumíte —?"

Díval se na mne s údivem.

"Doufám, že snesu ještě dobrou večeři, a jestli ti hoši nebudou moci snésti mne — nu, jaká pomoc? Budu dělat všechno, jen ne řvát, raději si ani nemyslete, abyste nějaký ten zvěřinský kousek provésti chtěl — slyšíte to?"

To bylo trochu mnoho pro mne, když uvážím, že po celý rok jsem mluvil o svém lvu a budil na něj zvědavost do každých ochotných uší a nyní, kdy ho mám v kleci, řvát nechce a nebude.

"Dobře se vám stalo," odpověděl mi na to necitelně, "ale tohle vám k vůli udělám, dám se krmit; nemějte starost" a dodal chlácholivě: "Večeře se vydaří."

A také že ano! Byla to znamenitá večeře; vína nejvýbornější. Radil jsem se s Graemem ohledně vín.

"Čiňte, jak se vám líbí, starý brachu," zněla jeho odpověď; "je to vaše večeře, ale," doložil, "jsou všichni spolehliví?"

Přeběhl jsem je v myšlenkách.

"Soudím, že jsou."

"Jestli že ne, nestrhujte je ještě hloub; a dokonce člověk nemůže býti dosti opatrný. Ale na mne nedbejte, já jsem již se vším hotov."

Tedy jsem dal víno na stůl a stalo se to mimo mé nadání naposled.

Byli jsme to ale divná směsice lidí. Starý Beetles, jehož přezdívka byla prorocká pro příští povolání jeho, neboť soudruzi přezdili mu "brouk"; "nohatý" Smith, jenž býval náruživým kuželkářem; Polly-Lindsey, tuze zdlouhavý, ale rovněž tak chladný; tomu mohli dávat oprátku kolem hrdla, brvou by nepohnul. Při hře troufalý, nikdy nás nezaveď, nikdy ani netřeštil, ani nebřeštil — obdivovali jsme ho s hrůzou. Pak zde byl Rattray — zkráceně "Ratt" — který z nabubřelého, nafoukaného

strojílka zvrhnul se v uštěpačného opovrhovače; ten byl náramně protřelý, ale měl dobré srdce. Malý "Wig" Martin, ostrý hoch, dobrá kopa, jemuž nebylo rovného a velký Barney Lundy, který uměl přeřvat celý zvěřinec a ve hře protivníkům svým řvaním uhranul srdce, že prohráli i při dobré vyhlídce; ten býval Graemovým otrokem. — Tedy taková byla ta společnost.

Mezi tím, co hostina pokračovala, starosti mne opouštěly, neboť Graeme neřval sice, ale činil tu druhou nejlepší věc: jedl a rozprávěl hnedle tak jako za těch veselých starých časů. Mluvilo se o bývalých našich zápasech, hrách soupeřných a kde jak jsme zvítězili a kde a jak a proč jsme ztratili hru. To dávno umrtvené nadšení se vzbouřilo v nás a smetlo nás docela v tu veselou minulost do prostřed hlučících a vířících zástupů shromážděných kolem universitního hřiště. Tak jsme opět slyšeli o mnohých z kollegů, z nichž někteří zaneseni jsou a z obzoru se ztratili, někteří smeteni jsou do hlubin bídy a zapomenutí a pár uloženo pod drn — v pouhých desíti letech. Jen málo který vyniknul.

Co se ale večírek vlekl se stále větší únavou, mne víc a více mrzelo, že jsem nechal vína stavěti na stůl, někteří již nedovedli držeti jazyk na uzdě a klení bylo slyšeti — ač jsem jim dal na srozuměnou, že Graeme jest docela jiným mužem, nežli býval. Ale Graeme hovořil a kouřil a jakoby nedbal, až pojednou Rattray zaklel při jméně pokolení lidského nejdražším. Tu se na něj Graeme obrátil a řekl pozvolna a chladně:

"Co za hrozného blázna jest ten muž, který klne při jménech takových, jako vy nyní činíte, Ratte. Jména nejsou zatracena, avšak lidé, ti ano! a to pak za řeč ani nestojí, ale když některý muž z nečisté huby své vyvrhne to jméno Ježíše Krista" — a nyní přitlumil svůj hlas — "jest to hanba, ano, více než to, jest to zločin."

Nastalo hrobové ticho, konečně Rattray odpověděl:

"Mám za to, že jste v právu—je to špatný mrav, ale zločin, to se mi přece zdá býti trochu silné."

"Ba nikoli, považíte-li, koho se to týká," odtušil Graeme s důrazem.

"Ah, dejte s tím pokoj," vpadl do toho Beetles. "Náboženství jest dobrá věc a myslím, že i potřebná pro to lidské plémě, ale nikdo už nyní nebere vážně tu pohádku o Kristu."

"A co vaše matka, 'Brouku'," obrátil se na něj "Wig" Martin.

Beetles se skrčil do svého křesla a zarytě mlčel. Jeho otec býval episkopálním duchovním a matka jeho — ženou v pravdě svatou.

"Pohrával jsem si s tím nějaký čas, Beetlesi, ale nejde to; nemůžete postavit náboženství, které vypudilo z člověka ďábla, na nějaké jenom pohádce. Zkoušel jsem to, nechci o tom rozvinovat rozepři, ale co se mne dotýče, jsem přesvědčen, že to pohádka není. Ostatně, nepracovalo by to."

"A to druhé pracuje?" opáčil Rattray s posměškem.

"Jistě," odvětil Graeme. "Viděl jsem."

"Kde", vyzýval ho Rattray. "Já vidím z toho tuze málo."

"Ba viděl jste a vidíte, Rattrayi, a vy víte, že vidíte", vmísil se opět ‚Wig'. Ale Rattray nevšiml si jeho slov.

"Já vám povím, hoši," živě odpověděl Graeme. "Chci, abyste věděli, proč já věřím to, co věřím."

Na to vyprávěl životopis Nelsonův ode dnů jeho přebývání na tichomořském pobřeží, nežli jsem ho já poznal, až do konce. A dobře to pověděl. Ten urputný zápas a vítězství jeho života, jeho sebeobětování a truchlivý, jakož i pohnutlivý jeho skon, to vše se zamlouvalo stolovníkům, kteří obdivovali zápasy a měli pro sebeobětování porozumění.

"Pro tu příčinu a skrze ni já přišel k uvěření v Ježíše Krista a proto pravím, že pohazování jménem jeho jest zločinem."

"Přál bych si pro samo nebe, abych to mohl též říci," řekl Beetles.

"Přejte si to co nejopravdověji a přijde vám to," ujišťoval Graeme.

"Podívejte se, starý brachu," ujal se slova opět Rattray, "já vám dám v tom za pravdu. Chci se sebrat. 'Wig' má pravdu. Znám přece některé, alespoň ty, kteří nesou tu pečeť, ale veliká většina těch, kteří se k tomu hlásí, za mnoho nestojí."

"Po deset let, Rattrayi," pravil Graeme z přímá a určitě, "vy i já zkoušeli jsme to tímto způsobem, — přihýbáním si z lahví — a vše,

co bylo v tom za vyražení a požitek vzali jsme si, dobře jsme to všechno zaplatili a — co? Vy sám tuze dobře víte, že čím hlouběji do toho zapadáte, tím víc se v duchu proklínáte a nenávidíte. Proto jsem tomuto všemu dal výhost a obrátil se cele k tomu druhému."

"Jak že? Budete kázat?"

"Docela ne — stavět železnice budu — jsou v tom peníze — ale při tom podám ruku pomocnou kde komu, kdo pomoci bude potřebovat a chtít."

"Povídám," ozval se velký Barney, "nechcete pošinouti střed ku předu?"

"Starý brachu, každý musí si hleděti své vlastní hry. Rád bych vás viděl, abyste si to obral za účel, ale upřímně!" prohodil Graeme vážně. —

A vskutku tak učinil a znamenitě se do toho zabral, ale to náleží do jiného vypravování.

"Povídám, Graeme," naléhal Beetles, "co se toho nového směru dotýče, myslíte to se vším veskrz, věříte i o tom Jonáši — všemu?"

Graeme váhal, potom odpověděl:

"Nějakého vyznání přívrženec, to nejsem; ani sám, Beetlesi, nevím, co vše věřím. Ale", a nyní zvedl se se svého místa, "tolik vím, že dobro jest dobré a zlo že jest zlé, a že dobré a zlé není jedno a totéž. Vím též, že ten muž je blázen, který následuje tohoto a ten muž jest moudrý, který se přidržuje onoho;" a hlasem stlumeným dodal: "Já věřím, že Bůh jest s tím člověkem, který si předsevezme činiti dobré a zanechá zlého. Já jsem toho všeho

zkusil" — a při těch slovech mávnul rukou přes stůl, kde nakupeny byly láhve — "a vše to, co se k tomu poutá, a nechal jsem toho."

"Já půjdu s vámi!" zařval velký Barney s tímž poddaným duchem jako za starých časů.

"Dobrá," zvolal Graeme a plácl rukou do napřažené pravice.

"Mne si také poznamenejte," hlásil se Wig s nadšením.

Na to ujal jsem se sám slova. Před zraky mými vynořil se památný výjev ve schůzi svazu v Černé Skále; spatřil jsem ten sličný obličej s hlubokými, zářivými zraky a mluvil jsem opět — k vůli ní. Vyprávěl jsem jim o Craigovi a jeho boji za život těch mužů. A přiznal jsem se jim, kterak sám zůstal jsem nedůtklivý, než abych se byl také k slibu odhodlal. "Ale dnes učiním alespoň ten krok," a po těch slovech jsem vše to šampaňské sklidil se stolu.

"Já řku," ozval se nyní Poly Lindsey—to tím svým starým obvyklým způsobem: zdlouha ale jistě. "Dejme se tou cestou všichni, zatím na pět let." A tak se stalo. Nepodpisovali jsme ničeho, ale všichni jsme si potřásli ruce s Graemem.

Když jsem o rok později vyprávěl tuto událost Craigovi, jenž se byl vracel ze staré vlasti — aby se připojil ku Graemovi v horách, hodil hlavou na zad, jak to míval v obyčeji a zvolal: "Dobře vykonáno! To stálo za podívanou. Práce starého Nelsona posud hotova není. Vyprávějte mi o tom ještě jednou a přinutil mne, že jsem se všemi podrobnostmi vyprávěl opět.

Když jsem pak po dvou letech podával o tom zprávu paní Mavorové, řekla na to pouze: "Staré věci pominuly, nové všechno učiněno jest." Ale v jejích očích planula záře tak jasná, že jsem ani jich barvy nemohl rozeznati. Ale i to všechno náleží také jinému vypravování.

KAPITOLA PATNÁCTÁ.

Oděni v brnění.

Často své nejlepší skutky konáme bezděčně. Dojista nic nebylo ode mne tak vzdáleno jako to, abych se u železničních velmožů, jimž k vůli jsem vypral několik svých štětců, přimlouval za místo pro svého přítele. Avšak zrovna tak jistě, když jsem odváděl své obrazy výjevů z dřevařského ležení a havířského života, shledal jsem se v zaníceném vyprávění o těch dvou mužích, kteří vyplňovali velkou část mých představitelských sil, až jsem je vypodobnil jako dvě bytosti největší z tohoto světa. Velmož železniční nechal mne mluviti o Graemovi celou hodinu a potom řekl: "Přiveďte mi svého přítele nazejtří, přeji si ho viděti." Učinil jsem tak a dopadlo to pro oba muže stejně příznivě. Když totiž Graeme po své návštěvě u tohoto hlaváče železničního se vrátil ke mně, pozdravil mne rázným plácnutím mne na rameno a žádal si věděti, jakou to přízí jsem opředl uši jeho velitele.

"Velitele?" zvolal jsem rozjařen tím překvapením.

"Ovšem. Ale jak jste to dovedl?" na to vece on. "Jakými to látkami jste ho vycpal?"

"Vycpal? Ani pomyšlení. Než tak sem tam něco jsem vyprávěl a při tom ukazoval své obrázky."

"Pohádky — obrázky! Ó, jak bych já neznal vaše rady a spády," děl, potřásaje hlavou proti mně. "Ale vše jedno teď; vám jsem povinen to, že se od dneška podpisuji: důvěrný sekretář vrchního ředitele staveb — s mocí téměř neobmezenou."

"Výborný muži! Až budete presidentem, požádám za celoroční pas, když dovolíte."

"Pas můžete dostati hned, chcete-li jeti s sebou."

"Ještě ne; a kdy vy pojedete?"

"Příští týden."

"Příští týden"! zvolal jsem s úžasem, mysle na bledý obličej té krásné staré paní na venkovském sídle.

"Ano," řekl on na to s přídechem smutku. "Vím dobře, nač vy myslíte. Zdá se to býti sobecké trochu, ale nic na plat, nezbývá mi, než-li abych jel. Můj přednosta jest tam v práci až po uši zahrabaný a potřebuje pomoci okamžitě."

"Je to daleko?" ptal jsem se.

"Je", na to on; "daleko a veliká práce. Řekli mi, že to vezme pět roků." Ustal na chvilku, potom dodal jako sám k sobě: "a matka nikdy není dost silna."

"Myslíte vskutku, že byste měl odjeti?" dotazoval jsem se.

"Vypovídáte se jako do vyhnanství, od civilizace, ze slušné společnosti, a vaši — vaši lidé vás tuze málo užili za těch asi deset posledních let a — víte — léta utíkají—"

Nemohl jsem se odhodlati k slovu, které by hrubě poranilo zvířené city jeho, abych mu snad nešetrně připomenul, že rozloučí-li se s tím líbezným obličejem té drobné paní, že to třeba již bude naposled, že té, kterou posud nade vše v světě miloval, naposled do tváře pohledí: Rychle uhodl mé myšlenky.

"Ne, ne, starý brachu," pravil hlasem chvějícím. "Vím, co chcete říci; o tom všem přemýšlel jsem již — ale má povinnost jest tam, nesmím vyhýbati se jí. Však sama řekne: Jdi! Uvidíte."

A také řekla. Po týden trvající přípravě, uspořádati a srovnati všechny své věci, a naučiv se některým z těch prací a zvěděv z části jaké povinnosti mu nastanou v úřadě důvěrného sekretáře vrchního ředitele staveb, Graeme přizvav si mne, odjel domů, aby se rozloučil. Prv ještě, nežli se na cestu domů vydal, psal o svých plánech a na čem se byl rozhodnul; proto když matka ho vítala u malé zahradní branky, zpozoroval jsem, jak ovinuty měla rámě své kolem jeho šíje, hledíc upřeně jemu ve tvář, že ani slovo přemlouvání nepřejde přes rty její — že se ho vzdala.

Poslední tři dni pobytu jeho doma byly dny obětování se. Graeme vykládal obšírně své

plány a vyslovoval své naděje ohledně práce, kterou obmýšlel konati ku prospěchu mužstva v horách.

"Ubozí hoši", mluvíval, "z většího dílu jejich pád bývá zaviněn nedostatkem pomoci ve chvílích mocného pokušení; není tu ruky, která by je podepřela, ani ramene, jež by je pozvedlo, když poklesnou — a většina jich mají matky a někteří i manželky."

A matka usmívala se na něho očima zářícíma božským soucitem, pociťujíc v takových chvílích, že snadné jest rozloučiti se s milovaným synem, když za takovým odchází povolání. Chodívali spolu po lese celé hodiny a vraceli se s bohatou kořistí mechů, trav a kapradin a byli tak šťastni spolu, jako hoch s dívkou v dnech první své lásky. Jak jsem mu záviděl a opět jak jsem ho litoval. Taková láska jest tohoto světa největším pokladem a její ztráta jest země maší největší ztráta. Hodiny těch zbývajících tří dnů uplynuly mžikem, jako všechny šťastné hodiny mizí letem, a tak jako nenadále přišla ta hodina, které všichni se obávali, ale přec žádný by ji byl nechtěl minouti.

Dlouho před východem slunce všichni byli jsme na nohách, neboť bylo nám odejeti ranním vlakem. Snídaně při světle lampy vždy bývá strašidelná, nepřiměřená, neobvyklá. Chléb člověku roste v ústech nechutí k jídlu a hovor vázne, ovzduší je těžké, jizba dusná.

Graeme se namáhal seč síly, aby vzal celou věc chladně, obchodně, ano přiostřoval úmyslně ton řeči, jen vůči matce hlas jeho měknul. Otec

sestoupil dolů z pola oblečený, právě když jsme vstávali od snídaně, aby, jakž bylo mu zvykem, se pomodlil. Však umíval se on modliti krásně; mohly se tisknout ty modlitby jeho. Ale člověk musí se vzdáti svého umění, když chce osloviti Boha. Padělané city, umělé výroky, uhlazená slova neučiní modlitbu živou; starý ten muž podlehl v své modlitbě citům, které mocí vůle své až po tu dobu na uzdě držel; matka propukla v tichý pláč, když předkládal tomu Otci prosbu za odcházejícího člena rodiny, aby ho zachoval a vedl a živého a zdravého opět přivedl zpět. Graeme též ztrácel vládu nad sebou, ale modlitba otcova vyzněla v proud díkůčinění za tu lásku, která dosahuje s nebe až dolů k zemi, aby spasila svět lidí, a za ty vznešené bytosti, které vydají duše své na to, aby tu lásku zanesly až do hlubin srdcí lidských. Naše srdce se utišila a utvrdila modlitbou tak, že loučení nebylo těžké.

"S Pánem Bohem, Leslie, můj synu. Pán s tebou buď a zachovej tě a učiň požehnáním mnohým lidem," pravil starý pán. Hlas jeho byl vážný a pevný, ale hned se odvrátil stranou a odfrknul do šátku hlučněji nežli z polnice — a divil se chladnému počasí toho jitra. Loučení matčino bylo beze slov; vztáhla ruce své k synu, ovinula mu je kolem hrdla a dvakráte ho políbila — tak ho nechala odejíti.

Když ale nakládali před branou zavazadla na vůz, stála při tom a hleděla na nás s úsměvem, s obličejem bledým jako stěna, třesoucí se a plná lítosti tak že jsem se pranic nedivil

Graemovi, když náhle shoupnul se s vozu a pospíšil k ní.

"Ach matko, matko," úpěl štkavým hlasem a přivinul ji k sobě: "Nemohu to učinit, nemohu to učinit!"

"Ó ano, můžeme, můj chlapče," odpovídala mu, usmívajíc se skrze slzy, které jí proudily po ubledlých lících. "Jemu k vůli můžeme."

Odjíždějíce do kopce vzhůru, spatřovali jsme úsměvný obličej její, zářící jasněji nežli vycházející slunce.

KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ.

Přišli k svému.

Člověk, který má svědomí, nezřídka vyvolá "nemožnost" v skutek. Přemlouvání jím nepohne. Nerozhněvá se , ale hledí při vašich důvodech někam do tak náramné dálky, že se v ní svými zraky docela ztrácí, a vy se cítíte při něm tak malí, ano tak nepatrní.... Aspoň já měl takovou zkušenost s Craigem. Byl mým hostem celý jeden týden na své cestě do staré vlasti, aby, jak sám si to nazval, dostal ze sebe ten uhelný prach a spolu všecku tu plíseň, která se v něm nastřádala v těch minulých letech.

Poslední večer svého u mne přebývání mne dopálil, a to tím více, když při mém se vztekání trval v jakés přísládlé nevšímavosti k všemu mému soptění. Ale byl jsem si toho vinen sám. Ve své nepředloženosti vybreptal jsem mu všechno, jak Nelson přibyl domů, jak se Graeme zachoval před bývalými svými spolužáky z university při tabuli, kterou jsem k jeho poctě vystrojil, jaké jim učinil vyznání, jak Rattraye přivedl skrze jeho neomalené zlořečení k zahanbení a konečně k slibu, jehož výsledkem jest pětiletá úmluva — nazval jsem to Graemovou lígou.

Vše to mé vypravování Craiga jen roznítilo k novým rekovným kouskům, takže byl opět hotov k novým hrdinským výstřednostem, totiž dle mého mínění. Mluvili jsme o všeličems, jen o jedinou věc jsme nezavadili — ani slovo nebylo o tom proneseno, až já, sehna se a pohrabáčem v ohništi vrtaje, pravil jsem přitlumeně s obličejem odvráceným:

"Navštívíte ji, ba žeť...."

Nestavěl se pranic, jako by mi byl nerozuměl, ale řekl:

"Ovšem že."

"Rozumné to není pro ni, aby život svůj trávila tam na druhé straně," poznamenal jsem.

"Přes to ale jest žena velmi moudrá," odvětil, klada uvážlivě důraz na každé slovo.

"Hromada domácích jak živa své nájemníky ani nespatří a jsou živi právě tak dobře."

"Domácí?"

"Ne, nájemníci."

"Snad proto, že mají takové domácí. A co se tkne té staré paní, jistě že tam někde je osoba, která by to považovala za zvláštní milost, aby mohla jí k smrti dosloužiti."

"Connore," řekl klidně, "nechte toho. "Už jsme to všechno jednou přetřepali. Od té doby nic nového se nevyskytlo. Nezačínejte s tím na novo."

Nemohl jsem se ubránit rozhorlení a počínal jsem si tak nezbedně, až Craig s mrzutým úsměvem řekl:

"Proč se tak vysilujete, starý brachu, zakuřte si raději," a po krátké pomlčce ještě do-

ložil: "Co byste na mně chtěl? Má cesta vede přímo přede mnou; měl bych z ní se uchýlit? Kterak bych mohl sklamati vás a i ty ostatní?"

Rozuměl jsem, že míní Graema a ty chasníky v horách, které učil pravé mužnosti. Tím neobloudil moji horlivost, ale odzbrojil mne v řeči; pokuřoval jsem mlčky, až konečně on sám ujal se opět slova.

"Konec konců, starý kollego, za všechny naše ztráty dostává se nám veliké náhrady; když ale ztratíme své dobré klidné svědomí před Bohem, co potom, kde tu je náhrada?"

Přese vše to jsem se nadál lepších výsledků od jeho návštěvy v Britanii. Zdálo se mi, že něco do toho musí přijíti, co uvede změnu do těch nesnesitelných poměrů.

Ale to všechno jest za námi a když jsem opět pohleděl Craigovi v tvář věděl jsem, že se na věcích pranic nezměnilo a že se vrátil sám, aby žil svým tužbám s větší odhodlaností, nežli kdy před tím.

Však přece ten jeden rok zanechal i na něm své stopy. Byl širším a hlubším mužem. Byl ve styku s muži bohatší vzdělanosti a širších ideí a on byl vnímavý, a příliš snadno chápavý, nežli aby myšlení a cítění těch mužů nenechalo své stopy na jeho karakteru. Byl povolnější a snášelivější k názorům jiných lidí, ale také ještě přísnější ve své věrnosti k svědomitosti a poloviČatost a samolibost více nenáviděl, než před tím. Byl pln obdivu a úcty k těm velikým učencům a znamenitým předákům, jakž je měl příležitost poznati.

"Jsou velicí a šlechetní lidé a neobyčejně skromní," pravil; "vskutku ti v pravdě velicí jsou pokorní. Těch druhých je všude dost a dost, totiž těch, kteří nejsou ani velicí, ani skromní. A což těch knih! V tom, co bych měl čísti, nevím si žádné rady. Počivně jsem se cítil, když jsem si potřásal ruce s muži, kteří napsali veliká díla. Když jsem je slyšel mluviti o věcech obecných a pozoroval, kterak se kolísají ve věcech vědy — člověk se o takových domnívá, že všechno všudy znají — a kterak se ke mně měli přívětivě!"

"Jak se to má s těmi mladšími muži?" ptal jsem se.

"Jsou to osvícení, rázní, blahovolní lidé; ve věcech theorie skoro vševědoucí, ale v praktických věcech bezradní; zmítají se mezi velikými myšlenkami jako havíři okolo uhelných balvanů. Znají je všechny podle těch jmén, jaká si ve knihách nesou, ale o tom často jsem pochyboval, že by byli schopni je vpravit do anglického života. Některé z nich jsem si žádal do těch hor; muže tak jasných hlav a tak velkých srdcí, jak nám je líčí Sandy M'Naughton ve svých vzorech. Je to zrovna hříšné mrhání nejlepšího zboží Božího nechati tyto síly za kořist živým i mrtvým ideám jen k tomu cíli, aby jako souhrn života podali nám nějakou knihu. Všichni buď píší, nebo se připravují k tomu, aby napsali knihu; dobře ještě, že je všechny nemusíme číst. Však tu a tam jest mezi nimi jeden nebo dva tiší, nepatrní, kteří podají světu knihu, o kterou se budou lidé prát, aby ji četli."

Potom jsme se odmlčeli a jeden zahleděl se do druhého.

"Nuže," řekl jsem. On dobře pochopil.

"Ano," odpovídal pomalu; "koná velikou práci. Každý ji obdivuje, právě tak jako my, a ona je všecky vede k tomu, aby také něco činili, co by za práci stálo, právě jako vedla nás."

Mluvil tonem veselým, jako by to byla nazpamět naučená úloha; ale mne nemohl oklamat, dobře jsem vycítil tu tesklivost z jeho veselého hlasu.

"Mluvte mi o ní," žádal jsem ho, neboť jsem věděl, že mu to udělá dobře, vypovídá-li se. A mluvil — a jak. Chvílemi docela zapomněl i na mne a já pak se slovy jeho tak vžil v přítomnost té neobyčejné ženy, že jsem ji viděl před sebou s těmi bezednými zraky a s tím srdce pronikajícím hlasem. Viděl jsem ji, kterak pospíchá od jedné, červenými taškami kryté chaloupky, k druhé a dolů úzoumkou uličkou v zádu za ves; slyšel jsem, kterak svým sladkým hlasem tiše a líbě uspává umírající dítko na věčnost, a opět jak mocně vlnící se hudbou svého hrdla naplňuje prostory tovární blízkého města. Těžce jsem ale chápal důstojnou postavu venkovské dámy, kterak přijímá ve svém domě, milostí oplývajíc, ten vesnický lid, ač se snažil i to mi patrným učinit. Zvláště ale oživl hlas jeho, když líčil mi, kterak konali návštěvu u matky Billy Breena.

"Shledal jsem, že ta stará žena znala všechno, co se dalo o mně povědít," řekl jako by nedbale, "ale mnohé věci o Billym nikdy neslyšela a o

těch jsem jí vyprávěl s velikou radostí, ač jsem se tím paní Mavorové nezavděčil.“

Nyní se odmlčel a díval se upřeně do žhavého uhlí v krbu; na to pokračoval tichým, měkkým hlasem:

“To mi přivedlo před zraky ty uplynulé dny v horách, kdy jsem Billyho zvuky slyšel v hlasu matky jeho a ona v těchže šatech, které měla na sobě tenkrát v ten večer, kdy založena byla líga, — jejichž hebká látka vroubena černými krajkami — a když slyšeli jsme ji pěti, když pro Billyho zpívala — ah! ah!....“ Neočekávaně selhal mu hlas — však hned zase měl se úplně v moci a prosil mne, abych mu odpustil jeho slabost. Obávám se, že jsem v té chvíli řekl slova, kterých jsem říci neměl — nikdy toho činiti v obyčeji nemám, jen tehdy, když jsem docela vyšinut z kolejí.

“Stávám se sobeckým a mdlým,” řekl on. “Musím nazpět ku práci. Jest velmi mnoho co dělat a již to stojí za to, když jeden zdrží se na tolik, aby se nestal líným a zbytečným.“

“Líným a zbytečným!“ řekl jsem k sobě sám a porovnával jsem život svůj vedle života jeho a při tom jsem se nutil do hlasu, abych dokonce tak hloupě nevypadal. Však za mnohé dny ta slova mne bodala a poháněla do práce a nutila, abych alespoň nějaké sebezapření si ukládal.

Ale více nežli všechno ostatní byly to časté dopisy od Graema, potom, když už byl Craig opět odcestoval na západ, které mne jitřily a dohánějy k činění takových nepříjemných po-

vinností dlouho odkládaných a znepokojovaly mne i v hodinách mého největšího přepychu a pohodlí. Mnozí z té skupiny mužů havířů z dřevařského ležení byli s ním a Craig byl jejich kazatelem. V těch dopisech také stálo, kterak pracoval dnem i nocí, přenášeje svůj stan z místa na místo podél nově budované tratě a kázal přímá slova čistého evangelium, bděl s nemocnými, psával jim dopisy a získával srdce jejich, posiloval je v snahách k dobrému a spomáhal jim, když udeřila hodina jejich, umírati usmířenu s Bohem. Jednou jeden takový list se ukázal býti tuze mocný pro mne; sebral a sbalil jsem své štětce a barvy a učinil jsem slib Pánu, že nebudu déle líným a zbytečným a že též něco počnu. Následkem toho octnul jsem se v třech týdnech na to v chodbách londýnských nemocnic, abych dokončil lékařský běh a vydal se potom zpět do hor a připojil se k tomu hloučku mužů, kteří se svými životy něco podnikají a musí-li je ztratit, nezahazují je zbytečně. Odřekl jsem se nadobro býti déle pošetilcem, to z té třídy lidí, která utrácí dny svého života v přepychu a zahálce. Dopis, který mně Graeme poslal jako odpověď na moji žádost za místo polního lékaře v jeho táboře, oplýval sršícím humorem, propleteným opravdovostí a upřímnou radostí a končil uvítáním mne k společné s nimi práci.

Odpověď paní Mavorové byla taková, jaká byla ona sama:

"Věděla jsem, že nebudete dlouho spokojený s tvořením obrazů, bez kterých se může svět

snadno obejíti, ale že se připojíte ku svým přátelům na milém západu, abyste jim pomohl tvořiti životy, které svět velice potřebuje."

Však ta poslední slova její podivně se mne dotekla.

"Neopomínejte, ale jistě co den děkujte za svou výsadu. . . Jak milá bude to vzpomínka na vás všechny, obklíčené třemi vysokými horami, pracující o vlastním díle Kristově.... Ach! kterak bychom rádi volili způsob své práce a místo, kde ji konati!"

V těch slovech nebyla ta touha vyslovena, ale mně nebylo potřebí slov, abych vycítil, jak stálá a hluboká byla. Ano, chci se tu pochváliti za to, že jsem se zdržel toho, abych ji zval, aby se přidružila k naší malé společnosti, ale za to jsem tím hlučněji chválil práci, kterou konala na svém místě tam, píše jí, že jsem slyšel Craiga vyprávěti o ní.

Následující leto rozdělil jsem se mezi Paříž a Vídeň, kde jsem se důkladněji a dokonaleji seznámil se svou vlastní nevědomostí, kteréž bylo mnoho rozličných druhů. Byl jsem tak zabrán v tuto zajímavou práci, že jsem docela zapomenul i na své přátele, tak že za celé týdny jsem ani nepsal, aniž jaký dopis obdržel.

Mezi hromadou dopisů, které na mne čekaly v Londýně, byly dva, jež zrychlily tlukot mého srdce; než jak různé byly city, jež byly ve mně vzbuzeny. Jeden přicházel od Graema, oznamujícího mi, že Craig leží těžce nemocen a že se chystá vzíti ho domů, jak jen jeho nemoc dovolí. Paní Mavorová psala mi o smrti své

tchýně, jež byla v péči její dvě uplynulá léta a o jejím úmyslu stráviti několik měsíců v bývalém domově svém v Edinburgu. A právě tento list jest toho příčinou, že se nacházím v bídné, špinavé, tmavé síni nedaleko v dějinách proslulé "kravské brány", věnčené slavnými skutky minulosti, ale nyní přesycené zápachy nelibě páchnoucí přítomnosti.

Šel jsem tam, abych slyšel paní Mavorovou zpívati zástupu uličníků, kteří v tom sousedství se zdržovali a jež ona byla sjednotila v spolek — ta "jemnostpaní ze západního cípu", a to z pouhé lásky ku Pánu Ježíši a jeho ztraceným ovečkám. Tento právě byl večírek rodinný; i byly přítomny těch chlapců i matky, a i otcové a sestry i bratři a to všeho stáří a vší velikosti. Ze všech těch tváří, které jsem tam spatřil, obličeje matek byly nejsmutnější, plné bídy a bědy. "Nebesa!" zvolal jsem v duchu, "jest tohleto to krásné, vzdělanostmi slynoucí, až k oblakům vyvýšené město Edinburg? Nebude-liž až do pekla sestrčeno, pakli pokání činiti nebude ze svých nepravostí a nezavře ta doupata neřestí! Ach, jaká vysílenost, jaká umrtvující beznadějnost těch strašidelných tváří. Což ti vlídní, laskaví lidé církevní nespatřují je ve svých snech, nebo jsou již tak svatí, že se jich ani nic zemsky zbědovaného nedotkne?"

Nepamatuji se, jaký byl program toho večera v té místnosti a v obrazárně mojí paměti utkvěl pouze jeden obzvláště živý obraz líbezné, smutnící, ale krásné a zářícím zrakem zjasněné tváře ženy, jež té směsici lidí zpívala sladkobol-

nou píseň. Posadil jsem se do výklenku okna a naslouchal jsem s myšlenkami bloudícími daleko, daleko — jako bych patřil dolů do těch umouněných tváří havířských, dychtivě naslouchajících v malém omšelém kostelíku v Černé Skále.

Pojednou jsem se probral, těžce polykaje a zaslechl jsem, kterak jeden umouněný "žabec" šeptal na blízku své matce:

"Maminko, hleď tam na toho mužského. — On ji pozdravuje."

Když jsem se vzpamatoval, zpívala: "Ó země šťastných" — skotskou píseň o zlatém Jeruzalému — píseň to nesmrtelná, dokonalá.

Bylo zapotřebí právě zkušenosti života těch hladem zmořených obyvatel kolem kravské brány, obestřených ponurou mlhou opovržlivé nevšímavosti ostatních tříd, aby ta ozdravující vláha, která jako zjevení s hůry padala dolů, mohla vycítěna býti — kde pak slova by mohla povědít.... Pro ten lid jasný den, teplý vzduch v zemi bez rmutu a péče byl by již nebem.

Celý zbytek toho večera zůstal mi nejasný, až když jsem se octnul naproti paní Mavorové u jejího krbu, předčítaje jí Graemovy dopisy. Zde již opět má paměť mi výborně slouží. Nebylo mi lze zamlčeti jí pravdu; věděl jsem, že by to bylo nemoudré i jen pokusiti se o to. Proto jsem četl dál, i když jsem přišel k těm slovům:

"Měl horskou zimnici — nebo jakousi takovou nemoc a není naděje na jeho zotavení. Bude-li to možné, vezmu ho domů ku své mat-

ce —“ tu pojednou natáhla ruku a zvolala: “Ó, nechte, ať si to sama přečtu!“ Tedy jsem jí ten list podal. V minutě ho celý přehlédla a začala, sotva dechu popadajíc:

”Slyšte, můj život valně se změnil. Má tchýně odešla; již více mne nepotřebuje. Můj zástupce pak sdělil se mnou, že vinou neopatrně uložených jistin mé dědictví utrpělo značných ztrát, ano jistí mi, že bude nutné odprodati jedno, buď statek, nebo dílny. V těch dílnách — mínim ty železárny — má můj bratranec uložený všecek svůj kapitál, nebylo by tedy spravedlivé dopustit, aby on škodu utrpěl, tedy nejlepší bude, prodá-li se statek....” Tu se odmlčela.

“A půjdete se mnou?!“ zvolal jsem.

“Kdy budete sedat?“

“Příští týden,“ řekl jsem pln očekávání.

Zadívala se na mne, v očích zalesklo se jí světlo dobroty a klidu a řekla:

“Pojedu s vámi.“

A jela; žádný Říman těch staroslavných časů nenesl v hrudi srdce hrdějšího nad to moje, když jsem vedl ji a tu její maličkou z vlaku do Graemova kočáru, volaje:

“Mám ji, tu je!“

On však měl novinu ještě lepší. Mával klobouk em a volal vstříc:

“Už je s ním dobře!“

Slyšíc ta slova, paní Mavorová zbledla — ale když potřásala si ruce s Graemem, růměnec opět ozdobil líce její.

"Lano to všecko dokázalo," pokračoval Graeme. "Connor jest znamenitým lékařem. Jeho první služba způsobí mu slavné jméno. Jaký výborný to předpis: Když tě popadne horečka v horách, zkus jeden kabelogram!"

Ta krásná tvář podle nás zarděla se do temna.

Nikdy mi krajina nepřipadala tak líbezná. Lesy byly ve své nejskvostnější podzimní nádheře; hnědá pole byla zahalena purpurovou mlhou, vzduch byl čistý a silný jako víno na ledu vystuzené, neboť čišel z něj již chlad blížících se mrazů. Ale přes to vše zdála se nám cesta tuze dlouhá a bylo nám, jako by celé hodiny uplynuly, nežli se zrakům našim objevil zlatěžlutým listím prokmitající bílý zámeček.

"Nechte je běžet!" zvolal jsem na Graema, který přidržel koně, aby se vůkol rozhlédl, a již tryskem hnali se svahem dolů po cestě prachem pokryté, jako se smrtí o závod.

"To mi připomíná jednu z těch Abeových malých zatáček," poznamenal Graeme, když dostihoval k bráně. Ale já si poznámky jeho ani nevšimnul. Seznamoval jsem právě spolu dvě nejlepší ženy světa. A když jsem se rozběhl, abych vrazil do domu, popadl mne Graeme za límec, pravě:

"Počkejte, Connore! Nezapomínejte, kde je vaše místo — na vás přijde řada až potom."

"Ovšem že! Pravdu máte," ozval jsem se srdečně. "Ale jakým já to jsem oslem!"

"Ba právě," dotvrdil Graeme s velikou váhou.

"A kde jest?" tázal jsem se.

"V tomhletom okamžiku?" na to on a potřásal nade mnou hlavou. "Ó, Connore, vy mne uvádíte v úžas."

"Ach, ano, pochopuji!"

"Ano," pokračoval on vážně; "můžete jistě důvěřovati mé matce, že se vší opatrností i šetrností přihlíží ku všem svým povinnostem, které se sluší na domácí paní; jest to žena znamenitá, ta moje matka."

O tom jsem nic nepochyboval, neboť v tom právě okamžení přicházela nám vstříc, nesouc malou Marjorii na ruce.

"Uvedla jsi paní Mavorovou do jejího pokoje, maminko?" řekl Graeme; ale ona se jen významně usmála a řekla:

"Jeď, jeď dál s těmi koňmi, ty zpozdilý chlapče." Graeme vážně zakroutil hlavou.

"Ach, maminko — kdo by si to byl od tebe pomyslil?...."

Toho večera v starém tom sídle radost překypovala a v dnech potomních bylo nám jako v snách oplývajících hudbou nadpozemskou.

Než ale nic není v mé paměti, co by se rovnalo tomu výjevu při uvítání pana a paní Craigových v ležení železničním v horách; Graeme za pomoci Nixona, Shawa, Sandyho, Abeho, Džordyho a Baptisty uspořádal slavnost, jež překypovala ryzím, nespoutaným nadšením bezzuzdné radosti těch upřímných, ale divokých mužů západu. Ne poslední událostí, alespoň pro mne, byla ta

příhoda, při které se obzvláště vyznamenal Baptista. Když všechny hlavy byly obnaženy, tento statečný franko-kanaďan za slavnostního ticha náhle strhl celý ten zástup k vzrušujícímu výskotu svým pronikavě ječivým hlasem.

"Třikrát sláva paní Mavorové!"

Za mnohé dny ti mužové z Černé Skály snadno si spletli to přítomné jméno její s tím někdejším, tak oblíbeným a v paměť jejich hluboce vtisknutým; však zde i tam podél nově budované tratě železniční ve všech leženích za dělicným pásmem hor nové jméno její stalo se tak drahé a vzácné, jako to staré kdy před tím bylo v Černé Skále.

Dávno, dávno již minuly ty divoké dny a ztrácejí se v houstnoucích mlhách rostoucí minulosti. Více se již nikdy nevrátí, neboť nyní nastaly nám doby klidnější; avšak v tichých hodinách svých zabloudím nazpět a mé srdce jako by se pozastavilo a já jako bych slyšel ten zvučný, čistý hlas zníti co polnici, vyzývající nás k tomu, abychom byli muži; a vzpomínám na ně všechny: na Graema jako na náčelníka, na Sandyho, Baptistu, Džordyho, Abea, na oba Campbelly, Nixona, Shawa, všici nyní silnější, lepší skrze obcování s ním — a vzdychnu pak za Billym, dřímajícím pod borovicemi a vzpomenu starého muže Nelsona, na jehož hrobě se vlní vysoká tráva tam na tichém venkovském hřbitově — a tu opouští mne všecka nemoudrost lidská a já dobrořečím Bohu a dobrotivosti jeho,

ale nejvíce děkuji za to, že mi dal setkati se se svým věrným služebníkem z Černé Skály v ležení dřevařském v horách Selkirkských.

JUL 20 1907

Deacidified using the Bookkeeper process.
Neutralizing agent: Magnesium Oxide
Treatment Date: June 2009

PreservationTechnologies
A WORLD LEADER IN COLLECTIONS PRESERVATION
111 Thomson Park Drive
Cranberry Township, PA 16066
(724) 779-2111

LIBRARY OF CONGRESS
0 014 677 153 1